

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Helena Ocelková

**Spolupráce krajní pravice v Evropě s Ruskou federací:
případová studie Ligy a Svobodné strany Rakouska**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A

OLOMOUC 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „Spolupráce krajní pravice v Evropě s Ruskou federací: případová studie Ligy a Svobodné strany Rakouska“ vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

Helena Ocelková

V Olomouci dne 29. 4. 2022

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Markétě Žídkové, Ph.D., M.A za její odborné vedení, cenné rady a podněty. Také bych chtěla poděkovat své rodině a příteli za neustálou podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	1
1. Teoretická část	8
1.1. Teorie krajní pravice.....	8
1.2. Ideologie ruského režimu.....	12
1.3. Předpoklady spolupráce Ruské federace a evropské krajní pravice	18
2. Strany evropské krajní pravice.....	21
2.1. Svobodná strana Rakouska	21
2.2. Liga	26
2.3. Společné ideologické rysy Ruska a evropské krajní pravice	32
3. Spolupráce Ruské federace a evropské krajní pravice.....	35
3.1. Vztahy evropské krajní pravice a Ruské federace	35
3.2. Platformy pro setkávání evropské krajní pravice s Ruskou federací.....	42
3.3. Ruská finanční podpora Ligy a FPÖ	45
3.4. Liga a FPÖ v kontextu situace na Ukrajině	48
4. Prosazování proruských zájmů v Evropském parlamentu	52
4.1. Krajní pravice v Evropském parlamentu	52
4.2. Proruští aktéři v Evropském parlamentu	57
4.3. Současná pozice Ligy a FPÖ v Identitě a demokracii	60
4.4. Hlasování Ligy a FPÖ v rezolucích Evropského parlamentu v období let 2021-2022.....	61
Závěr	66
Seznam literatury	70

Úvod

Krajní pravice je ve spojení s politikou západní Evropy silícím fenoménem posledních několika let. V mnoha evropských zemích nabývají krajně pravicové strany na popularitě, a získávají tak pravidelné politické zastoupení a voličskou podporu. Většina subjektů evropské krajní pravice sdílí vizi sjednoceného kontinentu s jasně určeným protivníkem, kterého pro ně představuje západ s jeho liberálními hodnotami v čele s hegemonem, kterého představují spojené státy či Evropská unie. Sdílí také myšlenku panevropské budoucnosti, nad kterou bude držet ochrannou ruku Rusko. Tato myšlenka není výsledkem nedávného vývoje, nýbrž předmětem ideologie mnoha konzervativních revolučních teoretiků 20. a 30. let, kteří byli obdivovateli síly, již odkryla bolševická revoluce, a usilovali o strategické partnerství s Ruskem. Během druhé světové války nacistický režim a jeho spojenci hledali panevropskou ideu, která by mohla být katalyzátorem nacistické energie směrem ke společnému cíli. Fašistické skupiny oživily a obnovily tuto ideu v šedesátých letech, s cílem opustit nacistickou ideologii spojenou s německým excecionalismem, ve prospěch panevropského fenoménu. Jejich cílem byla Evropa prosazující společné hodnoty, která bude odpojena od transatlantického světa a otočí se směrem ke svému kontinentálnímu sousedovi – Rusku. Tato myšlenka představuje ideologický základ vztahu mezi evropskou krajní pravíci a Ruskem Vladimira Putina, kteří spolu úzce spolupracují za účelem prosazení vzájemných cílů (Laruelle, 2015, s. 6).

Hlavním cílem této je práce je nastínit, jakým způsobem spolupracuje Ruská federace s italskou Ligou a Svobodnou stranou Rakouska. Tyto strany byly vybrány na základě skutečnosti, že se jedná o subjekty, jež dlouhodobě a systematicky spolupracují s Ruskou federací. Jedná se také o subjekty, jež se pravidelně dostávají do parlamentu daných zemí a dostává se jim silné voličské podpory. Strany byly vybrány i z důvodu, že v souvislosti spolupráce Ruské federace s krajní pravíci v Evropě jsou právě tato propojení s Ruskem diskutované v posledních letech. Vztah Ruska s těmito krajně pravicovými subjekty se liší ve své historii, avšak u obou vybraných evropských stran můžeme sledovat analogii ve vývoji. V práci autorka nastíní současnou politickou situaci v Ruské federaci, její zahraniční politiku a přiblíží vybrané politické strany v Evropě, s nimiž Ruská federace dlouhodobě spolupracuje. Jednotlivé kapitoly se budou zabývat jednotlivými nástroji spolupráce, jako jsou konference, setkávání a financování. Bude také analyzována spolupráce Ligy a FPÖ s Ruskem v kontextu situace na Ukrajině. Autorka v práci nastíní působení vybraných stran v Evropském parlamentu a jeho frakcích, a možné ruské vlivy

prosazované prostřednictvím stran v Evropském parlamentu. Bude také analyzován postoj jednotlivých stran k protiruským sankcím Evropské Unie a válce na Ukrajině, a následně budou komparovány proměny postojů Ligy a FPÖ způsobené touto událostí.

Z výše zmíněného vyplývá hlavní výzkumná otázka práce, jež zní: *Jak Ruská federace spolupracuje s krajní pravici v Evropě?* Autorka v práci odpovídá na dílčí výzkumné otázky, a odpovědi na ně přiblíží jednotlivé oblasti práce a rozšíří hlavní výzkumnou otázku. Dílčí výzkumné otázky týkající se jednotlivých aspektů spolupráce vybraných subjektů znějí následovně: *Jak spolupracují Svobodná strana Rakouska a Liga s Ruskou federací? Co motivuje Ruskou federaci ke spolupráci s Ligou a Svobodnou stranou Rakouska? Jaké jsou možné způsoby ruského financování Ligy a FPÖ? Jaká je role Ligy a FPÖ v dění na Ukrajině? Jakým způsobem Svobodná strana Rakouska a Liga v Evropském parlamentu prosazují ruské zájmy?* Časovým východiskem práce je období od anexe Krymu v roce 2014, kdy se poprvé objevuje silnější spolupráce vybraných krajně pravicových stran s Ruskou federací a jejich veřejná proruská stanoviska, až do roku 2022 a událost války na Ukrajině.

Práce je založena na dvou případových studiích a klade si za cíl uchopit složitost případů a popis vztahů v jejich celistvosti. V případové studii můžeme rozlišit jejich pět základních typů; osobní případovou studii, studii komunity, studii sociálních skupin, organizací a institucí a následně událostí, rolí a vztahů. Pro práci bude stěžejní poslední typ případové studie, a to zkoumání událostí, rolí a vztahů, který se zároveň překrývá s typem třetím a čtvrtým (Hendl 2005, s. 104). Metodologie práce bude dále pracovat s definicí případové studie podle Stakeho, který vychází ze skutečnosti, že případ má svoji identitu, a v jistém smyslu jedinečný život. Případové studie rozlišuje ve třech typech: intrinšitní, instrumentální a kolektivní. Téma zvolené pro tuto práci odpovídá typu třetímu, jedná se tedy o kolektivní případovou studii, v jejímž rámci je zkoumáno více instrumentálních případů. Označení je shodné s definicí vícepřípadové studie, která však zpravidla nebývá zaměřena na jedince (Chrastina, s. 105). Je předpokládáno, že sledováním více případů bude získán větší vhled do dané problematiky (Stake 1995, Hendl s. 107).

Práce vychází také z komparativní případové studie, která se zabývá studiem jednotlivých případů, tedy příkladů určitého jevu. Na rozdíl od jednopřípadové studie zkoumá dva nebo více případů a následně provádí jejich srovnávací analýzu (Drulák, 2008, s. 62). Obecně je rozlišováno několik typů případových studií, kterých je využíváno pro různé specifické výzkumné cíle. Prvním z nich je tzv. "souběžný výklad teorie", jež primárně ověřuje empirickou platnost vybrané teorie. Studie tohoto typu většinou vybírají

takové případy, které doloží hodnotu teorie. Souběžný výklad se tímto způsobem snaží dokázat, že se vybraná teorie ukazuje jako přesvědčivá při aplikaci na několik případů, nejčastěji procesů historického vývoje (Drulák, 2008, s. 65). Dalším typem je tzv. „makrokauzální analýza“, zkoumající závislost mezi jednotlivými proměnnými napříč různými případy, a snaží se vytvářet a testovat nové teorie a teoretické hypotézy. Tento typ se soustředí na makroúrovňové struktury a procesy jako revoluce, vývoj náboženství, politický vývoj nebo ekonomickou modernizaci. Vychází také z předpokladu, že uplatnění srovnávací perspektivy při studiu jednoho konkrétního jevu může vést k odhalení zcela nových otázek a následných generalizací (Drulák, 2018, s. 66). Pro tuto práci je důležitý poslední typ, tzv. „kontrast kontextů“. Tento druh komparativní studie představuje empiricky zaměřený typ výzkumu, a snaží se spíše o analýzu zkoumaných případů jako takových než o vyvozování teoretických závěrů. Srovnávání více případů napomáhá odhalení specifických rysů jednotlivých případů. Tento typ komparativní analýzy se také vyjadřuje pouze k platnosti obecných konceptů a tezí a nevytváří nová zobecnění. „Kontrast kontextů“ je typ komparativní studie vycházející nikoliv z vysvětlení, ale z porozumění (Drulák, 2018, s. 7).

První případ zde představuje vztah Ligy a Ruské federace a druhým případem je vztah Svobodné strany Rakouska a Ruské federace. Práce se zaměřuje na specifické rysy obou případů a následně srovnává. Cílem práce je analyzovat zkoumané případy a následně komparovat klíčové rysy dvou zvolených případů.

Z hlediska výzkumu se jedná o poměrně mladé téma. O spolupráci Ruské federace s evropskou krajní pravicí vzniká v současnosti čím dál více monografií a analýz, a autorů na dané téma přibývá, neboť tohle spojení se stává toxickým pro mnoho demokratických zemí v Evropě i Spojených státech. Odborníkem na danou problematiku je Matthew J. Goodwin, který se zabývá novými formami fašismu a radikální pravicí ve Velké Británii. Krajní pravicí se zabývá také Michael Minkenberg ve své monografii s názvem *Transforming the Transformation? The East European radical right in the political process*.

Tématu se hlouběji věnuje ukrajinský politolog Anton Šekovcov, který se v problematice krajní pravice ve vztahu s Ruskem zaměřuje i na několik dalších evropských krajně pravicových stran jako například Národní frontu či Jobbik. Dlouhodobě se také věnuje problematice demokratických voleb na platformě European Platform for Democratic Elections, analyzuje radikální ruský nacionalismus, o kterém pojednává ve své knize *Radical Russian Nationalism: Structures, Ideas, Persons* (Shekhovtsov, 2009) a

kromě evropské krajní pravice zkoumá také fenomén anglo-americké krajní pravice, kterou analyzuje v knize *The Postwar Anglo-American Far Right: A special Relationship of Hate* (Shekhovtsov, 2014). Jeho analýzu byly klíčovým zdrojem pro tuto práci. Jeho článek *Russian Connections to the Far Right in Europe* poskytl klíčové výchozí body a vhodná data pro analytickou část práce a umožnil lepší orientaci v kontextu.

Z řad francouzských akademiků se tématu dlouhodobě a systematicky věnuje francouzská historička, socioložka a politoložka Marlene Laruelle, která se podílí na vedení *PONARS* (Program on New Approaches to Research and Security in Eurasia). Jejím hlavním zaměřením je politika v postsovětském prostoru, především ideologie a nacionalismus, a ve svých publikacích se mimo jiné zaměřuje na vztah mezi Ruskem a krajní pravíci v Evropě a jeho ideologickou dimenzi. Její texty byly pro práci užitečným zdrojem, a kniha *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* byla jedním ze stěžejních zdrojů především pro vymezení teoretické části výzkumu, a pro analýzu počátků ideologické spolupráce. Přínosné byly také texty *Transnational History of the Far Right Series*, kolektivního výzkumného projektu vedeného Marlene Laruelle, zabývajícího se současnou krajní pravíci a jejím působením v evropském a eurasijském regionu. Studie z této série poskytly především kontext pro analýzu působení krajně pravicových stran na úrovni Evropského parlamentu.

Téma není jen doménou evropského výzkumu. Z amerických sociálních vědců se mu věnuje také Andrew S. Weiss, který v minulosti působil v administrativách dvou amerických prezidentů. V současnosti je viceprezidentem pro studium think-tanku v *Carnegie Endowment for International Peace*, a momentálně vede výzkum o Rusku a Eurasii ve Washingtonu. Zásadním textem na téma spolupráce evropské krajní pravice s Ruskou federací je studie s názvem *With Friends Like These: The Kremlin's Far-Right and Populist Connections in Italy and Austria* publikovaná v roce 2020. V současnosti také připravuje publikaci knihy *Accidental Czar: The Life and Lies of Vladimir Putin*, která představuje biografii Vladimira Putina od úředníka KGB k autokratickému lídrovi Ruska. Tématu se věnuje také Marsha P. Davis a Ellen Rivera, jejichž texty se zaměřují především na působení krajní pravice na úrovni Evropského parlamentu, prosazování proruských zájmů a její vliv na zahraniční politiku Evropské unie. Zásadním textem na tohle téma je analýza s názvem *Dissecting Identity & Democracy, the EU's new far-right super group*.

Problematice se podrobně věnuje také Alina Polyakova, prezidentka a zakladatelka *Center for European Policy Analysis (CEPA)* která se specializuje na transatlantické vztahy, evropskou bezpečnost a ruskou zahraniční politiku. Je také autorkou monografie

The Dark Side of European Integration, která analyzuje vzestup krajně pravicových hnutí v Evropě.

Tématu spolupráce krajní pravice a Ruské federace se také věnuje několik think-tanků. Nezávislý think-tank Center for European Policy Analysis se zabývá především americkou politikou a vztahy se střední a východní Evropou a Ruskem, a jako svůj cíl definuje posílení atlanticismu a NATO. Problematice se také intenzivně věnuje *Carnegie Endowment for International Peace*, jehož programy výzkumu se věnují např. Střednímu východu, Rusku a Eurasii, nukleární politice či kyberprostoru. Analýzou dané problematiky se zabývá také think-tank *European Policy Centre* v Bruselu, který se ve výzkumu zaměřuje především na témata spojená s problematikou Evropské Unie. Výrazně se na výzkumu podílí také instituce *Political Capital*, nezávislý maďarský think tank, jehož výzkumný program se zabývá autoritářským vlivem, konspiračními teoriemi a fake news, mezinárodními spojeními či radikalismem a extremismem (*Political Capital*). Studie *Political Capital* s názvem *Russian Connections of the Austrian Far-Right* byla přínosná zejména při analýze vztahu mezi Svobodnou stranou Rakouska a Ruskou federací, a poskytla také několik užitečných zdrojů literatury pro další analýzu. Pro analýzu dat o jednotlivých hlasováních představitelů Ligy a FPÖ v Evropském parlamentu byli použity soubory dat z webové stránky nezávislého think-tanku *VoteWatch Europe*¹, který je hodnocen jako nejvlivnější think-tank pro záležitosti Evropské unie v online prostoru (*VoteWatch Europe*, 2016).

Krajně pravicová stranická ideologie je široce zkoumaným tématem, a v současnosti neexistuje jednotná definice pojmu krajní pravice. Je také nutné přihlídnout k tomu, že krajní pravice se ve vybraných zemích liší v určitých rysech, a při porovnávání musíme brát v úvahu národní specifika. Jednou z prvních významných publikací v analýze krajní pravice byl sborník Michaela Winocka *Historie extrémní pravice ve Francii* (1998), následován knihou Deborah Lipstadtové *Popírání holocaustu*. Významným dílem v dané problematice je také *Rasismus* autora G. N. Fredricksona, či kniha Lee McGowana *Radikální pravice v Německu*. Hlubšímu výzkumu krajní pravice se také v rozsáhlé práci věnoval francouzský politolog Pierre Milza v knize *Evropa v černých košilích* (2005). V současnosti krajní pravice se rozsáhle věnuje nizozemský politolog Cas Mudde, který ve svých publikacích analyzuje koncept krajně pravicových stran podle několika charakteristických znaků, a definuje pojmy spojené s danou problematikou (Mudde, 2000).

¹ Oficiální webové stránky Vote Watch Europe <https://www.votewatch.eu/blog/about-us-votewatch/>

V knize *The Ideology of the Extreme Right* autor analyzuje koncept krajně pravicových stran podle několika určených rysů, byla výchozím zdrojem pro značnou část teoretické části práce. Užitečným zdrojem byla také monografie stejného autora s názvem *Populist Radical Parties in Europe*, která napomohla ucelenému výkladu pojmů dané problematiky. Renomovaným německým autorem na dané téma je také Hans-Georg Betz (Betz, 1994).

V českém akademickém prostředí se tématem krajní pravice zabývá například profesor Jan Rataj z katedry politologie Vysoké školy ekonomické, či Zdeněk Zbořil z Ústavu politologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Rozsáhlá publikační činnost ve výzkumu politického extremismu vychází z okruhu Fakulty sociálních studií na Masarykově univerzitě v Brně. Sborník *Politický radikalismus a extremismus v České republice* Petra Fialy, vydán roku 1998, předznamenal cestu pro publikace dalších politologů. Dalším renomovaným autorem je Miroslav Mareš, a jeho monografie *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*, které pojednává o teoretických konceptech a dělení těchto uskupení, a jejich problematice v České republice (Mareš, 2003). Problematice krajní pravice v Evropě se dále věnuje Petr Kupka, který se také zabývá výzkumem organizovaného zločinu a extremismem, a politolog Josef Smolík věnující se krajní pravici a levici, vlastenectví či radikalismu. Tématu se věnuje také Martin Laryš, jehož dalším předmětem odborného zájmu je například politické násilí v postsovětském prostoru. Poslední tři z autorů také společně publikovali titul *Krajní pravice ve střední a východní Evropě* (2009). Všichni zmínění autoři značně přispívají k hlubšímu prozkoumání oblasti politického extremismu také dalšími studiiemi v různých politologických časopisech.

Autorka v práci také pracuje s primárními zdroji. Práce se opírá o prohlášení představitelů vybraných politických stran na sociálních sítích, především na Facebooku a Twitteru a projevy jednotlivých aktérů na konferencích a setkáních. Dále je čerpáno z oficiálních webových stránek Svobodné strany Rakouska², Ligy³ a prezidenta Vladimira Putina⁴. Autorka také pracuje s informacemi webových stránek parlamentu Rakouské republiky⁵. Pro analýzu dat o jednotlivých hlasováních Identity a Demokracie v Evropském parlamentu autorka pracovala s oficiálními webovými stránkami Evropského parlamentu⁶.

² Oficiální webové stránky Svobodné strany Rakouska www.fpoe.at

³ Oficiální webové stránky Ligy: www.leganord.org

⁴ Oficiální webové stránky prezidenta Vladimira Putina www.kremlin.ru

⁵ Oficiální webové stránky Rakouského parlamentu: www.parlament.gv.at

⁶ Oficiální webové stránky Evropského parlamentu: www.europarl.europa.eu/portal/en

Pro analýzu ruského financování Ligy bylo využito investigace italských novin *L'Espresso*⁷.

Strukturu jednotlivých kapitol bude, po počátečním teoretickém vymezení, určovat pořadí dílčích výzkumných otázek. Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola stanovuje teoretická východiska práce a jejím cílem je definice krajní pravice a vymezení konkrétních pojmů a ideologických aspektů týkajících se tématu. Ve druhé části první kapitoly je popsán režim Ruské federace a jeho ideologické ukotvení, a představeny vybrané evropské politické strany a jejich významné osobnosti, které budou hrát roli v pozdějších kapitolách při analýze setkávání a spolupráce aktérů krajně pravicových stran s představiteli Ruské federace. Poslední podkapitola první kapitoly se věnuje analýze předpokladů spolupráce evropské krajní pravice s Ruskou federací. Druhá kapitola se zabývá představením vybraných politických stran, Ligy a FPÖ, a ideologickou komparací stran s režimem Ruské federace. Třetí kapitola se zabývá spoluprací vybraných politických stran s Ruskem, a je rozdělena do třech podkapitol. Setkávání vrcholných představitelů vybraných politických stran a Ruské federace, oficiální platformy pro setkávání vybraných politických stran s Ruskou federací, a ruské finanční podpoře Ligy a FPÖ a jejím možným způsobům. Závěr třetí kapitoly se bude věnovat roli Ligy a FPÖ v kontextu dění na Ukrajině, a bude nastíněn postoj jednotlivých stran k protiruským sankcím Evropské unie, účast představitelů stran při nelegitimním referendu na Krymu, následné ruské anexi Krymu a současné ruské invazi na Ukrajině. Čtvrtá kapitola se zaměří na působení vybraných stran v Evropském parlamentu a jeho frakcích a na proruské postoje prosazované prostřednictvím stran v Evropském parlamentu. Budou také popsány možné způsoby prosazování proruských zájmů prostřednictvím vztahů, které jednotlivé strany a její představitelé s Ruskem navázali. V kapitole bude analyzován postoj jednotlivých stran k současné ruské invazi na Ukrajině a popsána výrazná změna postojů těchto stran. V současném stavu války na Ukrajině práce také reflektuje, proč je prosazování ruských zájmů krajní pravici škodlivým vlivem pro Evropu a demokracii.

⁷ Oficiální webové stránky novin *L'Espresso*: www.espresso.repubblica.it

1. Teoretická část

Následující kapitola se bude zabývat definováním krajní pravice a ideologii režimu Ruské federace. První podkapitola se bude věnovat popisu krajní pravice podle kritérií několika autorů na dané téma. Teoretický rámec práce bude vycházet především z konceptu Case Muddeho. Jeho minimální a maximální definice krajní pravice bude sloužit především k popsání jejích hlavních prvků, kterými jsou nacionalismus, autoritářství a populismus. Závěr podkapitoly bude věnován sociálnímu konzervatismu, jež je jedním z hlavních spojovacích prvků evropské krajní pravice s Ruskou Federací. Ve druhé podkapitole bude popsán současný režim Ruska a jeho ideologická východiska. Na základě analýzy ideologického pozadí stran evropské krajní pravice a Ruska budou v závěru kapitoly stanoveny ideologické předpoklady pro spolupráci, a také definována možná motivace Ruské federace k navazování vztahů s evropskou krajní pravíci.

1.1. Teorie krajní pravice

V teoretickém vymezení krajní pravice v akademickém prostředí doposud neexistuje jasný konsensus. Existuje proto řada definic a pojmenování tohoto fenoménu. Odborníci na danou problematiku tedy používají pojmy jako krajní pravice, extrémní pravice či radikální pravice. Velmi často se objevuje také pojem ultrapravice, kterého užívají především němečtí autoři (Mareš, 2003, s. 33). Setkat se můžeme i s podobami pojmu krajní pravice ve formě radikální pravicový populismus, populistický nacionalismus, či etnonacionalismus apod. (Mudde, 2007, s. 11-12). Podle Hlouška a Kopečka se v průběhu posledních dvou desetiletí 20. století fenomén krajní pravice stal mnohem více rozšířeným a politicky významným, a je společenskou reakcí na nově vzniklé hodnoty a jevy společnosti, přičemž se vrací k tradičním hodnotám, a zaujímá negativní postoj vůči přílivu přistěhovalců z třetího světa, který zejména v západní Evropě vyvolal vlnu rasismu a xenofobie (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 210).

Jedním z významných autorů, který se problematikou krajní pravice zabývá, je italský politolog Piero Ignazi, který užívá právě termínu extrémní pravice. Ignazi do tématu krajní pravice přispěl termínem „tichá kontrarevoluce“, kterým vysvětluje vzestup krajní pravice způsobený rychlými změnami souvisejícími s procesem globalizace. Touto tezí Ignazi reagoval na koncept Ronalda F. Ingleharta o tzv. tiché revoluci spojené se vzestupem postmateriálních hodnot, která vytvořila specifickou štěpící linii, materiální versus postmateriální (Ignazi, 2003, s. 19). Strany extrémní pravice podle něj můžeme dělit na dva

základní typy, podle toho, do jaké míry se dané subjekty ztotožňují s fašistickou ideologií. První skupinou jsou tzv. tradiční extrémní krajně pravicové strany, které ve své rétorice artikulují především témata konfliktů sociálních vrstev. Druhou skupinu představují tzv. postindustriální extrémní strany. Tato skupina aspiruje především na delegitimizaci stávajícího režimu a materiální hodnoty pro ni nejsou příliš podstatné (Ignazi, 2003, s. 33-34). Podle typologie autora dále můžeme jako extrémně pravicové označit subjekty, které splňují následující 3 podmínky. První podmínkou je, že subjekt musí být na pravo-levém spektru umístěn natolik vpravo, aby se před něj žádná jiná strana v zemi zařadit nemohla. Druhou podmínkou je nutnost, aby v subjektu byla přítomna určitá ideologická vazba na fašistickou ideologii a principy. Třetím kritériem je předpoklad, že subjekt bude podkopávat základy politiky (Ignazi, 2005, s. 1). V případě druhé podmínky je také nutné zmínit, že nové, postindustriální strany, se od dědictví fašismu a nacismu ale spíše distancují (Ignazi, 2003, s. 33). Ignazi také zdůrazňuje důležitost Nové pravice, která se objevila v osmdesátých letech, a upozadila tak fašismus, který byl zdrojem tehdejší extrémní pravice. Nová pravice, která byla původně francouzsko-italská, se rozšířila také do německy mluvících zemí (Ignazi, 2003, s. 24). Podle Ignaziho typologie můžeme Svobodnou stranu Rakouska zařadit do druhé skupiny, a můžeme ji klasifikovat postindustriální extrémně pravicovou stranu (Ignazi, 2005). Italskou Ligu potom Ignazi označuje za antisystémovou, avšak nesplňující všechny rysy k zařazení do extrémně pravicové rodiny. Je-li brána v potaz doba jejího vzniku a ideologické předpoklady, můžeme ji také označit za postindustriální.

Renomovaným autorem, který se tématem krajní pravice rozsáhle zabývá, je nizozemský politolog Cas Mudde, z jehož konceptu bude vycházet hlavní teoretický rámec této práce. Mnoho ostatních vědců vychází právě z jeho teoretického rámce⁸. Také Mudde upozorňuje na problém sjednocení pojmu krajní pravice a dodává, že žádné ze stran, které tuto ideologii vyznávají, nebudou stejné, avšak budou mít několik společných znaků, a žádná ideologická představa nebude sdílena souběžně se všemi ostatními stranami (Mudde 2007, s. 13). Autor poskytuje další interpretaci, kterou nazývá jako „radikální pravicový populismus“ a hovoří o tom, že může být definovat jako kombinaci tří hlavních ideologických rysů: nativismu, autoritářství a populismu (Mudde, 2002, s. 22). Ve svém díle analyzuje definice ostatních autorů, a odmítá je jako nedostatečné. Přichází proto

⁸ Michael Minkenberg. (2015). *Transforming the Transformation? The East European radical right in the political process*, Hloušek, V., Kopeček, L. (2010). *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*

s vlastním konceptem teorie krajní pravice, kterou vymezil ve své minimální a maximální definici (Mudde, 2007, s. 14-15).

Cílem minimální definice je analýza dvou programových znaků, jež tvoří ideologické jádro stran, které se do skupiny řadí. Mudde tento koncept označuje jako „jádrový“; snaží se popsat nejtypičtější znaky, které tyto strany spojují a které jsou pro ně typické. Při zkoumání politických stran řadících se do stranické rodiny krajní pravice lze jako jádro určit národ. Ten je zde nejdůležitějším prvkem, který je společný pro většinu ostatních ideologických vlastností a na kterém je stranická rodina založena. Prvním znakem, který autor uvádí, je tedy nacionalismus (Mudde, 2007, s. 15-16).

Z pohledu nacionalismu je klíčové vytvoření monokulturního státu. V ideálním případě by obyvateli měli být pouze občané jednoho národa. Je pro ně důležitý také pocit určité exkluzivity, vnitřní i vnější (Mudde, 2005, s. 16). Samotný nacionalismus autor dále dělí na dva typy: státní a etnický (nebo také kulturní). Podle definice státního nacionalismu je primární jednotkou organizace stát, tvořen občany žijícími na jeho území, kteří nabývají občanství narozením v daném státě. Etnický nacionalismus je naopak založen na předpokladu, že hlavní jednotku národa tvoří etnická skupina, a stát je jen politickým produktem/výrazem této skupiny. Členství v etnické komunitě je zde založeno na principu získání příslušnosti ke komunitě po svých předcích. Jedinec tedy získává občanství díky svým rodičům, a nikoliv díky státu (Mudde, 2000, s. 187).

Otázku nacionalismu dále rozvíjí druhý znak minimální definice, kterým je nativismus. Ten bývá též označován jako druh nacionalismu, který představuje intenzivní opozici k vnitřní menšině na základě zahraničních konexí. Podle Muddeho je termín nativismu jádrem větších stranických rodin, a v rámci minimální definice je vhodnější, než alternativní pojmy jako jsou nacionalismus či rasismus (Mudde, 2007, s. 18–19).

Maximální definice by dle Case Muddeho měla být rozdělena na kombinaci tří klíčových prvků: nativismu, autoritářství a populismu. Nativismus označuje jako klíčový ze třech prvků, a z hlediska kombinace antropologických a historických definic jde o termín, který se blíží kombinaci xenofobie a nacionalismu. Autoritářství představuje pojem, jež je v různých vědních disciplínách definován odlišně, díváme-li se na pojem v kontextu výzkumu demokracie a demokratizace, může odkazovat k nedemokratickým, či totalitním režimům. Posledním kritériem definujícím maximální definici je populismus. Ten je zde chápán spíše jako ideologický předpoklad než jako politický styl. Při analýze populismu podle autora ideologie považuje společnost rozdělenou do dvou homogenních skupin, kterými jsou lidé proti vládním elitám (Mudde 2007, s. 23).

Nacionalismus v podobném duchu analyzuje také John Breuilly. Jeho definice říká, že nacionalismus jako ideologická doktrína staví nacionalismus hodnoty a zájmy kulturně partikulární skupiny nad všechny ostatní a chce jejich nadřazenost stvrdit a garantovat ustavením jejich vlastního státu. Toto jádro se ovšem neobejde bez univerzalistických principů – uskutečněný národ je samosprávným lidem rovných občanů, příslušníků lidského druhu a právo na národní sebeurčení je právem všech národů, z nichž se lidstvo skládá (Breuilly, in Barša & Strmiska 1999, s. 25). Tato definice slouží jako výchozí bod rozdělení nacionalismu na západní a východní, který je do značné míry paralelou Muddeho dělení na státní a etnický. Podle převahy jednoho či druhého aspektu se často uvádějí USA, Francie a Velká Británie jako státy univerzalisticky zakotvených národů, tedy příklady národního socialismu, a Německo jako typický příklad etnické a kulturní legitimace státní moci (Barša & Strmiska, 1999, s. 25). Vycházejí z těchto principů se tedy západní nacionalismus označuje jako francouzský, jež se opírá ve víru o republikánské ideály, a východní koncept jako německý, kde je ona loajalita Němců daná krví (tamtéž, s. 27).

Pavel Barša tyto koncepty definuje také jako občansko-teritoriální (západní), a etnokulturní (východní). Podle něj jsou všechny národy současně politickými i kulturními, ale při analýze je důležité, který prvek převažuje (tamtéž, s. 33). Problematiku dělení nacionalismu také doplňuje Dušan Kecmanovic, který západní nacionalismus označuje pouze za „nacionalismus“ a východní jako „etnonacionalismus“. Podle Kecmanovice se mezi sebou tyto dva typy liší především ve vztahu k jedinci na straně jedné, a k národu, tedy státu, na straně druhé. Nacionalismus se snaží omezovat sílu vlády, zajistit práva občanů, individuální svobodu a porozumění mezi obyvateli státu, přičemž etnonacionalismus staví zájmy jednotlivců nad zájmy národa, a jedince nutí ztotožnit se s vůlí kolektivu. Etnonacionalismus podle autora obdivuje sílu a moc, a dříve nebo později povede ke konfliktu mezi etnonacionálními skupinami (Kecmanovic 2003).

V mnoha evropských státech jsou krajně pravicové strany součástí vládních koalic, přičemž především v západní Evropě se postupně stávají součástí politického mainstreamu (Minkenberg, 2005, s. 34). Podle Muddeho je jedním z klíčových cílů krajně pravicových stran ve společnosti udržovat a chránit hodnotu tradiční rodiny, jež je základem existence národa a potažmo i státu. Strany pak záměrně podporují obecný strach o to, že je pozice této primární hodnoty ohrožena, a z tohoto strachu viní nekonvenční menšiny, kterými jsou nejčastěji členové LGBT komunity. Skupinou, kterou krajně pravicové strany také označují jako nebezpečné, jsou cizinci. Ti podle nich destabilizují společnost a systém, a způsobují

problémy jako je nezaměstnanost či zneužívání sociálních dávek. Také jsou vnímáni jako prvek ohrožující tradice a hodnoty dané společnosti (Mudde, 1999, s. 188).

Důležitým pojmem figurujícím v teorii krajní pravice mnoha autorů je také konzervatismus, a především sociální konzervatismu který je založen na tradičních hodnotách, soustředěných především na patriotismus, rodinu a sexuální vztahy (Dahms, 2014, s. 101, Minkenberg, 2015, s. 60. Jako hlavní prvek rodiny je bráno manželství, které je i základem občanské společnosti, a je kladen důraz na jeho tradiční formu. Svazek má tvořit výhradně jeden muž a jedna žena. Tento svazek by měl být přijat jako určitá národní norma, a stát by měl instituci tradičního manželství podporovat skrze zákony (Dombrink, 2015, s. 84).

1.2. Ideologie ruského režimu

Pro další analýzu spolupráce Ruské federace s evropskými krajně pravicovými subjekty je nutné určit, jakou podobu má režim a ideologie Ruské federace, a za jakým účelem a k prosazení jakých cílů vytváří vazby právě s těmito subjekty. Následující podkapitola poskytuje analýzu Putinova režimu, jeho ideologického pozadí a cílů, které prosazuje prostřednictvím stran evropské krajní pravice.

Nejzásadnějším krokem předznamenávajícím ruský návrat k autokracii bylo rozhodnutí prezidenta Jelcina zvolit Putina jako svého nástupce. Sám Putin měl silné a jasné preference o snížení autonomních politických aktivit v Rusku, což mu právě Jelcin umožnil. Podle typologie Guillerma O'Donnella se tato fáze režimu dá označit jako delegativní demokracie. Tento typ režimu, který se objevuje při přechodu z jednoho systému na druhý, je charakteristický přítomností charismatického vůdce společně se slabou funkčností politických institucí (O'Donnell, 1994, s 4-8). V raných letech svého prezidenství Putin plně využil ústavy, jež byla přijata v roce 1993, a učinil na jejím základě rozhodnutí, která omezovala pluralismus, politickou soutěž a autonomní zdroje moci. Jako první se postavil proti nezávislým televizním stanicím v zemi, a de facto se zmocnil kontroly nad dvěma největšími televizními společnostmi v Rusku, NTV a ORT – pouze pár měsíců po nástupu k moci. V roce 2004 také ukončil přímou volbu guvernérů. Tato Putinova rozhodnutí, spolu s mnoha dalšími, která během posledních let u moci učinil, erodovala ruskou demokracii. V době Putinova prvního zvolení, v roce 1999, ruský politický systém vykazoval určité znaky volební demokracie (McFaul, 2018). Volby se ale objevují méně často a na méně místech než v roce 1992. Jsou také méně soutěživé,

především na národní úrovni. Přední nezávislá média jsou režimem buď zakazována, nebo omezována. Ruský parlament nejedná jako autonomní instituce nezávislá na Kremlu. Putinův režim také dramaticky snížil počet nezávislých zdrojů financování pro nevládní organizace. Putin sám nečelí téměř žádným skutečným institucionálním omezením své moci (McFaul, 2018, s. 314). Po nástupu Putina k moci bylo Rusko také označováno jako řízená demokracie, ve které formálně existují instituce demokracie jako volby, politické strany či média, avšak jejich skutečná autonomie a možnost ovlivňovat dění ve státě silně limitována (Lipman & McFaul 2001). Režim Ruské federace je příkladem režimu, který se nepodařilo demokratizovat, protože jeho vůdce si úspěšně přivlastnil nominálně demokratické instituce za účelem upevnění své vlády (Schedler 2006; Brownlee 2007; Gandhi & Przeworski 2006). Jak argumentuje Reuter (2010), nejvýznamnější z těchto institucí je dominantní politická strana. Ta má vůdčí roli při určování přístupu k většině politických funkcí, sdílí pravomoci v tvorbě politiky a využívá privilegovaný přístup ke státním zdrojům. Příkladem je právě strana Jednotné Rusko, do které během prvních šesti let od jejího založení vstoupila většina ruských guvernérů, poslanců, regionálních zákonodárců a dalších významných politických představitelů (Reuter, 2010, s. 294). Strana vykazuje znaky dominantní strany již od svého založení, a v současnosti jí náleží 324 z 450 křesel ve Státní dumě (Clark & Barros, 2021, s. 1).

Během prvního prezidentského období Vladimira Putina (2000-2004), prezidentská administrativa popírala jakoukoliv potřebu státní ideologie. V té době Putin sám sebe označoval jako neideologického, a prohlašoval, že pracuje výhradně v souladu s technokratickými cíli. V roce 2003 potom úřady jednaly o vytvoření rady pro národní ideologii, která by sdružovala významné kulturní a intelektuální osobnosti. Tento projekt nikdy nevedl ke konkrétní výsledkům, a napříč státními složkami nevzbudil výrazné nadšení. Tento neideologický narativ byl v následných letech narušen barevnými revolucemi, zejména oranžovou revolucí na Ukrajině v roce 2004; ruský režim se rozhodl přiklonit k více koherentní ideologické pozici v zájmu vyhnout se možné revoluci i na svém území (Lauruelle, 2017). Nová ideologie prosazována prezidentskou administrativou byla označena jako konzervativní, občas asociována s pojmy jako sociální či ruský konzervatismus. Tímto termínem chtěl Kreml definovat určitou centristickou ideologii stavějící se proti extremismu, liberalismu a komunismu.

Analýzu jednotlivých období Putinovy vlády popisuje ve svém díle *Developed Putinism: Change without development* (2013) Richard Sakwa, který je dělí do čtyř fází. První z nich je fáze takzvané nápravy politiky, s cílem vyvést Rusko z krize způsobené

předchozí vládou, která se vyznačovala také úpadkem ekonomiky. Druhá z nich se vyznačuje obdobím konsolidace režimu a rostoucími omezeními; za faktický počátek této fáze je brán útok vlády na ropnou společnost Yukos oil a zatčení jejího ředitele Mikhaila Chodorovského, 25. října 2003. Ten byl angažován v liberální a otevřené politice, a tato společnost byla na počátku 21. století moderní korporací, kterou Rusko potřebovalo, aby se stalo rozvinutou a diverzifikovanou ekonomikou. Avšak s nárůstem moci se stala nepřitelem Putinovy vlády (Sakwa, 2013, s. 2-3). Třetí fáze potom spadá do období 2008-2012, kdy Rusko vedla tzv. „tandemová“ vláda. Prezidentem Ruské federace se stal Dmitrij Medveděv, a Putin se přemístil na pozici předsedy vlády. Prezident Medveděv si kladl za cíl celkovou modernizaci, nezávislost soudnictví a posílení právního státu. Čtvrtá a poslední fáze začala opětovným nástupem Vladimira Putina na post prezidenta, a autor ho nazývá jako „rozvinutý Putinismus“, a jako určitou analogii k rozvinutému socialismu v sedmdesátých letech. Tohle období se vyznačuje rostoucím autoritářstvím, především v postupech politického řízení, a omezováním neoficiální politiky. V této fázi začíná být výrazná také ideologická iniciativa, protizápadní rétorika a je navazována bližší spolupráce s pravoslavnou církví s důrazem na konzervativní kulturní a rodinné hodnoty (Sakwa, 2013, s. 3-4). Ve spojení s ruským režimem se také začíná objevovat pojem kleptokracie, který analyzuje politoložka Karen Dawisha ve své knize *Putin's Kleptocracy: Who Owns Russia?* (2014), ve které popisuje a odhaluje původ Putinova režimu. V textu předkládá rozsáhlé důkazy o tom, jakým způsobem Putinův a jeho kruh spolupracovníků využívají veřejných funkcí pro osobní zisk, a to již v období před rokem 2000, kdy byl Putin zvolen prezidentem, a následné období jeho prezidentství (Simon & Schuster). Podle autorky Putinův režim vždy zamýšlel vybudování režimu, který by měl pod kontrolou privatizaci, omezovat demokracii a navracel Rusku status velmoci a Putin a jeho spojenci z KGB již od počátku usilovali o nastolení autoritářského režimu v Rusku (Dawisha, 2014). Kleptokracie může být definována jako systém, který je kontrolován a veden pro zisk jedince či malé skupiny, jež využívá svou moc k převodu velké části zdrojů společnosti pro sebe (Acemoglu, Verdier, Robinson, 2004).

S Putinovým opětovným zvolením v roce 2012 se prezidentská administrativa posunula vpřed a učinila svou konzervativní pozici více oficiální, především prostřednictvím několika think-tanků, kterým zadala vypracování souboru referenčních bodů. Hlavní skupinou zabývající se zpracováním myšlenek konzervatismu byl Institute of Socio-Economic and Political Research (ISEPR), který se zároveň stal zastřešujícím prvkem ideologie konzervatismu. Sám Putin zmínil pojem konzervatismu při několika

příležitostech, například v roce 2013 na Summitu G20, kde sám sebe definoval jako pragmatika s konzervativní perspektivou. Prezidentská administrativa se tedy nesoustředila na vytvoření nové doktríny ve stylu zaniklého marxismu-leninismu, ale soustředila se na utváření světonázoru populace kontrolou médií, především televize, tištěných médií a následně stále více i internetu. Tento světonázor je více implicitní než explicitní, a více vizuální, než doktrinální – příkladem je častá idealizace Putinovy osobnosti. Zaměřuje se také na marginalizaci a delegitimizaci těch, kteří režim zpochybňují, avšak současně zůstává natolik vágní, že se k němu bude hlásit velké množství lidí. Prezidentská administrativa uspěla v cíli vyvinout explicitní, avšak stále nejasný narativ konzervatismu, který ztělesňuje protizápadní, antiliberalní koncept prosazující takzvané tradiční morální hodnoty (Laruelle, 2017).

Současný režim Ruské federace může být definován také jako informační autoritářství, jehož klíčovým prvkem je propast v politických znalostech mezi tzv. „informovanou elitou“ a širokou veřejností. Zatímco elitě jsou známy limity její moci, veřejnost podléhá pouze informacím její propagandy (Guriev & Treisman, 2019, s. 101).

Ruský nacionalismus je téma, které ruské státní orgány explicitně neprosazovaly, ale byl jimi podporován. Podpora konzervatismu poskytuje mnohem snazší ideologický rámec, protože vyvolává obavy pouze u malé skupiny společnosti, především liberálů, kteří jsou ve společnosti silně marginalizováni. Ruský nacionalismus je naproti tomu riskantnějším nástrojem, který může mít za následek silnější reakce od 20 % obyvatelstva, kteří se nepovažují za etnické Rusy a patří tedy k národní menšině, a to se může stát mobilizačním prvkem proti režimu. Za poslední roky však ruský nacionalismus začal být ve veřejném diskurzu výraznější. Tradičně se ruští nacionalisté zaměřovali především na udržení silného státu, avšak nyní se pozornost obrací především na etnické otázky, rasismus a xenofobii (Kolstø, 2016, s. 1).

Podle Röhricha (2015) je důležitým pojmem také sociální konzervatismus, který Putin začal upevňovat coby základ ruské národní identity. Zatímco západ se staví do role ochránce práv LGBT komunity, Vladimir Putin tato práva označuje jako netradiční hodnoty a z LGBT komunity činí skupiny vyloučenou ze společnosti. (Clark, 2014). Radzhana Buyantueva (2017) argumentuje také faktorem vlivem ruské pravoslavné církve, jejíž spojení s ruským státem ztěžuje získání práv pro homosexuály. Tohle spojení vlády s církví, jež vzniklo po rozpadu sovětského svazu, způsobilo ovlivnění politiky smýšlením náboženských vůdců, kteří veřejně podporují kroky proti LGBTQ komunitě činěné ruskou vládou (Buyantueva, 2017, s. 469). Ruské úřady dlouhodobě zamezují shromážděním

LGBTQ komunity a systematicky odmítají žádostem o jejich povolení. Podle Evropského soudu pro lidská práva je zákaz shromažďování diskriminační a představuje porušení lidských práv a právo svobody na shromažďování, jenž nelze ospravedlnit obavami o veřejném pořádku, kterými ruské úřady argumentují. Zákaz je tak zjevně motivován nesouhlasem s tématem demonstrací (NBC News, 2018). V roce 2012 byla také oficiálně zakázána organizace pochodů Gay Pride na dalších 100 let. Tato událost byla následována zákonem v roce 2013, který zakazuje „gay propagandu“ minorit (Verpoest, 2017; srov. s. Nuñez-Mietz, 2019). Prezident Putin se také vyjádřil na téma sňatků stejnopohlavních párů, které, podle jeho slov, nebudou legalizovány, dokud bude prezidentem (NBC News, 2020). Své stanovisko opírá o argument tradiční rodiny, a veřejně se distancuje od liberálních hodnot západu, který podporuje práva LGBTQ komunity. Rusko si vytvořilo svůj vlastní hodnotový systém, který staví do protikladu k hodnotám západu. To potvrzuje i prohlášení prezidenta Putina z prosince 2013 ve Federálním shromáždění, ve kterém tento postoj poprvé otevřeně potvrdil. V proslovu zdůraznil, že v dnešním světě čím dál více lidí podporuje prosazování tradičních hodnot Ruska, která jsou již po tisíciletí morálním základem civilizace. Za tyto hodnoty označil hodnoty tradiční rodiny či náboženského života (Putin, 2013).

V kontextu mezinárodních vztahů a na základě blízkého spojení mezi mocí a vlivem představil Joseph S. Nye koncept *hard power* a *soft power*. *Hard power* představuje určitou schopnost uplatňovat vliv na jiné země prostřednictvím nátlaku, který zahrnuje použití vojenských hrozeb, sankcí či úplatků. *Soft power* je naopak nástrojem k ovlivňování prostřednictvím sympatie a přitažlivosti zdroje, jako jsou politické hodnoty, kultura a zahraniční politika dané země. S rostoucí aktivitou autoritářských režimů v posledních několika letech, a jejich vymezování se proti demokratickému západu, experti přicházejí s novými pojmy ve snaze identifikovat tyto aspekty moci a vlivu (Nye, 2004). James Sherr rozvíjí Nyeův koncept *soft power* ve spojitosti s Putinovým Ruskem, a podle něj je v tématu ruského zahraničního vlivu lepší hovořit spíše o tzv. *soft coercion* (měkkém nátlaku). Ten definuje jako vliv, který je nepřímou donucovacím, spočívajícím na skrytých metodách (pronikání, úplatkářství, vydírání) a na nových formách moci, jako je zásobování energií, které je obtížné definovat jako tvrdé nebo měkké.

Vhodným pojmem pro analýzu Putinova režimu ve vztahu k evropské krajní pravici je také tzv. *mimetic power* – jedná se o užitečný koncept, jež lze aplikovat v diskusi o přístupech autoritářských režimů k získání vlivu na demokratickém západě. Tuto sílu lze definovat jako schopnost ovlivňovat západní národy vytvářením dojmu, že autoritářské

režimy jsou běžnými členy mezinárodního společenství a napodobují to, co autoritářské režimy vnímají jako západní techniky soft power. Myšlenka tohoto konceptu je, že například Putinovo Rusko není lepší či horší než jakákoliv jiná západní země. Tedy i v případě, že Moskva jedná zjevně nestandardním způsobem, je to stále přijatelné, protože západní metropole údajně jednají stejně (Shekhovstov, 2020, s. 3).

Podle Nyeho můžeme definovat škodlivý vliv v evropském kontextu jako specifický typ vlivu, který přímo či nepřímo podvrací a podkopává evropské hodnoty a demokratické instituce. Za účelem jasnějšího určení těchto hodnot se můžeme řídit Smlouvou o Evropské unii, která za evropské hodnoty označuje lidskou důstojnost, svobodu, demokracii, rovnost, právní stát, a respekt k lidským právům, včetně práv osob patřícím k menšinám. Ochránci těchto hodnot jsou demokratické instituce, mezi které patří například reprezentativní politické strany, které organizují a formulují politické požadavky občanů a převádějí je do politických návrhů, a také zapojují občany do demokratického procesu. Dále do těchto institucí patří svobodné a spravedlivé volby, nestranný soudní systém, a svobodná, nezávislá a pluralitní média. Hlavní efekt škodlivého vlivu je eroze a pokles evropských hodnot, společně s nedůvěrou v tyto demokratické instituce (Shekhovstov, 2020, s. 5).

Zahraniční politika Kremlu vůči západu ztělesňuje sérii politik a akcí, které mu umožňují ovlivňovat politickou suverenitu sousedních států silou, nátlakem či naopak spoluprací s jejich politickými elitami. Koncept této tzv. *westpolitik* také odkazuje na východní Evropu s novou dělicí čarou podél západní hranice Ruska: tato dělicí čára se nachází mezi liberální Evropou, která spadá pod mezinárodní liberální řád, a neliberální, euroasijskou Evropou, ve které se nachází Rusko spolu se zeměmi v jeho sféře vlivu. Zahraniční a bezpečnostní politika jsou nyní již soukromou doménou prezidenta Putina, který je obklopen skupinou ruských politických lídrů, kteří vedou hybridní válku proti Spojeným státům a Evropské unii, aby zajistili přežití ruského státu v jeho současné podobě, obnovili jeho velmoc a zabránili východnímu rozšíření NATO a Evropské unie, zejména na Ukrajině a v dalších zemích na západní hranici Ruska. Ruská zahraniční politika začíná být více agresivní k regionům, které Kreml po letech studené války opomíjel, avšak Evropa je jiný případ. Pro Kreml byla vždy důležitá; je historickým měřítkem pro velmocenské ambice Moskvy, důležitým místem pro ruskou energetiku a místem, kde mohou ruské elity uložit své bohatství (Weiss, 2020 s. 1)

1.3. Předpoklady spolupráce Ruské federace a evropské krajní pravice

V otázce spolupráce Ruské federace a evropských krajně pravicových stran je nutné analyzovat i cíle a důvody, z jakých spolu oba subjekty spolupracují, a co spolupráci předcházelo. Státní i nestátní aktéři často vytvářejí partnerství se zahraničními elitami, aby ovlivňovali chod politiky ve vnějším prostoru svých zemí (Putnam 1988, 434, Keck & Sikkink 1999, 90, Lebovic & Saunders 2016, 110). V případě evropské krajní pravice lze říci, že mnoho pravicových populistů staví na historických vazbách s ruskými nacionalisty, a Kreml pro ně představuje alternativu přesahující rámec mezinárodních vztahů, a tedy mocenský protiklad Bruselu (Futák-Campbell, 2020, s. 33). Tímto se zároveň stávají více relevantními pro Kreml, jako potenciální partneři pro spolupráci. Avšak takovýchto politických subjektů existuje v Evropě více. Důležitým předpokladem pro užší spolupráci jsou jednotlivé kroky, které tyto subjekty učiní a stanou se tak pro Kreml více relevantní než ostatní politické strany. Dobrým příkladem je zde ukrajinská krize a ruská anexe Krymu v roce 2014, kterou pravicoví populisté v Evropě použili ve svůj prospěch. Tato událost byla klíčovou příležitostí, aby se mohli odlišit od domácího politického mainstreamu. Během referenda na Krymu v roce 2014 fungovali vysoce postavení evropští politici krajní pravice jako nezávislí volební pozorovatelé, zatímco skutečně nezávislí pozorovatelé absentovali. Součástí pozorovací skupiny byl například předseda FPÖ Johann Gudenus, vybraní členové Ligy Severu či Aymeric Chauprade z francouzské Národní fronty, kteří zde spolupracovali na základech jich předešlých setkání na mnoha summitech⁹ (Odehnal, 2014). Referendum, které bylo později v rezoluci OSN prohlášeno jako neplatné, vybraní nezávislí pozorovatelé označili za spravedlivé a svobodné, vyhovující mezinárodním standardům (Futák-Campbell, 2020, s. 34).

Druhým bodem problematiky těchto vztahů je tedy otázka, co motivuje Rusko k podpoře krajně pravicových stran. Jedním z hlavních důvodů je skutečnost, že Rusko a ruští politici se snaží legitimizovat své činy a získat uznání skrze vytváření vazeb se stejně smýšlejícími politiky. Sám Putin dává přednost konkrétním nástrojům spolupráce před ideologií, a zisky z oněch partnerství jsou pro něj důležitější než ideologická stanoviska

⁹ Příkladem je tajné setkání ruských představitelů s předními krajně pravicovými evropskými aktivisty a politiky ve Vídni v roce 2014, na kterém bylo diskutováno, jak ubránit Evropu před liberalismem a „satanskou gay lobby“ (Odehnal, 2014). Za Rusko se zúčastnili Malofejev, Dugin, a mezi evropskými představiteli byli Aymeric Chauprade, Marion Maréchal-Le Pen z Národního sdružení, a Strache, Gudenus a Herzog z FPÖ (Shekhovtsov, n.d., s. 16). Druhým příkladem je konference *The Multi-Child Family and the Future of Humanity*, jež se konala v září 2014 v Kremlu. Účastnili se jí Johann Gudenus z FPÖ a Aymeric Chauprade (Futák-Campbell, 2020, s. 31).

daných partnerů. Jeho tendence přiklonit se ke krajní pravici pramení částečně z jeho vlastního příklonu ke konzervatismu. Jeho deklarovaný odpor k liberalismu, posílenému migrační krizí, se stal nedílnou součástí ruského poselství pro evropské publikum¹⁰ (Putin 2013). Strany evropské krajní pravice, i konkrétní strany vybrány pro tuto práci, sdílejí názorová stanoviska s Putinovými aspiracemi. Ve své rétorice demonizují Brusel a požadují ukončení protiruských sankcí. Poskytováním financí Rusko napomáhá udržovat tyto politické strany blízko mainstreamové politice, a to jak na úrovni domácí, tak i na úrovni Evropské unie. Na oplátku evropské strany soupeří s politikou ve svých zemích, a někdy ji i samy vedou, jako například v případě FPÖ v Rakousku.

Krajně pravicové strany také rozdělují evropskou společnost. Pro Rusko je tohle rozdělení příhodné pro jeho strategickou pozici ze dvou důvodů. Prvním je, že nesjednocenost na úrovni evropských států či Evropské unie je škodlivým, a také rozptylujícím prvkem. Druhým důvodem je, že nedostatek jednoty také odvádí pozornost členských států EU od jiných problémů, jako například záležitosti zahraniční politiky, a role EU a členských států v regionu, které sdílí s Ruskem. Tento předpoklad hraje ve prospěch Ruska, a napomáhá ovlivňovat současnou mezinárodní agendu (Futák-Campbell, 2020, s. 35). Usilování Kremlu o vazby se spřátelenými evropskými elitami a uzavírání obchodních a energetických dohod, z nichž dané evropské státy těží, také prohlubuje onu propast. Dobrým příkladem je zde například kontroverze spojená s plynovodem *Nord Stream 2*, který z velké části financuje i rakouské OMV (Weiss, 2020, s. 2). Kreml se ve své strategii silně spoléhá na obchodní vztahy, kterými podpírá svůj politický vliv. Tato spojení se pro Rusko začala být výhodná ve chvíli, kdy krajně pravicové strany začaly činit kroky ve prospěch ruské politiky v Evropském parlamentu, stavěly se vůči narůstajícím protiruským sankcím, a činily veřejná prohlášení podporující proruskou politiku (Klapisis 2015).

Historie spolupráce mezi ruskými aktéry a evropskou krajní pravici ukazuje, že spoluprací s evropskými ultranacionalisty ruští aktéři přímo či nepřímo usilují o dosažení několika cílů v domácí a zahraniční politice. Shekhovtsov analyzoval šest konkrétních cílů. Prvním je zajištění vnější legitimacy režimu propagací krajně pravicových narativů, které obhajují domácí nebo mezinárodní politiku a kroky Ruska. Druhým je posilování podvrtných hnutí v rámci evropských společností s cílem vytvořit tlak na liberálně-demokratické evropské vlády, aby se soustředily více na sebe, a tudíž byly méně ochotné pouštět se do pokusů

¹⁰ Příkladem je první otevřený proslov z roku 2013 o hodnotách Ruska, který prezident Putin staví do protikladu k těm západním. Proslov je dostupný na oficiální webové stránce prezidenta Putina <http://kremlin.ru/events/president/news/19825>

o demokratizaci ruské společnosti nebo v nich pokračovat. Dalším, třetím cílem, je ovlivňovat veřejné debaty evropské společnosti, které jsou Moskvou vnímány jako zaujaté vůči Putinovu Rusku, a vytváření informačního prostředí, které je náchylnější k prokremelským narativům. Čtvrtým cílem je posílit ultranacionalistické postoje v evropských společnostech s cílem podpořit antiamerikanismus, a podkopat kulturní, sociální a politické transatlantické vazby nebo podkopat evropskou sjednocenost. Pátý cíl představuje diskreditaci evropské společnosti s pomocí posílením evropské krajní pravice a jejích hnutí a skupin. Finálním, šestým cílem, je přivedení prokremelské krajně pravicové síly k moci v evropských zemích.

2. Strany evropské krajní pravice

Následující kapitola se bude zabývat analýzou vybraných stran evropské krajní pravice, tedy italské Ligy a rakouské Svobodné strany Rakouska. Budou popsány klíčové momenty jejich vývoje, jejich organizace a výrazné osobnosti, které budou důležité v následné analýze spolupráce s Ruskou federací. Analyzováno bude také působení stran v Evropské unii.

2.1. Svobodná strana Rakouska

Svobodná strana Rakouska (německy Freiheitliche Partei Österreichs, zkráceně FPÖ), jež byla založena v roce 1956 jako strana bývalých nacistů (Bridge Initiative team, 2020), reprezentuje výjimečný fenomén mezi evropskými stranickými rodinami; napříč všemi politickými stranami reprezentovanými v Evropském parlamentu, které nejsou členy tradičních stranických rodin či skupin, je FPÖ nejúspěšnější. Lze také říci, že tato strana je na národní úrovni velmi úspěšná, avšak současně extrémně izolovaná na úrovni evropské i mezinárodní. Na tento fakt je nutno nahlížet s předpokladem specifického charakteru samotné strany. FPÖ lze označit za populistickou stranu, protože reprezentuje a mobilizuje „lid“ proti elitám. Za pravicovou populistickou ji můžeme označit proto, že strana brání specifické etnické, národní nebo kulturní identity proti cizincům a proti samotné ideji Evropské federace.

Strana reprezentuje určitou historickou tradici, část tradiční politické kultury Rakouska. Tento poslední, tradiční aspekt, popisuje Pelinka (2005) jako určitý faktor X; strana je hluboce zakořeněna v rakouské historii. Její kolektivní paměť sahá zpět do časů, kdy nacisté vládli značnému segmentu rakouské společnosti, jež se ztotožňovala s Hitlerovým režimem. FPÖ bylo založeno v poválečném období, na protest bývalými členy NSDAP proti politickému řádu, který se zdál být vytvořen za účelem zapomenout na zapojení Rakouska a jeho občanů do nacistického režimu. Zmíněný faktor X odlišuje FPÖ od ostatních pravicově populistických stran, které nedisponují tímto typem kolektivní paměti. Existuje zde ovšem určitá paralela mezi FPÖ a italskou *Alleanza Nazionale* (bývalé *Movimento Sociale Italiano*), stranou, která byla kolektivně spojována s italským fašismem. Paralely a rozdíly mezi těmito dvěma stranami jsou podobné jako paralely a rozdíly mezi německým, a potažmo rakouským nacismem a italským fašismem (Pelinka, 2005, s. 131).

Zpočátku byla FPÖ v politickém prostředí marginální stranou, a vehementně se stavěla proti vládní koalici mezi Sociálně demokratickou stranou Rakouska (Sozialdemokratische Partei Österreichs, zkráceně SPÖ) a křesťanskou konzervativní Rakouskou lidovou stranou (Österreichische Volkspartei, ÖVP). Strana se vymanila ze své marginální pozice v 80. letech, kdy v roce 1986 převzal vedení Jörg Haider, který ji v letech 1986–2000 přeměnil v jednu z prvních, a nutno dodat také nejúspěšnějších, populistických krajně pravicových stran v Evropě. Haider představoval osobnost silného lídra, a jeho působení ve straně bylo charakteristické skutečností, že ve své rétorice minimalizoval nacistické zločiny (Pelinka, 2005, s. 132).

V 90. letech, stále pod Haiderovým vedením, FPÖ především mobilizovalo proti imigrantům, a dříve pro stranu typický nacionalismus vystřídala xenofobie (Gärtner in Wodak, Pelinka, s. 18). Koncem 90. let ustoupil historický antagonismus FPÖ vůči církvi, a strana sama sebe začíná definovat jako obránce křesťanského západu, označujíc Islám jako kulturní hrozbu. Nová *Freedom Party Platform* věnovala rozsáhlou pozornost křesťanství coby základu Evropy a západním tradicím (Bridge Initiative team, 2020).

V roce 2000 se FPÖ stala druhou nejsilnější politickou stranou v Rakousku, a vstoupila do koalice s ÖVP. Toho roku se po vnitrostranických sporech Haider rozhodl FPÖ opustit, aby se připojil do nově založené Aliance pro budoucnost Rakouska (Bündnis Zukunft Österreich, zkráceně BZÖ), která byla rovněž přítomna ve vládě. V roce 2005 se FPÖ opět stává opoziční stranou v čele s nově zvoleným předsedou, Heinzem-Christianem Strachem, který straně navrácí volební úspěch a v prosinci roku 2017 se stává také rakouským vícekancléřem (Bridge Initiative team, 2020). Jeho předsednictví končí v roce 2019 skandálem na Ibize (Andrzejewski, 2021, s. 124).

Po oddělení Haidera od FPÖ v roce 2005 se strana pod vedením Stracheho výrazně soustředila na muslimy, které označovala jako novou hrozbu pro rakouskou identitu. Hlavní volební kampaně strany se zaměřovaly nejen na mobilizaci proti domácí a evropské politické elitě, ale zejména cílily na Islám a muslimy jako na cizí, rasově nečisté, kulturně odlišné, násilnické a ženy utlačující. Je také běžné, že nejvýše postavení politici FPÖ se běžně na sociálních sítích vyjadřují a vystupují proti Islámu. V roce 2008 se FPÖ stala první a jedinou politickou stranou Rakouska, jež definuje svůj postoj vůči Islámu na formální politické platformě, prostřednictvím které obhajuje omezení právního uznání Islámu pro bosenské muslimy, kteří jsou Evropany, a kteří jsou součástí Rakouska od dob Rakouska-Uherska, na rozdíl od pozdějších muslimských přistěhovalců jiných etnik (Bridge Initiative team, 2020).

Když se FPÖ dostala v prosinci 2017 do vlády, implementovala několik ze svých dříve navrhovaných antimuslimských politik. V roce 2017 přijala koaliční vláda četné protimuslimské zákony, včetně zákazu hidžábu pro děti ve školách, zavírání mešit (to bylo později soudy zrušeno) a zákazu symbolů, jako je například logo Muslimského bratrstva. Samotné FPÖ je spojeno s několika dalšími krajně pravicovými a antimuslimskými politickými stranami, hnutími, a osobnostmi v Evropě, Izraeli a Spojených státech. V roce 2008 Strache spoluzaložil *Europe City Alliance Against Islamization* (Evropská městská aliance proti islamizaci), volně přidružené k FPÖ a dalším krajně pravicovým stranám, jako je belgická strana Vlaams Belang (Vlámský zájem) Filipa De Wintera a regionální německá strana Pro Cologne Markuse Beisichta, která se v letech 2004-2008 shromáždila v různých evropských městech proti údajné islamizaci Evropy. V říjnu 2018 se přední členové FPÖ setkali s republikánem a podporovatelem tzv. bílého nacionalismu, Stevem Kingem (Bridge Initiative team, 2020).

V červnu 2015 se FPÖ také připojila ke krajně pravicové skupině *Evropa národů a svobody*, která byla založena nejvýraznějšími krajně pravicovými stranami jako je například francouzské Národní sdružení a italská Liga. V červnu 2019, po volbách do Evropského parlamentu, byla skupina reformována a přejmenována jako *Identita a demokracie* (ID), jejíž součástí je také německá krajně pravicová *Alternativa pro Německo* (AfD). Podle *Radio France Internationale* (2019) je deklarovaným cílem ID navrátit moc do evropských členských států, omezit migraci a zabránit šíření Islámu v Evropě.

Svobodná strana Rakouska také sdílí podobnost ve vývoji a svém postavení s Ligou v Evropském parlamentu. Mezi 626 členy parlamentu zvolených v roce 1999 pouze 26 nepatřilo do žádné ze stranických skupin. Z tohoto počtu bylo 5 členů FPÖ, pravicové strany, která nezapadala do systému evropských stran stejným způsobem, jako italská Liga (Day, 2000, s. 238). V minulosti na evropské úrovni pravicově populistické strany nebyly organizovány jednotným způsobem v žádné ze stranických skupin. Mezi subjekty evropské krajní pravice také neexistovala shoda v nacionalismu a etnocentrismu, což znemožnilo reálnou integraci rozdílných stran do jednoho subjektu (Pelinka, s. 132). Tato skutečnost se v následujících letech změnila, a strany se postupně začaly sjednocovat a tvořit pravicové až krajně pravicové subjekty, jejichž vývoj v současnosti končí u vytvoření Identity a Demokracie.

Lze však říci, že v době, kdy byly strany krajní pravice izolovány, byla FPÖ tou nejúspěšnější. V rakouských národních volbách v říjnu 1999 strana získala 26,9 % hlasů –

druhý nejvyšší podíl ze všech rakouských stran (McGann & Kitschelt, 2005, s. 149). Na začátku roku 2000 strana zformovala koalici s Křesťanskými demokraty, a konzervativci z Österreichische Volkspartei, známé jako ÖVP. Výsledkem aliance bylo že FPÖ získalo kontrolo nad 50 % pozic v kabinetu; polovina rakouské vlády byla v jejich rukou (Pelinka, s. 133). Tohle bylo pozadím bilaterálních opatření, která členské země Evropské Unie učinily proti rakouské vládě v únoru 2000; 14 zemí Evropské Unie dle jejich prohlášení považovalo takto rozhodující vládní roli FPÖ za nebezpečí vůči evropským hodnotám, a i samotné existenci unie. I po následném zrušení opatření v září toho roku vlády ve zprávě deklarovaly FPÖ jako politickou stranu s extremistickými tendencemi (Hummer a Pelinka, 2002).

Přístup FPÖ k evropské integraci se významně změnil již před uvalením opatření. Před rokem 1990 byla strana proevropská, ve smyslu otevřeného uznávání Evropského společenství coby alternativy ve vzorci permanentní neutrality. Avšak když se rakouská Sociálně demokratická strana Rakouska (SPÖ), v té době v koalici s ÖVP, rozhodla podat žádost o členství v ES v roce 1989, FPÖ náhle změnila svou pozici. Strana se stala hlavním hlasem rakouské opozice proti členství v Evropské Unii, a po vstupu Rakouska do Unie v roce 1995 také hlavním hlasem proti prohlubování unie a jejím dalším rozšiřováním, a to především v roce 2004 (Pelinka, 2004).

Důvod názorového posunu FPÖ od proevropského postoje k výrazně protievropskému tkví v dramatické změně v elektorátu strany, která se udála v devadesátých letech. Do roku 1986 strana reprezentovala 5 % hlasů a typičtí voliči této strany se dali charakterizovat jako buržoazní nebo rurální. Od roku 1986 reprezentace vzrostla na 20 %, a zvýšila se její reprezentace voličů, které Betz (1994) označuje jako tzv. „modernisation losers“ - méně vzdělané jedince, dělníky či urbanizované voliče, kteří zastávají negativní postoj vůči europeizaci a globalizaci (Betz 1994).

Během svého vzestupu v devadesátých letech FPÖ úspěšně hrála roli populistické strany; prohlašovala, že mluví za lid a proti politické třídě a establishmentu. Tím, že ve své rétorice stavěla lidi proti elitám, se FPÖ snažila integrovat všechny rozdílné zájmy tříd společnosti, pohlaví, náboženství a různých generací. Jinými slovy, během tohoto období se FPÖ, která byla až do roku 1986 pouze malou buržoazní stranou se specifickou tradicí, stala tzv. catch-all party (Pelinka, 2004, s. 135) V období svého vzestupu můžeme přístup FPÖ analyzovat podle konceptu Roberta Dahla. Podle tohoto renomovaného politologa populismus není definován jako předpoklad bytí v opozici proti demokracii, ale jako opozice proti samotné podstatě reprezentativní demokracie; politickým stranám

a zájmovým skupinám, a všem prostředníkům mezi lidem a lídrem (Dahl, 1956, s. 34). FPÖ napadala specifickou politickou kulturu, která se v Rakousku po roce 1945 rozvinula, a jejich politika byla protichůdná k rakouské verzi konsociační demokracie a modelu konsensu, který byl ustanoven mezi katolickou konzervativní tradicí reprezentovanou ÖVP a proti sociálně demokratické ideologii reprezentované SPÖ (Pelinka 1998, s. 15).

V době vstupu Rakouska do Evropské Unie byla FPÖ vnímána jako modernizační síla, která se probojovala paralyzovanou strukturou kartelového politického systému (Crepaz, Betz, 2000). Populistická agenda FPÖ výrazně odlišovala od ostatních evropských stran, které byly po určitou dobu nahlíženy jako paralelní případy (Pelinka, 2004, s. 136). Strana se staví proti všem existujícím cizincům; imigrantům, žadatelům o azyl a uprchlíkům, ale i proti potencionálně relevantním a neexistujícím cizincům. Proti lidem, kteří by do Rakouska mohli přijít z důvodu dopadů evropské integrace, globalizace a kriminálních konspirací (konspirační teorie jsou další paralelou s italskou Ligou). FPÖ není levicovou populistickou stranou, ale pravicovou, s exkluzivním přijímáním lidí. FPÖ je také vertikálně agresivní; proti „nim“, těm nad nimi, a horizontálně agresivní proti „těm“ kteří jsou mimo jejich uskupení (Pelinka, 2004, s. 138).

Předsednictví Heinze-Christiana Stracheho bylo ukončeno tzv. aférou Ibiza, kdy unikl ¹¹ videozáznam natočený skrytou kamerou. Ten vyobrazoval Stracheho a Johanna Gudenuse při jednání s ženou, později identifikovanou jako Alyona Makarova, neteř ruského Oligarchy Igora Makarova, o státní zakázce výměnnou za nezákonné stranické dary (Bell, 2019; Oltermann, 2019; srov. s. Obermaier & Obermayer, 2019). Byl také odhalen utajovaný systém financování strany prostřednictvím přidružených organizací. Po rozpuštění vlády spolkový prezident Rakouska, Alexander Van der Bellen, odvolal všechny ministry z FPÖ, s výjimkou nezávislé ministryně zahraničí Karin Kneissl. FPÖ vedlo také několik ministerstev, včetně Ministerstva zahraničí, Ministerstvo obrany a Ministerstva vnitra, kde údajně zaměstnávalo krajně pravicové extremisty, především z Identitárního hnutí. Po této události bylo Rakousko vedeno provizorní vládou úředníků, v čele s Brigitte Bierlein. V následujících volbách v roce 2019 zvítězila Rakouská lidová strana (ÖVP), jež vytvořila koalici se stranou Zelených, kteří se znovu dostali do parlamentu se svým zatím nejlepším volebním výsledkem od doby, kdy ho opustili. Volební podpora FPÖ klesla na

¹¹ Makarov byl závodním cyklistou v národním týmu Sovětského svazu. Po kolapsu SSSR začal na základě svých konexí s turkmenským autokratem Saparmuratem Nijazovem vydělávat velké jmění na prodeji plynu pro Ukrajinu, kterou přes Nijazova přeprodával (Obermaier, Obermayer, 2019, s. 15). Makarov také vybudoval svou firmu Itera, která obchodovala s uhlovodíky, a její produkce byla téměř výhradně turkmenská. V roce 2013 prodal svou firmu ruskému Rosneftu (Hess, s. 432, 2020).

16 %, z původních 26 % získaných ve volbách v roce 2017. Přestože FPÖ opustila vládní koalici, bylo předpokládáno, že důvody skandálu a samotná nahrávka nebudou mít dlouhodobý efekt na jeho popularitu, a samotná strana bude mít nadále vliv na rakouskou politiku (Davis & Rivera, 2019, s. 12). Předpověď se ukázala jako správná, s nárůstem volební podpory na současných 19 % (Politico, 2022). Nástupcem Stracheho, a tedy současným předsedou strany se stal Herbert Kickl¹², který do nástupu na místo předsedy FPÖ zastával post ministra vnitra, a byl také generálním tajemníkem strany v letech 2005–2018 (Republik Österreich, Parlament).

2.2. Liga

Liga, původně Liga severu (italsky Lega Nord) byla založena roku 1989 sloučením několika regionálních autonomistických hnutí ze severu Itálie, s cílem přeměnit Itálii na federální stát (ID Group, Lega). V době vzniku byl hlavním cílem Ligy severu federalismus, podporující myšlenku kulturní a historické odlišnosti severu Itálie (Strmiska, 2003). Zakladatelem strany byl Umberto Bossi, tehdejší předseda Ligy Lombardie, a předsedou nově vzniklé strany zůstal až do roku 2012. Italská Liga je stranou bez jakýchkoliv kořenů v konkrétní politické tradici. Zrodila se vcelku nedávno, a její růst započal v době nepokojů, tzv. *Tangentopoli*¹³; v roce 1990 se všechny hlavní italské politické strany, které byly zahrnuty v korupčních skandálech, vytratily či prošly transformací. Přesto, že mnoho politických expertů argumentovalo, že úspěch *Tangentopoli* zapříčinily protesty lidí proti starým zkorumpovaným stranám, a tím pádem by se současná politická konfigurace měla rozpustit a vytvořit nová, Liga nejen že tyto politické změny a krize v italském systému přežila, ale stala se dokonce součástí dvou Berlusconiho vlád, v roce 1994 a 2001. Nyní zastává relevantní pozici v utváření vládní politiky. Co více, v posledních volbách do Evropského parlamentu, kde obdržela 5 % z hlasů, ukázala, že jako strana by měla být považována za úspěšnou a konsolidovanou¹⁴ (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 113).

Výsledky Ligy a její dlouhodobý úspěch směřují k otázce, zda lze Ligu definovat jako klasickou ideologickou stranu. Je složité klasifikovat ji v rámci pravo-levého spektra, jelikož coby politická strana nevykazuje žádné silné politické tradice. Její programy jsou

¹² Oficiální profil Herberta Kickla na Facebooku <https://www.facebook.com/herbertkickl>

¹³ Termín označuje systém založený na tichých dohodách, kdy podnikatelé podpláceli politiky výměnou za získání veřejných zakázek a politici finance používali na financování svých stran (Della Porta, 2015, s. 9).

¹⁴ Je nutné dodat, že 5 % je pro Ligu velmi uspokojivý výsledek, je-li bráno v potaz, že strana soutěží pouze v severní části Itálie. V některých severních regionech získává více než 10 %.

určité spojování pravicových témat, včetně těch ekologických a antiglobalizačních, a její politické aliance se neustále proměňují. Je ještě složitější určit příčinu jejího dosavadního trvání. Liga je součástí širšího fenoménu (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 113; srov. s. Strmiska, 2003; srov. s. Newth, 2018).

Liga vykazuje typický rys regionální strany, které se také často prezentují jako antisystémové (Hepburn, 2009). Ligu můžeme za antisystémovou označit především v období předsednictví Umberta Bossiho. Tento rys se pojí také s populismem, dalším znakem definujícím tuto politickou stranu (Daniele, Giovannini, & Sedonne, 2018). Ten byl s regionalismem provázán natolik, že Ligu v éře Bossiho lze definovat právě těmito dvěma termíny více, než jinými (McDonnell 2006).

Mnoho z populistických stran, které získaly pozici v evropském politickém systému v podobném časovém období, jako například FPÖ, sdílí některé ze svých rysů: určitý antisystémový charakter, apel na lid, a vyznačují se rasistickými útoky a porušováním obecně přijímaných pravidel v politickém prostředí. Společným rysem je také odmítání definovat politický program podle určitých ideologických standardů, a označování se za „nové hnutí“. Rysem, který je výrazný také v rétorice FPÖ, je mobilizace elektorátu, které je dosahováno pomocí vyvolávání strachu z cizinců. To vše jsou rysy sdílené mnoho postideologickými stranami, které vybudovaly svou identitu za hranicemi pravo-levého štěpení. Elektorát této politické strany není ani zdaleka nestálý; je věrný jak lídrovi, tak samotné straně, navzdory časté oscilaci a změnám v jejích programech. Konzistence a věrnost je jádrovou ideologií, která konsoliduje proces identifikace jejích podporovatelů a také umožňuje politickou mobilizaci. Jedním z hlavních elementů ideologie je zde také Padanie – oblast na severu Itálie, ve které Liga vede silné hnutí za autonomii¹⁵. Liga Padanii také vykresluje jako konstrukci ideálního světa, ne však v utopickém konceptu, ale konstruovanou retrospektivně (Taggart, 2000, s. 67). V rétorice strany je Padanie, zahrnující alpské regiony, srdcem identity lidí. Spojení mezi ní a jejím lidem, které reprezentují lídři Ligy, je promítáno dialektem těchto lídrů¹⁶. Avšak politický styl této strany je svým způsobem nový a úspěšný nejen z tohoto specifického důvodu, ale i díky její struktuře a organizaci. I když se její ideologie zdá vágní, a politické pozice zastávané

¹⁵ Tvoří ji regiony Lombardie, Ligurie, Furlánsko-Julské Benátsko, Piemont, Benátsko, Emilia-Romagna, Ligurie, Tridentsko-Horní Adiže a Údolí Aosty. Liga by k ní chtěla připojit i Marche, Umbrii a Toskánsko.

¹⁶ Marco Tarchi toto popisuje jako teritorium jako zdroj identity a zároveň rozpoznávacím znakem a určitým antagonismem vůči jedincům, jež nejsou spojeni s teritoriem. Pocit sounáležitosti k dané komunitě je dán narozením a dodržováním tradic (Tarchi in Winter, Thursan, 1998, s. 147).

jejími lídry nejsou koherentní, lídři reprezentují hlavní referenční bod pro elektorát i pro celou organizaci (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 114).

Úspěchy této strany musíme hledat ve specifických a zvláštních rysech italské historie: v takzvané národní otázce, fašistickém dědictví a tzv. *immobilismu* (nedostatek či opak změny) jež dominovalo italské politice po druhé světové válce (tamtéž, s. 115). Dlouhodobá fragmentace mezi italskými regiony, v historii dominována několika monarchy, a pozdní sjednocení Itálie v roce 1861, jsou původem kulturního a ekonomického rozdělení mezi jihem a severem. Takzvaná jižní otázka vzešla po sjednocení, a pokračovala v existenci až do současnosti. Jižní otázka představuje problém vnitřní integrace mezi severem, ekonomicky vyspělým a kulturně příbuzným se střední Evropou, a jihem, který zůstává na periferii vzdálené od ekonomického centra, a neschopným rozvíjet se díky přítomnému klientelismu a neadekvátnímu financování ze strany státu. Liga využila tuto propast mezi regiony ve svůj prospěch, a k mobilizaci voličů proti svému nepříteli a konsolidaci identity samotné strany. Existuje zde i pojem tzv. „severní otázky“ vznesené Umberto Bossim je založena na třech bodech: 1) politické korupci, 2) daních a ekonomických zdrojích, 3) imigraci ze severní Afriky a jižní Itálie. Liga sama nahlíží na občany severu jako na zneužívané a kolonizované byrokraty z Říma, a také ohrožené delikvencí způsobenou Itálií žijícími na jihu (Gómez & Cachafeiro, 2002, s. 181-94).

Ač zpočátku jejího vývoje stranu nebylo možné zařadit do určité stranické rodiny, po několika letech své existence se u ní začaly objevovat rysy, dle kterých ji bylo možné specificky zařadit. Ligu lze definovat jako protistátní stranu (Kitschelt, 1997) nejen na základě kritiky vůči státním stranám, ale i z důvodu jejích útoků proti každé instituci v národním i mezinárodním politickém systému. Tato agrese se vyznačuje dvěma základními vzorci, a to konspiračními teoriemi, a kritikou starých a zkorumpovaných institucí, ve kterých Liga požaduje morální obnovu (politického života). Její postoje vůči mezinárodním institucím v programu strany byly vždy proměnlivé, a nikdy nerespektovali mezinárodní závazky učiněné italským státem. Příkladem je skeptické stanovisko vůči přijetí eura, a odmítnutí podpořit evropský zatýkací rozkaz. Bossi nikdy neuznával politická pravidla, na nichž se shodly evropské státy po druhé světové válce, a to především v budování Evropské unie založené na demokratických hodnotách. Regionální Ligy, včetně italské Ligy, se snažily najít podporu u EU, kde ji také našly. Do roku 1991 EU představovala strukturu, která vznik těchto regionálních Lig; uznávala legitimitu jejich požadavků na speciální finanční zacházení a ochranu.

Cílem Lig bylo získat speciální status, jako například Trentino-Alto Adige či Val D'Aosta, a EU reprezentovala model pro identifikaci lidí ze severu Itálie – sami sebe identifikovali jako nositelé kvalit a produktivity stejných jako střeoevropské státy, a zároveň zdůraznili rozdíly, které jsou mezi nimi a jižními občany (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 119). V tomto období byl tedy přístup Ligy do jisté míry proevropský, což je opakem jejího pozdějšího a dosavadního, euroskeptického postoje.

Patricia Chiantera-Stutte vývoj Ligy rozděluje na několik fází. V další fázi jejího vývoje, od roku 1991 do roku 1996, Evropa reprezentoval symbol spíše než institucionální strukturu. Kampaně k uznání etnických diverzit byly zredukovány, a regionální Ligy byly sjednoceny pod Ligu Severu (dnes Ligu), se silným alpským charakterem. Unie rozdílných regionálních Lig pod vedením Umberta Bossiho, někdejšího lídrem Ligy, a současným italským senátorem, pokračovala s jasnou ideologickou myšlenkou: zdůraznit společnou identitu všech etnik severní Itálie jako „evropskou“ a „produktivní“ část Itálie. Obyvatelé severního regionu byli také lídři strany označeni jako nositelé politických genů, jež nese severní civilizace (Betz in Caramani & Mény, 2005, s. 119). Třetí fáze potom vymezuje období od roku 1999, kdy byla Liga v koalici s *Forza Italia* a *Alleanza Nazionale*, až po současnost. V této fázi si Liga osvojila přístupy a postoje, jež jsou charakteristické pro pravicové strany, avšak neupustila od svých teritoriálních témat. Její kampaně se začaly zaměřovat proti globalizaci, a ve prospěch ochrany tradičních hodnot jako jsou morálka a rodina. Sám Bossi se začal výrazněji soustředit na obranu buržoazní morality před kapitalismem, amerikanismem a masifikací. Strana také začala prosazovat nadřazenost křesťanských hodnot nad Islámem, především po teroristických útocích 11. září 2001. A to i přesto, že zprvu Liga zastávala silný antiklerikální postoj. Nepřáteli Ligy jsou islám, Evropská unie, Spojené státy, a proces globalizace. Nová strategie Ligy sestává z odsuzování všech jejích hrozeb pro národní suverenitu a sílu lidí: globalizace, mezinárodní kapitalismus, stejně jako nebezpečí způsobeno mezinárodními organizacemi (tamtéž, s. 120).

V tuto chvíli Liga nevystupuje pouze jen jako strana zabývající se federalismem a zájmem o svůj region. Jak argumentují Daniele, Giovannini a Sedonne (2018), Liga je v současnosti jedinou západní regionalistickou stranou, která se otočila k nacionalismu, což lze označit za výjimečný případ. Liga nyní vstupuje do mezinárodní politické diskuse a zabývá se problémy, jež jsou sdíleny mezinárodně a napříč politickým spektrem, a zároveň pokračuje v prosazování antisystémových kampaní. Objasnění opozice, do které se Liga pro Evropské unii staví, lze najít v typickém antisystémovém přístupu:

euroskepticismus je strategií a vědomou akcí k zachování identity dané strany. Přesněji tedy, euroskepticismus Ligy musí být nahlížen jako určitá nová platforma, ze které pokračuje antisystémová propaganda, spolu s utvářením nové formy politické identity, jež bude schopna mobilizovat masy. Vývoj euroskepticismu nereprezentuje reakční přístup, ale naopak – je to pokus stát se aktérem v mezinárodním politickém systému¹⁷. Zároveň, útoky proti EU nahrazují boj proti národní vládě, která se odehrávala před účastí Ligy ve vládní koalici. V kampaních Ligy představuje největšího obětího beránka, obětovaného k vysvětlení ekonomické krize. Politici EU jsou potom Ligou obviňováni z toho, že jsou socialisty, a usilují o totální světovou nadvládu skrze nadnárodní společnosti. Liga reprezentuje formu tvoření politiky, politický styl, který je determinován podmínkami současného světa masové komunikace, který se soustředí na teritorium a regeneraci lidu, coby homogenní entita mluvící skrze svého lídra. V této rétorice a ideologickém postoji pokračuje i současný předseda strany Matteo Salvini. Hlavními rysy Ligy jsou exkluzivistický model identity, apel na tzv. *Gemeinschaft*¹⁸, ochranu teritoria, naturalizaci kultury, a antisystémový přístup (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 126). Nový lídr strany zachovává její již tradiční rysy, ale mění orientaci na cíl. Už jím není Řím, ale Brusel (De Petris & Sedonne, 2020, s. 9).

V konkrétním vymezení zařazení této strany je vhodné využít teritoriální štěpení spolu s pravo-levým štěpením. Liga je potom populistickou stranou, jež zakládá své požadavky na obraně teritoria a kultury, a disponuje typickou pravicovou koncepcí „lidu“. Všechny tyto rysy musí být nahlíženy nejen s předpokladem vnitrostátní politiky, ale i ve vztahu s mezinárodní politikou. Jinými slovy, vývoj Ligy musí být nahlížen i ve světle procesu europeizace – právě na této úrovni Liga udržuje mobilizační sílu a svůj antisystémový charakter. Liga sdílí svou proměnlivou povahu se všemi populistickými stranami, a lze ji jako populistickou charakterizovat na základě politické rétoriky. Ukazuje jeden z nejvíce evidentních znaků mnoha populistických diskurzů, a to útok proti každé existující instituci a proti některým z obecně známých mezinárodních organizací (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 127). Teritoriální požadavky, které jsou na národní úrovni považovány za požadavek federalismu, se evropské úrovni se stávají

¹⁷ To je v rozporu s modelem, který představuje Aleks Szszerbiak – podle něj protestní strany, které se přesunou do politického mainstreamu, jsou náchylné k upuštění od euroskepticismu. Liga však svůj euroskeptický přístup neopouští, ale dokonce jej posiluje

¹⁸ Koncept německého sociologa Ferdinanda Tönniese, popisován jako jeden z ideálních typů lidského soužití. Znamená společenství s pevnými osobními vazbami.

odmítnutím rozšiřování EU a jejího rostoucího vlivu na národní politiky (Chiantera-Stutte, in Caramani & Mény, 2005, s. 128).

Liga zaznamenala průlom především v květnu 2018, kdy vytvořila koaliční vládu s Hnutím pěti hvězd Luigiho di Maia (Movimento 5 Stelle či MS5), iniciativou proti establishmentu sdružující členy všech front, zejména ty, kteří se vymezují proti italské politické levici (Davis & Rivera, 2019, s. 23). Zatímco Liga v posledních italských volbách v roce 2018 získala 34,3 % hlasů, její koaliční partner MS5 pouze 17,1 %. Ve srovnání s výsledky dosaženými v předchozím roce se podíl hlasů Ligy zdvojnásobil, zatímco podpora MS5 klesla na polovinu. Tento efekt nelze však přičítat pouze snížení voličské podpory daných stran, ale také rozdílům ve volební účasti a specifickým italského volebního zákona (Chiaromonte, D'Alimonte, 2018). Evropské volby se na některých místech konají současně s krajskými volbami, na některých nikoliv. Přibližně 60 % obcí na severu Itálie uspořádalo dvě volby ve stejném období, na jihu tak ale učinilo pouze 25 % obcí. To vedlo k vyšší volební účasti v severní Itálii, a tedy i zvýhodnění Ligy, jelikož v severní části Itálie se nachází centrum Salviniho elektorátu.

Dalším úspěchem Ligy byly potom volby do Evropského parlamentu v roce 2019, kdy získala 34 % hlasů. Po tomto úspěchu předseda strany Salvini vyvolal konflikt ve vládní koalici, a požádal Sněmovnu o vyslovení důvěry vládě s cílem vyvolání předčasných voleb. Hnutí pěti hvězd, jeho tehdejší koaliční partner, se ale spojil s Demokratickou stranou (Partito Democratico), a Liga se dostala do opozice, ve které doposud setrvává (De Petris & Sedonne, 2020, s. 10). V současnosti lze také v Lize pozorovat určité spory v zahraniční politice, které se projevují především v zastoupení Ligy v Evropském parlamentu. Samotná Liga v současnosti podporuje výrazně proevropskou vládu, kterou vede Mario Draghi. V Identitě a Demokracii, ve které Liga působí jako dominantní strana, byla však od svého počátku značně euroskeptická. Podle šéfa vládní delegace Ligy a ministra hospodářského rozvoje Giancarla Giorgettiho by se strana vzhledem ke své současné pozici měla přesunout na politickém spektru blíže k Evropské lidové straně, která nezpochybně stávající proces evropské integrace (Euractiv, 2021). Tuto spekulaci potvrzuje i viditelný posun v jednotlivých hlasováních Ligy v rezolucích Evropského parlamentu, jemuž se věnuje 4. kapitola.

Politický úspěch Salviniho je odborníky také často odůvodňován dopadem jeho sociálních sítí. Společně s Lucou Morisim Salvini vyvinul virální marketingový mechanismus, označován také za nejsilnější na poli italské politiky. Software, lidově označován jménem Bestie, analyzuje data a informační toky ze sociálních sítí. S počtem

sledujících 3,6 milionů na Facebooku, 1,4 milionů na Instagramu a 1,1 milionu na Twitteru tak Salvini vede každodenní debaty v mainstreamových médiích a politice. Je také nutné zdůraznit skutečnost, že jeho příspěvky na sociálních sítích jsou určeny především k tomu, aby je dále použila italská tradiční média. V Itálii je dlouho dominujícím zdrojem informací právě televize, a proto lze říci, že výroky na sociálních platformách by měly menší dopad v případě, že by je televize a tištěná média nepopularizovaly (Davis & Rivera, 2019, s. 25).

Ligu můžeme označit za úspěšnou a konsolidovanou stranu, kterou definuje především její antisystémový charakter, populismus a apel na lid a xenofobní a rasistické tendence.

2.3. Společné ideologické rysy Ruska a evropské krajní pravice

Současný režim vedený prezidentem Putinem a evropská krajní pravice, zde reprezentována Ligou a FPÖ, sdílejí zásadní ideologické rysy, které byly klíčové pro budování jejich spolupráce. Prvním společným rysem je nacionalismus. Liga i FPÖ kladou ve své rétorice důraz na postavení lidí ve své zemi a tradiční komunity prostřednictvím ideologie nacionalismu, který má v případě Ligy i podobu regionalismu (Pelinka & Wodak, 2001, s. 163). Jak argumentuje Albertazzi (2018), Liga je jedinou západní regionalistickou stranou, která se obrátila k nacionalismu, a opustila regionalistický element ve své ideologii. V případě FPÖ byl nacionalismus výrazným ideologickým prvkem již v době vzniku strany, a zůstává jim doposud. Vhodným termínem pro označení současného jádra ideologie této strany je podle Rydgrena (2017) etnonacionalismus. Podle Kecmanovice (2003) je etnonacionalismus východním typem nacionalismu, který se liší především ve vztahu k jedinci na straně jedné, a k národu, tedy státu, na straně druhé. Nacionalismus se snaží omezovat sílu vlády, zajistit práva občanů, individuální svobodu a porozumění mezi obyvateli státu, přičemž etnonacionalismus staví zájmy jednotlivců nad zájmy národa, a jedince nutí ztotožnit se s vůlí kolektivu. Nacionalismus je spojovacím prvkem Ligy a FPÖ s ideologií ruské federace, a jak argumentuje Kolstø (2016), můžeme i pro ruský nacionalismus použít termín etnonacionalismus. Ruský nacionalismus přichází v různých podobách. Tradičně se zaměřoval na potřebu udržení velkého a silného státu, a mnohem méně na etnická a rasová témata. Nyní se však obrací i k tématům xenofobie či rasismu (Kolstø, 2016, s. 1).

Dalším ze společných znaků Ligy, FPÖ a Ruska je sociální konzervatismus. FPÖ představuje silnou opozici LGBT práv v Rakousku. Příkladem postoje strany k právům

LGBTQ komunity dokazují i přátelské vztahy se silně homofobně orientovanou stranou Fidesz Viktora Orbána. Současný předseda FPÖ, Herbert Kickl, po svém zvolení na místo předsedy vyjádřil, že strana je připravena ke zintenzivnění spolupráce s Fideszem. Kickl ujistil premiéra Orbána, že FPÖ je spojencem maďarského lidu při zachování křesťanské identity, národní suverenity a zpřísnění migrační politiky Evropské unie. Také prohlásil, že nebude pouze nečinně přihlížet prosazování genderových teorií a vztyčování duhové vlajky coby běžného standardu (Hungary today, 2021). FPÖ, v čele s Johannem Gudenusem, se také zúčastnilo konference *Forum on the Large Family and the Future of Humanity* ve státním paláci v Kremlu v roce 2014. Tématem setkání bylo prosazování důležitosti křesťanské rodiny a vymezování se proti liberálním hodnotám podporujícím práva LGBTQ komunity a legislativě Evropské unie, která hodnoty této komunity podporuje (Futák-Campbell, 2020, s. 31). Opozici práv LGBT komunity představuje i Liga. Její představitele můžeme zařadit k nejvýraznějším podporovatelům oficiálního postoje Vatikánu, který uznání partnerství osob stejného pohlaví považuje za podkopávání tradiční rodiny, a tedy i celospolečenského řádu. Liga se v diskusi na tohle téma uchyluje dokonce k explicitnímu používání vulgarismů, jimiž označuje členy LGBT komunity. Několik článků s takovými vyjádřeními Liga publikovala ve svých novinách *La Nuova Padania* (Di Nicola & Giurato, 2015; Ozzano, 2016). V případě Ruska je sociální konzervatismus prvkem, který prezident Putin začal upevňovat jako základ ruské národní identity. Putin odsuzuje liberální postoj západu a jeho podporu práv LGBTQ komunity, které označuje za netradiční hodnoty a z této komunity činí skupinu vyloučenou ze společnosti. Příkladem sdílení společného sociálně konzervativního postoje evropské krajní pravice a Ruska je *World Congress of Families*, mezinárodní fórum pořádané v moskevském Kremlu v roce 2014, kterého se zúčastnili Johann Gudenus a Johannes Hübner z FPÖ (Shekhovtsov, 2015). Jeho dalšího ročníku v Italské Veroně v roce 2019 se zúčastnil předseda Ligy Matteo Salvini (Roonemaa, Laine, Weiss, 2022). Fóra se tradičně účastní ruský oligarcha Konstantin Malofejev, který ho i částečně sponzoruje.

Ideologie v Rusku sdílí s evropskou krajní pravíci více než principy inspirované fašistickou tradicí. Jejich víra vybízí k interpretaci mezinárodního řádu stejnými nástroji. V případě Ruska i evropských krajně pravicových subjektů je nepřítel identifikován jako západ, v čele se Spojenými státy. Jako jeho ideologickou konstrukci identifikují liberalismus, politický, morální, a v některých případech i ekonomický. Spojuje je společné vidění světa, ve kterém rezistence proti mezinárodnímu řádu vedenému západem může vzejít pouze ze zemí či regionů, kde jsou zachovány a opatrovány tradiční hodnoty. Většina evropské krajní pravice sdílí vizi sjednoceného kontinentu, určení stejného nepřítel,

kterým je především Evropská unie (Laruelle, 2017, s. 7). Kreml nedeklaroval žádnou oficiální státní ideologii, ale propůjčuje si několik témat sociálního konzervatismu a eurasianismu. Kreml si v Evropě získal víceméně stejné spojence, se kterými Aleksandr Dugin kultivoval spolupráci po více než dvě dekády. Evropské krajně pravicové strany sdílí s ruským režimem stejný antiliberalní narativ, který odmítá ekonomickou a politickou modernitu, individualismus, destrukci takzvaných tradičních hodnot a nové kulturní standardy (Laruelle, 2017, s. 8). Moskva během několika posledních let také uspěla v pomyslném sloučení rusofilie s euroskepticismem, a Rusko a Brusel postavila do pozice dvou protichůdných entit (Laruelle, 2017, s. 21). Ideologie ruského režimu ani krajní pravice nesouhlasí s konstrukcí Evropské unie, která pro ně představuje strukturu sloužící americkým zájmům a liberálním hodnotám.

Režim Ruské federace i vybrané evropské politické strany se určitým způsobem snaží o vytvoření monokulturního státu, a je pro ně důležitá určitá exkluzivita, vnitřní i vnější. Na základě předešlé analýzy jednotlivých subjektů této práce můžeme tento druh nacionalismu klasifikovat jako etnický. Etnický nacionalismus je založen na předpokladu, že hlavní jednotku národa tvoří etnická skupina. K vytvoření takového státu je důležitým prvkem etnická majorita daného státu. Dále ho lze také označit za východní typ nacionalismu, který je paralelou Muddeho typologie etnického nacionalismu. Východní nacionalismus se opírá v loajalitu komunity, jejíž členové nabyli členství v ní narozením. Pro analýzu ideologických jevů jednotlivých skupin může být použito i termínu etnonacionalismu. Ten staví zájmy jednotlivců nad zájmy národa, a jedince nutí ztotožnit se s vůlí kolektivu. Sjednocujícím prvkem je zde také velmi výrazně sociální konzervatismus, mezi jehož zásadní hodnoty patří tradiční rodina a negativní postoj k LGBT komunitě a právům jejích členů. Klíčovým prvkem ideologie Ruské federace, Ligy i FPÖ je silný protizápadní a antiamerický postoj a odpor vůči instituci Evropské unie a NATO. Podle nich se Evropská unie snaží svými rozšířeními a integrací získat postupnou nadvládu na Evropou a omezit tak svobodu jejích států.

3. Spolupráce Ruské federace a evropské krajní pravice

Itálie a Rakousko již po dekády vynikají jako evropské státy, které jsou nejvíce otevřené výzvám Moskvy ke spolupráci. Elity obou evropských států mají dlouho historii s ruskou spoluprací v komerčních i politických záležitostech (Weiss, 2020, s. 3). Rakousko si vybuďovalo bližší vztahy již se Sovětským svazem, a stejně jako Itálie bylo průkopníkem v sovětském dodávání energie. V roce 1968 se rakouská státní energetická společnost OMV stala první západoevropskou firmou, která dosáhla dohody o dovozu sovětského plynu. Další země ji brzo následovaly, Itálie pouze o rok později. Rakousko se stalo hlavním místem pro sovětský a poté ruský export plynu napříč kontinentem. Itálie i Rakousko udržely své vazby s Ruskou federací i po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991. Ruský vliv je vybudován na blízkých vazbách na elity udržovaných prostřednictvím rutinních státních návštěv a angažovanosti s italskými a rakouskými politickými lidry (Weiss, 2020, s. 4).

Pro analýzu vztahů Ruské federace s evropskou krajní pravíci je klíčové zaměřit se na jejich počátky a konkrétní nástroje, jež umožnily následnou spolupráci v těchto oblastech. Následující kapitola a její podkapitoly se budou věnovat vztahům a setkávání evropských krajně pravicových stran s představiteli Ruské federace, a konferencím, kterých se společně účastnili. Budou také analyzovány konkrétní oblasti spolupráce, jež byly umožněny dlouhodobým upevňováním těchto vztahů. Poslední podkapitola se bude věnovat možnému financování evropských subjektů ze strany Ruské federace a její motivaci k této formě spolupráce.

3.1. Vztahy evropské krajní pravice a Ruské federace

Aktivní spolupráci Ruské federace a evropských krajně pravicových stran předcházelo několik dřívějších neoficiálních i oficiálních setkání, na jejichž základě byla poté vybudována. Rakousko je zemí, jež má z důvodu svého obecně neutrálního postoje s Ruskem historicky zvláštní vztah, a bylo také první členskou zemí Evropské unie, jež přivítala prezidenta Putina na oficiální návštěvě po anexi Krymu v červnu 2014 (Reuters, 2014). Vídeň byla také prvním zahraničním hlavním městem, které Putin po svém znovuzvolení v roce 2018 navštívil (The Guardian, 2018; Kazun, Semykina, 2018). Ve vztahu evropské krajní pravice a Ruska je Rakousko velmi specifickým případem. Jeho nejpopulárnější opoziční strana, FPÖ, je první stranou, jež disponuje oficiální dohodou o budoucí spolupráci se stranou Jednotného Ruska (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s.

9). Pod předsednictvím Heinze-Christiana Stracheho začala FPÖ Rusko výrazněji upevňovat vztahy s Ruskem. První bilaterální aktivity lze výrazněji pozorovat začátkem roku 2007, avšak jejich zintenzivnění až v roce 2014, během Ukrajinské krize a s paralelně rostoucí mezinárodní izolací Ruska (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 25).

V případě Rakouska byla počátkem spolupráce setkání konaná pod záštitou FPÖ a *Austrian Technologies GmbH* v letech 2008-2010. *Austrian Technologies*¹⁹ je společnost založena v roce 2001, s původním názvem *Federal Institute for International Education and Technology Transfer*. Navzdory názvu se nejedná o státní, nýbrž soukromou společnost, jež každoročně získává finanční prostředky z různých státních zdrojů, například federálního Ministerstva dopravy, inovací a technologií (Österreichisches Parlament, 2006). V roce 2005 byla přejmenována na *Austrian Technologies*, a prezentovala se jako federální agentura pro transfer technologií a výzkum bezpečnosti, touto dobou s oficiální webovou stránkou vedenou na doméně vyhrazené rakouským vládním orgánům. Z důvodu získávání financí ze státních fondů měla být společnost politicky nezávislým subjektem, avšak její spojení se Svobodnou stranou Rakouska bylo evidentní. Post viceprezidentky několik let zastávala Barbara Kappel, vedoucí kanceláře Thomase Prinzhorna, rakouského industrialisty a člena FPÖ, jehož členkou se sama později stala jako součást federální exekutivy. Byla také koordinátorkou hospodářské a finanční politiky strany, a poslankyně v regionálním parlamentu. V roce 2006 vznikla zcela nová organizace pod názvem *Technologies GmbH* a Barbara Kappel byla její výkonnou ředitelkou. Důvodem k vytvoření zcela nové společnosti, jež oficiálně nijak nenavazovala na tu předešlou, byl údajně odchod ministra dopravy Huberta Gorbacha z FPÖ, společně s Thomase Prinzhornem. Odchod těchto významných figur strany provázal i pokles financování ze strany Ministerstva dopravy, inovace a technologií. Tato skutečnost byla zřejmě důvodem založení nové společnosti, nezávislé na ministerstvu, avšak provozující stejné aktivity. Podle oficiálních webových stránek se společnost soustředila projektování mezinárodních, vysoce výkonných projektů, a na celosvětový přenos „know-how“ rakouských technologií, s akcentem na globální rozměr spolupráce (*Austrian Technologies*). *Austrian Technologies GmbH* bylo silně politizováno. V roce 2008 společnost organizovala konferenci s názvem *Europe-Russia-Georgia: Peace Building I* (Shekhovtsov, 2018b, s. 138), které se bude věnovat následující podkapitola. Pro samotné FPÖ činnost *Austrian Technologies* položila základ otevřené spolupráci s Ruskem. Pro

¹⁹ Oficiální webová stránka *Austrian Technologies GmbH* <https://www.atc.or.at>

Stracheho se stala klíčovou pro vstup do ruských médií, ve kterých se začal pravidelně objevovat (Shekhovtsov, 2018a, s. 161).

Strache se s Putinem setkal již v roce 2007, během ruské prezidentské návštěvy v Rakousku. Zapojení FPÖ do politických aktivit společnosti Austrian Technologies GmbH straně dopomohlo k vybudování bližších spojení s ruskými státníky. V prosinci roku 2008 potom delegace FPÖ sestávající ze Stracheho, Kappel, Johanna Gudenuse, Johannese Hübnera, Haralda Vilimského a Hilmara Kabase cestovala do Ruska za účelem setkání s tehdejší starostou Moskvy, Jurijem Lužkovem. Na setkání byl diskutován rozvoj přátelských vztahů mezi Moskvou a Vídní. Během této návštěvy se členové FPÖ také setkali se zástupci ruské pravoslavné církve a několika členy parlamentu ze strany Jednotné Rusko.

Výraznou osobností stojící na počátku mnoha případů spolupráce Ruské federace evropské krajní pravice je také Aleksandr Dugin, bývalý poradce mnoha ruských politiků a hlavní proponent tzv. eurasianismu, ideologie, jež se staví do protikladu k liberalismu a transatlanticismu. Dugin čerpá z celého spektra krajně pravicových doktrín a inspiruje se také tzv. esoterickým nacismem či některými z teorií nové pravice (Laruelle, 2015, s. 6). Eurasianismus slouží Putinovu režimu také jako ospravedlnění ruského expansionismu. Dugin původně budoval vztahy s evropskou krajní pravíci, především v 80. a 90. letech, aby uspokojil svůj zájem o současnou interpretaci historických pravicových intelektuálů, ale své kontakty poté využil ke konsolidaci a posílení své pozice v ruských ultranacionalistických kruzích (Weiss, 2020, s. 7). Motivací evropských krajně pravicových aktérů ke spolupráci s Duginem nebyla pouze touha dozvědět se více o ideologickém fenoménu z pohledu ruského občana, ale i skutečnost, že jim pomáhal šířit jejich vlastní myšlenky v Rusku. Dugin disponuje sítí kontaktů především v Itálii. Na webových stránkách *Lombardy-Russia Cultural Association*, asociace přidružené italské straně Ligy, se často objevují rozhovory s Duginem. V jedné z nich popsal Matteo Salviniho jako jediného politika, který by byl schopen reprezentovat skutečné zájmy Italů. Když asociace založila nové pobočky na mnoha místech severní Itálie, Dugin se stal čestným prezidentem pobočky v Piemontu (Shekhovtsov, n.d., s. 12). Dugin společně s Malofejevem také organizovali a financovali ruské bojovníky na Ukrajině v roce 2014.

V případě Rakouska Dugin navštívil Vídeň na počátku roku 2009, na pozvání Maksima Ševčenka²⁰, kde byl představen vedení FPÖ a jako host se také zúčastnil vídeňského plesu *Ball des Wiener Korporationsrings*²¹, jež dříve organizovala vídeňská krajně pravicová bratrstva, a v současnosti FPÖ. Akce je známým místem setkání pravicových extremistů z celé Evropy. V letech 2021-2022 se však nekonala z důvodu pandemické situace. Ševčenko dále organizoval cestu Gudenusu do Čečenska, kde se s ním také setkal (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 32). V roce 2014 se také zúčastnil tajného mezinárodního setkání evropských a ruských krajně pravicových politiků a aktivistů ve Vídni. Setkání se zúčastnili např. Strache a Gudenus z FPÖ, ruský obchodník Konstantin Malofejev, či Marion Maréchal Le-Pen a Aymeric Chauprade z Národního sdružení. Účastníci setkání spolu diskutovali o zachránění Evropy před liberalismem a „satanskou gay lobby“, která v Evropě působí (Shekhovtsov, n. d., s. 16).

Další důležitou postavou v rámci spolupráce Ruské federace s FPÖ je Johann Gudenus; kromě aktivního prosazování proruských zájmů má sám dlouhotrvající vztahy s Ruskem. Dlouho před samotným členstvím v FPÖ byl členem jeho hnutí mládeže *Ring freiheitlicher Jugend*, kterou po dobu devíti let sám vedl. V roce 1996 se stal nejmladším členem okresní rady ve Vídni. Předsedou FPÖ se stal v roce 2011. V roce 2010 navázal vztahy s Nathalie Holzmüller, narozenou v Rusku a žijící ve Vídni, zakladatelkou *Ruského bálu*, každoroční společenské události jejímž oficiálním cílem je propagace ruské kultury a politických zájmů v Rakousku. V průběhu své existence se tato událost stala místem setkání ruských a proruských politiků, podnikatelů, diplomatů a veřejně známých osobností. Holzmüller také založila projekt *Tváře Ruska* s cílem shromáždit lidi se společným zájmem o Rusko, jeho historii a kulturu. Právě předseda FPÖ Gudenus je pravidelným hostem obou událostí. Samo FPÖ je potom údajným sponzorem Ruských bálů – na jeho webových stránkách se objevuje tisková zpráva ruské agentury ITAR-TASS, v níž je Gudenus označen jako hlavní sponzor (Shekhovtsov, 2018, s). Jeho proruský postoj byl dlouhodobě signifikantní i během jeho politické aktivity; navrhoval výstavbu železnice vedoucí z Moskvy do Vídně, a opakovaně vyžadoval ukončení protiruských sankcí uvalených Evropskou unií.

²⁰ Makšim Ševčenko je ruský novinář, německým deníkem Die Ziet nazývaný hlavním spojencem FPÖ v Moskvě. Založil také think-tank Centre for Strategic Studies of Religion and Politics of the Modern World a je šéfredaktorem magazínu „Caucasian policy“ (Krekó, Schmid, Weidinger, 2017, s. 32).

²¹ Oficiální webová stránka události Ball des Wiener Korporationsrings: <https://www.wiener-akademikerball.at>

V případě Itálie počátek náznaků spolupráce sahá do šedesátých let, kdy státní společnost ENI podepsala dohodu se Sovětským svazem. Tato událost západ znepokojila. Itálie se tak stala největším dovozcem sovětské ropy mimo komunistický blok. V roce 1969 následovala dohoda o plynu, která upevnila energetické vazby, jež přetrvávají dodnes. V roce 1965 také italská automobilka Fiat souhlasila s výstavbou továrny v Sovětském svazu, která nadále zůstává největším ruským automobilovým závodem. Itálie také byla hlavním dodavatelem průmyslového vybavení do Sovětského svazu a zůstala jedním z jeho hlavních partnerů v západní Evropě až do 80. let. Do roku 2013 bylo několik italských krajně pravicových organizací zapojeno do snah k prosazování ruské zahraniční politiky, ve snaze oslovit Rusko a jeho představitele. Takovými organizacemi byly například *Eurasia Coordination Project* a *Millenium, State and Power*, dnes nesoucí název *Patriotic Socialism*. V této době však přední ruští státníci neměli o spolupráci s menšími italskými uskupeními zájem, a nebyly navázány žádné signifikantní kontakty. Situace se změnila na konci roku 2013, kdy byla hlavní italská krajně pravicová strana, Liga, v procesu volby nového předsedy strany. Výsledkem bylo zvolení Mattea Salviniho novým předsedou. Této události se zúčastnil Aleksej Komov, spolupracovník Konstantinia Malofejeva. Do Turína, kde se volba konala, přicestoval společně s Viktorem Zubarevem, poslancem ze strany Jednotné Rusko. Samotná účast Komova byla záměrným pokusem o navázání kontaktů s Ligou. Tento pokus dnes můžeme označit za úspěšný; krátce po samotném kongresu, kterého se Komov zúčastnil, *Liga založila Lombardy-Russia cultural association*, jež oficiálně spolupracuje s ruskými státem kontrolovanými médii a prosazuje moskevské zájmy v Itálii. Na jaře toho roku asociace vybudovala důležitý vztah s Russian Italian Youth, organizací založenou v roce 2011, jež reprezentuje mladé Rusy žijící v Římě. Byla založena Irinou Osipovou, ruskou studentkou a dcerou Olega Osipova, vedoucího kanceláře *Rossotrudničestva* v Itálii. *Rossotrudničestvo* je organizací zapojenou do mnoha případů ruské spolupráce s evropskou krajní pravíci. Podle oficiálních webových stránek se zaměřuje na projekty k posílení mezinárodních vazeb, blízké spolupráce v humanitární sféře a formuje pozitivní obraz Ruska v zahraničí. Organizace byla založena v roce 2008, a stala se hlavním ruským nástrojem soft power v zahraničí. Právě tato organizace po konferenci vydala prohlášení, ve kterém zdůraznila důležitost politické neutrality Rakouska, jež mu umožnila stát se spolehlivým spojením mezi západem a východem v období studené války (*Rossotrudničestvo*). Osipova disponuje přátelskými vztahy s mnoha italskými krajně pravicovými aktéry a organizacemi, jako je například odsouzený

fašistický bombový útočník Maurizio Murelli, a italský fašista Andrea Palmeri²² kteří se dobrovolně hlásili k boji proti ukrajinským vládním silám východní Ukrajiny, spolu s dalšími aktéry Ligy a fašistického hnutí CasaPound. Osipova také významně přispěla k proruským snahám LRCA a Ligy, a napomohla jim rozvíjet vztahy s Ruskou federací. V roce 2014 zorganizovala cestu do Moskvy pro několik členů asociace a dalších krajně pravicových hnutí, včetně fašistického New Force a CasaPound. Sama později získala italské občanství a připojila se ke konzervativní euroskeptické straně Fratelli d'Italia (Shekhovtsov, s. 24).

Stejně jako v případě Rakouska, i představitelé Ligy začali navštěvovat Ruskem anektovaný Krym. Po jedné z takových návštěv v říjnu 2014 odcestovalo vedení Ligy a LRCA do Moskvy, kde se setkali s několika vysoce postavenými ruskými úředníky a politiky. Salvini se zúčastnil plenárního zasedání Dumy, kde se setkal s předsedou ruského parlamentu Sergejem Naryškinem (Lesnevskaya, 2014), a poté s předsedou parlamentního klubu Jednotného Ruska, Aleksejem Puškovem a náměstkem ministra zahraničí Aleksejem Meškovem (Pasciuti, 2019). Stejný měsíc měl Matteo Salvini také možnost setkat se a hovořit s Vladimírem Putinem, během summitu Asia–Europe v Miláně (Salvini, 2014, Facebook). Stejný den, kdy se Salvini setkal s Putinem, poslanec Ligy Paolo Grimoldi, který navštívil Moskvu jako součást delegace Ligy a LRCA, deklaroval zahájení činnosti mezistranické skupiny „Přátelé Putina“²³ (Scacchioli, 2014). Liga doufala, že tato skupina upoutá pozornost stovky příznivců z řad poslanců a senátorů. Na otázku, proč se skupina musela jmenovat „Přátelé Putina“ spíše než „Přátelé Ruska“ Salvini odpověděl, že Putin zastupuje Rusko a brání prosperitu jeho obyvatel, a že jeho strana Putina obdivuje a doufá, že se stane příkladem pro všechny evropské národy.

Zmíněná návštěva v Moskvě v říjnu 2014 znamenala pouze začátek série častých návštěv vedení Ligy v Rusku a jeho setkávání s vysokými představiteli a politiky strany Jednotného Ruska. V říjnu 2014 se Claudio D'Amico z Ligy setkal s Andrejem Klimovem, členem dozorčí rady think-tanku *Katehon*²⁴, vedeným Malofejevem. Klimov je také seniorním členem strany Jednotného Ruska, který byl v letech 2012–2016 odpovědný za

²² Palmeri je známý především svým zapojením v bojích v Luhansku po boku proruských separatistů (Laruelle, 2015, s. 115)

²³ Grimoldi v dopisu adresovaném parlamentu, ve kterém navrhuje vytvoření skupiny, prohlašuje, že všechna obchodní sdružení a všichni italští podnikatelé otevřeně uznávají, že je sankce uvalené na Rusko poškozují, a není třeba v tom pokračovat (Scacchioli, 2014).

²⁴ Oficiální webové stránky instituce: <https://katehon.com>

její zahraniční vztahy. Během tohoto setkání D'Amico vyjádřil nesouhlas Ligy se sankcemi proti Rusku a navrhl, aby Liga a Jednotné Rusko podepsaly dohodu u spolupráci. Klimov a Salvini o této myšlence dále diskutovali během návštěvy v Moskvě, v únoru 2015. Teprve 6. března 2017 Salvini a Železnjak podepsali dohodu o spolupráci mezi Ligou a Jednotným Ruskem. Dohoda je do značné míry totožná s dohodou, jež strana Jednotného Ruska uzavřela s rakouskou FPÖ. Tato skutečnost také značí, že text, ze které dohoda vychází, poskytlo Jednotné Rusko, spíše než že o něm bylo vyjednáváno. Stejně jako v případě FPÖ, tato dohoda má spíše symbolickou než taktickou hodnotu. Lze tedy srovnat vývoj v jednotlivých zemích po uzavření dohod o spolupráci; když se v Rakousku v roce 2018 konaly parlamentní volby, ruská státem kontrolovaná média, například italská edice Sputniku, značně přispěla k italské debatě o migraci a uprchlících – a pomohla tak různým pravicovým a populistickým stranám jako jsou Forza Italia, Liga, Fratelli d'Italia a Hnutí pěti hvězd, aby se postavily proti středolevicové Demokratické straně. V italském vydání Sputniku v období blízko voleb v Itálii ale nedošlo k žádnému nárůstu podobných článků. Zdálo se, že Moskvě vyhovuje klesající podpora Demokratické strany a vzestup pravicových a populistických stran. Ruské zainteresované strany však nechtěly upřednostňovat žádnou konkrétní sílu, která by zpochybňovala vládu středolevého subjektu, protože by to z jejich strany byla taktická chyba; proto se neodvážili podpořit anti-establishment síly (Ligu, Fratelli d'Italia, Hnutí pěti hvězd) proti mainstreamové Forza Italia v čele s Putinovým přítelem Silviem Berlusconiem (Shekhovtsov, n.d., s. 25).

Na kongresu Ligy roce 2013, kdy byl jako předseda strany zvolen Matteo Salvini, byl přítomen i Alexej Komov, spolupracovník Alexandra Dugina, a oficiální reprezentant mezinárodní homofobní asociace „World Congress of Families“ v Rusku. Komov se o rok později stal také čestným prezidentem *Lombardy-Russia Cultural Association* (zkráceně LRCA). Prezidentem asociace je Gianluca Savoini, mluvčí předsedy Ligy, Mattea Salviniho, a strana je s ní přímo spojena. LRCA otevřeně prohlašuje, že se její postoje plně shodují se světonázorem prezidenta Ruské federace, a považuje ho za obránce identity, tradic a suverenity. Max Ferrari, člen Ligy, který vytvoření asociace primárně inicioval a aktivně se na jejím fungování podílí, také kritizoval vyobrazování Ruska v médiích a přislíbil, že LRCA se bude snažit o správné informování veřejnosti skrze webové stránky. Za tímto účelem bylo využito spolupráce s ruskými médii, především *Hlasem Ruska*. Ten byl italskou asociací uveden také jako oficiální partner. Po skončení *Hlasu Ruska* LRCA jmenovala jako oficiálního partnera Sputnik. Webové stránky také publikovaly několik článků Aleksandra Dugina, který popsal Mattea Salviniho jako jediného politika, který by

mohl reprezentovat skutečné zájmy Italů. Od roku 2014 se předseda Ligy Matteo Salvini často objevoval ve vysílání ruské televize RT, včetně dalších uznávaných ruských médií. V říjnu 2014 Liga založila skupinu s názvem „Přátelé Putina“ v italském parlamentu.

3.2. Platformy pro setkávání evropské krajní pravice s Ruskou federací

Účast Itálie i Rakouska na významných ruských konferencích můžeme výrazněji sledovat po anexi Krymu v roce 2014. V případě Rakouska však proběhlo několik konferencí pořádaných Austrian Technologies GmbH. Zapojení FPÖ do politických konferencí Austrian Technologies GmbH dopomohlo jeho vedení vybudovat blízka spojení s ruskými aktéry. V roce 2008 společnost Austrian Technologies GmbH organizovala konferenci s názvem *Europe-Russia-Georgia: Peace Building I*. Na organizaci se podílela také *Freedom Academy*, přidružená instituce FPÖ, jež samotnou událost sponzorovala, a *Centre for Strategic Studies of Religion and Politics of the Modern World*, think-tank založený ruským novinářem Maksimem Ševčenkem. Rakousko zde zastupovala Barbara Kappel spolu s tehdejším lídrem FPÖ Heinzem-Christianem Strachem, a za Rusko se zúčastnil Ševčenko, toho času člen občanské komory Ruské federace, dále Ivan Ašurkov, ruský pravoslavný biskup, a Olga Kostina, ruská veřejně známá osobnost a manželka Konstantina Kostina, zástupce odboru domácí politiky prezidentské administrativy. Zúčastnil se také gruzínský podnikatel Levan Pirveli, který promluvil jménem politické opozice v Gruzii. Účastníci konference kritizovali Spojené státy, obviňovali prezidenta Saakašviliho z konfliktu s Ruskem, a pozitivně komentovali moskevskou zahraniční politiku. Strache na této konferenci také prohlásil, že Evropa potřebuje dosáhnout svých vlastních geopolitických zájmů a prohloubit a rozvinout spolupráci s Ruskem (Shekhovtsov, 2018b, s. 138). Ševčenko dále spolupracoval s Austrian Technologies GmbH a v květnu roku 2009 se konala druhá konference, jež nesla název *Europe-Russia-Georgia: Peace Building II*. Kromě původních zmíněných účastníků se tentokrát účastnili i ruští poslanci strany Jednotné Rusko, Grigorij Ivlijev a Viktor Zvageľsky (Austrian technologies).

Rok 2010 byl posledním, kdy společnost spoluorganizovala proruské konference, avšak jednalo se o významnější než ty předešlé. První z nich byla konference s názvem *55 Years of the Austrian State Treaty – Reflections from the Austrian-Russian Perspective*. Na její organizaci se podílelo *Austrian Technologies GmbH*, centrum *Freedom Academy* Maksima Ševčenka, a ruská vládní agentura *Rossotrudničestvo* (Austrian Technologies).

Této události se zúčastnili také rakouští akademici spojování s FPÖ, ruská poslankyně za Jednotné Rusko Irina Rodnina, a ruský akademik Igor Maksimičev.

Tato rétorika a samotná proruská aktivita FPÖ byla v dané době pro Rakousko novým fenoménem. Od této konference společnost Austrian Technologies GmbH další událost nepořádala, avšak její dosavadní aktivity předznamenaly následující vývoj proruských aktivit FPÖ. Jeho vedení začíná být více aktivní v prosazování zájmů Moskvy současně se svým krajně pravicovým programem (Shekhovtsov, 2018a, s. 165).

Největším setkáním pořádaným Ruskem a významným pro evropskou krajní pravici je konference na Jaltě. V dubnu 2016 se dva poslanci z FPÖ, Axel Kassegger a Barbara Rosenkranz, a člen Ligy Stefano Valdegamberi²⁵, účastnili druhé konference na Jaltě, s názvem *Second Yalta International Economic Forum*, která se konala na Ruskem anektovaném Krymu. Zúčastnili se například také Hristo Marinov z bulharské strany Ataka, či Markus Frohnmaier z Alternativy pro Německo. Konference oficiálně deklarovala 2 cíle svého jednání. První cíl představoval poskytnutí západní legitimacy anexi Krymu s pomocí západních politiků, kteří se konference účastnili, a druhým cílem bylo nalezení způsobů, jak obejít sankce uvalené západními státy (Shekhovtsov, s. 16). Další, třetí konference na Jaltě, se konala v dubnu 2017, a za FPÖ se jí zúčastnili Johannes Hübner a Hans-Jörg Jenewein. Ligu zde zastupovali Sergio Divina, Roberto Ciambetti a Stefano Valdegamberi (AALEP)²⁶. Čtvrtého ročníku konference v roce 2018 nesl název „Globální budoucnost. Budoucnost Ruska“ (East Consult). Zúčastnili se jí například Detlef Wimmer za FPÖ (Alamy, 2018). O ostatních účastnících FPÖ či Ligy neexistují dostupné záznamy. Od roku 2019 až do současnosti se konference na Jaltě z důvodu pandemie nekonala.

Dalším krajně pravicovým, především ideologickým setkáním, je mezinárodní fórum World Congress of Families, známém také jako Forum on the Large Family and the Future of Humanity, která se konala 10. - 11. září 2014 v moskevském Kremlu. Fórum je zčásti sponzorováno Konstantinem Malofejevem a jeho nadací. Tohoto setkání se zúčastnil Johann Gudenus z FPÖ spolu s Johannesem Hübnerem. Sám Gudenus potom na setkání i promluvil. Ve svém proslovu nazval Evropu loutkou Bruselu a Spojených států, a Evropskou unii označil za lobby homosexuálů. Za Rusko se zúčastnili ruský oligarcha Konstantin Malofejev a generální ředitel ruských železnic, Vladimir Jakunin (Shekhovtsov,

²⁵ Stefano Valdegamberi se také v roce 2014 účastnil pozorovací mise nelegitimního referenda na Krymu, a jako individuální pozorovatel ruských prezidentských voleb na Krymu v roce 2018 a ruských parlamentních voleb v roce 2021 (European Platform for Democratic Elections).

²⁶ Association of Accredited Public Policy Advocates to the European Union je nezisková mezinárodní organizace založená v Belgii

2015). Předseda Ligy, Matteo Salvini, se jedné z konferencí World Congress of Families zúčastnil v Italské Veroně v roce 2019 (Roonemaa, Laine, Weiss, 2022).

V případě Rakouska je klíčová také konference s názvem *Defender of Europe* která se uskutečnila v Linzi na konci roku 2016. Můžeme ji považovat za jeden z nejjasnějších příkladů spolupráce proruských aktérů v Rakousku. Téměř všechny organizace a hnutí nějak spojené s FPÖ se jí zúčastnily. FPÖ zastupoval generální tajemník a současný předseda, Herbert Kickl, a pravicové Identitární hnutí zde propagovalo svou značku Phalanx. Německý magazín Compact a pravicové médium *Unzensuriert*, které bylo založeno politiky z FPÖ, se zúčastnili také. Konference byla organizována rakouským magazínem *Info-Direkt*, které sídlí v Linzi. Jeho první vydání, publikováno v roce 2015, zobrazovala ruského prezidenta. Na titulku stálo - „chceme takového, jako je Putin“. Jedním z řečníků na konferenci byla také Nathalie Holzmüller, zakladatelka Ruského bálu ve Vídni (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 41).

V lednu 2017 se také Liga a FPÖ společně objevili na konferenci v německém městě Koblenz (Aljazeera, 2017). Setkání pořádaného Marcusem Pretzellem se zúčastnilo přes 800 hostů. Za Ligu se zúčastnil Matteo Salvini, a z FPÖ europoslanec Harald Vilimsky (Tiroler Tageszeitung, 2017; Futák-Campbell, 2020, s. 32). Dále se zúčastnili například Geert Wilders z PVV, Janice Atkinson z UKIP či Marine Le Pen z Národního sdružení. Narativem akce byla „nová Evropa“ a diskutovalo se o tématech jako patriotismus, antiimigrační politika či antiglobalizace. Před místem konference se také shromáždilo přes tři tisíce demonstrantů se slogany odsuzujícími nacionalismus (Aljazeera, 2017).

V případě Itálie byla zásadní také účast na konferenci *Confindustria Russia Conference* v říjnu 2018. Matteo Salvini, předseda Ligy, cestoval do Moskvy za účelem promluvit na konferenci o italsko-ruské obchodní spolupráci. Konference se zúčastnilo celkem 800 hostů. Mezi nimi byli ruští politici a reprezentanti největších ruských společností, jimiž jsou *Gazprom*, *Lukoil* a *Rosneft*, spolu se zástupci italských nadnárodních společností *Leonardo*, *Ferrero* a *Eni*. Salvini přijal pozvání na konferenci od ruské kanceláře společnosti Eni, Ernesta Ferlenghiho, který akci organizoval, a který je zároveň prezidentem *Confindustria Russia*, neziskové organizace určené na pomoc italským investicím v Rusku. Salvini v Moskvě strávil i několik následujících dní spolu s Ginlucou Savoinim, kdy se setkával s podnikateli, politiky a ruskými bezpečnostními činiteli. V italských i dalších západních médiích se objevily články o Savoiniho roli v těchto setkáních, ale ani Liga, ani sám Savoini neposkytlí mnoho informací kromě tvrzení, že byl pouze členem Salviniho týmu. Savoini také v současnosti zodpovídá za vedení *Lombardy-*

Russia cultural association, která prosazuje agendu krajní pravice v Evropě. Hlavním důvodem cesty do Moskvy však nebyla účast na konferenci, ale především tajné setkání v moskevském Metropol Hotelu, kde bylo za přítomnosti právníků zastupujících ruskou společnost Rosneft a italskou společnost Eni projednáváno poskytnutí milionů eur z energetické dohody, a jejich převedení straně Ligy za účelem financování nadcházejících evropských voleb (The Black Sea, 2019).

V případě Itálie i Rakouska můžeme sledovat dlouhodobé upevňování vztahů prostřednictvím osobních neoficiálních setkání jednotlivých aktérů, i účasti na oficiálních konferencích. Italský Liga i Svobodná strana Rakouska prostřednictvím svých prohlášení na společných setkání s představiteli Ruské federace veřejně vyjadřovaly svůj příklon k sociálnímu konzervatismu a nacionalismu, což je spojující prvek s ideologií Ruské federace. Oba subjekty také dle svých prohlášení vnímají Rusko jako nositele tradičních hodnot nadřazeného Evropské unii. Podle Patrika Gesinga, reportéra pro německé noviny *Tagesschau* a autora knihy o pravicových radikálech a jejich strategiích na sociálních sítích, mají návštěvy pro Rusko spíše symbolickou funkci. Slouží k legitimizaci voleb a referend a jejich vykreslení coby demokratického procesu (Gensing, 2016). Politolog Peter Hajek říká, že většina voličů nehledí na stanoviska jednotlivých politických stran v zahraniční politice. Návštěvy jiných zemí a zahraniční politika se pro ně stávají důležitými až ve chvíli, kdy ovlivňují chod domácí politiky. Většina voličů podle něj zahraniční cesty a návštěvy vůbec nezaznamená (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 28). Jak argumentuje Futák-Campbell (2020), Kreml nabízí krajně pravicovým populistům určitou alternativu nad rámec mezinárodních vztahů, které nabízí Brusel. Krajně pravicové subjekty se potom příklonem k této alternativě stávají pro Kreml více relevantní jako potenciální subjekty pro spolupráci.

3.3. Ruská finanční podpora Ligy a FPÖ

Italští a rakouští ekonomičtí aktéři jednající s Ruskem jsou důležitější, než by mohla naznačovat agregovaná obchodní data. V obou zemích klíčové politické sektory spojenými s Ruskem mají vazby na stát, silné firemní lobby, či obojí. Energie je právě jedním z příkladů. Italská ENI a rakouská OMV mají partnerství s ruskými tzv. parastátními společnostmi, kterými jsou *Gazprom* a *Rosneft*. Právě Itálie i Rakousko patří mezi největší zákazníky Gazpromu. V roce 2018 generální ředitel OMV odhadoval, že 10 % kapitálu společnosti bylo investováno do ruských projektů; právě OMV financuje Nord Stream 2, kontroverzní plynovod společnosti Gazprom (Weiss, 2020, s. 2).

Dalším klíčovým sektorem je bankovníctví. Druhá největší rakouská banka, Raiffeisen, zůstala oddána ruskému trhu i potom, kdy se od něj většina západních bank odklonila kvůli dopadu sankcí po ruské anexi Krymu v roce 2014 (Weiss, 2020, s. 5; Bray, 2014). Italští i rakouští reprezentanti energetiky, financí a zemědělství jsou zastánci ruských vazeb, a kritizují sankce uvalené Evropskou unií. Tuto skutečnost dokládá například prohlášení vedoucího ruských operací pro největší banku *Intesa* v roce 2017. Podle prohlášení považuje sankce za nezákonné a uvalené z ideologických důvodů (Foy, Sanderson, Politi, 2017).

Přes rozsáhlou spolupráci mezi politiky ze Svobodné strany Rakouska a ruskými státníky neexistuje žádný důkaz, že strana kdy obdržela finance od Ruských dárců. Je zde ale mnoho spekulací, jejichž hlavním předpokladem je, že FPÖ potřebuje externí financování.

Podle Sickingera (2016) právě štědré financování ze strany Ruska a s ním spojené ilegální převody financí z parlamentní frakce do samotné strany umožnily rapidní ekonomické zotavení po tom, co bývalý předseda Haider v roce 2007 opustil FPÖ s dluhem v odhadované výši 7-8 milionů euro. Vzhledem k mezerám v zákonných požadavcích k odhalení financování a finančních darů zprávy o financování strany neposkytují žádné indikace o ruských finančních tocích. Tyto požadavky lze obejít přijímáním půjček namísto darů, jako se tomu dělo například v případě francouzské Národní Fronty. Půjčky nemusí být nahlašovány, a příjemce nemá povinnost odhalit identitu dárce návštěv (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 33). Nelze tedy s určitostí prokázat, jakým způsobem financování probíhá.

Půjčky se tak mohou de facto přeměnit v dary, pokud dárce předá požadavek na okamžitou platbu. Nicméně v takových případech by příjemce podléhal dobré vůli dárce, což by vytvářelo možnou závislost a následný tlak chovat se dle dárcovy vůle. Na individuální úrovni existuje mnoho možností jak přímo či nepřímo odměňovat politiky. Zatímco držitelé mandátů jsou ze zákona povinni hlásit své placené činnosti, smlouvy uzavřené s poslanci coby nezávislými odborníky jsou z této povinnosti vyjmuti. Aby bylo možné prošetřit finanční spojení v rámci tohoto systému, je nutné vzít v úvahu výhody, kterých politici požívají, jako placené návštěvy Ruska a dary předané během těchto návštěv (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 33).

V otázce financování evropských krajně pravicových ruským režimem jsou klíčové především dvě události. První z nich je případ Ligy: po parlamentních volbách v roce 2018, které vedly k sestavení koaliční vlády skládající se z Hnutí pěti hvězd a Ligy, se Salviniho

strana dostala do vážných finančních potíží. V září 2018 italský odvolací soud podpořil dubnové rozhodnutí italského nejvyššího soudu, které požadovalo konfiskaci stranických fondů a dalšího majetku. Celkem bylo Lize zabaveno 49 milionů eur jako důsledek vyšetřování podvodu, a týkalo se i předchozího předsedy strany, Umberta Bossiho (Zampano, 2018). Ten byl v červenci 2017 odsouzen za zpronevěru stovek tisíc eur z veřejných fondů v letech 2008–2010.

Předešlé události stranu přivedly téměř k bankrotu, a znamenaly komplikaci v nadcházejících přípravách voleb do Evropského parlamentu. Podle investigace italských novin *L'Espresso* Liga kontaktovala ruské zainteresované strany a požádala o finanční pomoc, která byla kamuflována jako obchod s pohonnými hmotami. Jednání probíhalo v naprostém utajení, pouze mezi nejvěrnějšími spolupracovníky Salviniho a Putina. Hlavním aktérem jednání byl bývalý mluvčí Salviniho, Gianluca Savoini. Přestože v době probíhajících jednání neměl přidělenou žádnou oficiální roli ani v rámci Ligy či ve vládě, byl Savoini vždy přítomen při Salviniho oficiálních návštěvách v Moskvě²⁷. Podle informací dostupných na základě investigace lze předpokládat, že Salvini se 17. října setkal s místopředsedou ruské vlády Dmitrijem Kozakem, odpovědným za energetické otázky. Další den, 18. října, byly v hotelu Metropol v Moskvě dojednávány detaily samotného obchodu. Tohoto jednání se opět účastnil Savoini, a dva představitelé Ligy (Vergine & Tizian, 2019). Dle sjednané dohody by ruská energetická společnost Rosneft prodávala motorovou naftu italské energetické společnosti Eni se slevou ve výši 4 %, a peníze získané díky dané slevě by si Liga mohla ponechat pro vlastní potřeby (Shekhovtsov, n. d., s. 26). Cílem jednání tedy bylo podpořit financování Ligy dodáváním 250 tisíc tun motorové nafty měsíčně po dobu jednoho roku. To znamenalo přibližně 3 miliony eur pro stranu Matteo Salviniho. Investigace však nepotvrzuje, zda dohoda nakonec byla realizována, jistá a doložitelná jsou ale jednání, která probíhala mezi Římem, Milánem a Moskvou, a lze potvrdit, že italská Liga je podporována ruským režimem (Vergine & Tizian, 2019).

Druhým klíčovým případem je aféra na Ibize spojená s tehdejšími rakouskými kancléři z FPÖ Heinzem-Christianem Strachem a Johannem Gudenusem, kdy unikl videozáznam natočený skrytou kamerou. Ten vyobrazoval Stracheho a Gudenusu při jednání Alyonou Makarovou, neteř ruského Oligarchy Igora Makarova, o státní zakázce výměnnou za nezákonné stranické dary.

²⁷ Má za sebou také desítky cest jak do Moskvy, tak na Krym a na Donbas. Jednání o záležitostech ruského financování vedl již od samého začátku. Savoini započal v Moskvě jednání s firmami obchodujícími s ropou.

V obou případech možného ruského financování pro Ligu a FPÖ můžeme sledovat případy dokazující, že k financování došlo, či bylo vážně diskutováno. Tato skutečnost vznáší otázku, jaká byla motivace Ruska k poskytnutí financí těmto stranám. Podle Neila Datta, tajemníka Evropského parlamentního fóra pro sexuální a reprodukční práva, ruské financování není jako jiné zdroje financí – je to odměna za ideologické spojení s Moskvou a pobídka k prosazování ruských zájmů na západě, mezi které patří podkopávání mezinárodního systému lidských práv, které chrání instituce jako OSN, či Světová zdravotnická organizace WHO, a Evropská unie (Neil Datta, 2022). Tenhle předpoklad dokazují jednotlivé aktivity a stanoviska Ligy a FPÖ, kterými systematicky podkopávají pilíře liberální demokracie, ať už v domácí či v zahraniční politice. Příkladem prosazování ruských zájmů je také způsob působení těchto dvou stran v parlamentní skupině Evropského parlamentu Identita a Demokracie, jemuž se věnuje následující kapitola.

3.4. Liga a FPÖ v kontextu situace na Ukrajině

Následující podkapitola se zaměřuje na postoj Ligy a FPÖ k dění na Ukrajině, a soustředí se především na anexi Krymu v roce 2014, a ruskou invazi na Ukrajinu v roce 2022. Budou analyzovány postoje Ligy a FPÖ a jejich případné zapojení do těchto událostí, a následně budou porovnány.

Důležitým bodem v analýze spolupráce FPÖ a Ligy s Ruskem je také Anexe Krymu a následné dění na Ukrajině. V listopadu 2013 ukrajinský prezident Viktor Janukovyč nepodepsal asociační dohodu s Evropskou unií, na kterou se Ukrajina několik let připravovala. Následných nepokojů, které situace v zemi vyvolala, využilo Rusko na Krymu, jehož obyvatelstvo tvoří převážně etničtí Rusové. Na Krymu bylo vyhlášeno referendum o možnosti připojení území k Ruské federaci, jehož výsledek představoval 97 % obyvatel hlasujících pro připojení území k Rusku (Euractiv, 2014). Referendum však nebylo akceptováno západem, a Evropská Unie ani Spojené státy jeho výsledky nepovažovaly za legitimní. V rezoluci OSN bylo prohlášeno jako neplatné (Futák-Campbell, 2020, s. 34). Z důvodu destabilizace situace na Ukrajině, následnému rozpoutání konfliktu na Donbase a anexi Krymu, uplatňuje Evropská unie vůči Rusku hospodářské sankce. Mezi opatření patří zákaz udělování víz, zákaz nákupu či prodeje dluhopisů ruských bank, či zbraňové embargo. Situace na Ukrajině však není jediným důvodem uvalení sankcí. V říjnu 2020 byla učiněna restriktivní opatření za údajnou otravu ruského opozičníka Alexeje Navalného, která zamezují několika spolupracovníkům Vladimira Putina cestování do Evropské

unie. Moskva reagovala rozšířením seznamu představitelů členských zemí EU, kterým zakázala vstup do Ruska (Plevák, 2021).

Rakousko vždy oficiálně považovalo anexi Krymu za nelegitimní a v rozporu s mezinárodními zákony, a podporovalo sankce uvalené Evropskou unií. Zároveň však bylo Rakousko státem, jež se snažil režim sankcí již od počátku oslabit. Mnoho výrazných osobností rakouské politiky financovalo během posledních několika let návštěvy do Ruska, a stejně tak ruské návštěvy i přijímalo. Lze však říci, že signifikantní ideologická spolupráce byla navázána pouze s FPÖ. V Rakousku existuje silný ruský vliv v obchodní a politické sféře, týkající se i středolevé strany SPÖ a středopravé ÖVP, jež v současné době tvoří s FPÖ vládní koalici. Avšak tyto vlivy jsou spíše ekonomického a pragmatického rázu, a ze své podstaty nejsou ideologické (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 9). Podporu Moskvy, které se FPÖ dostává, jí strana oplácí legitimizací kroků Ruska, jež jsou obecně považovány za nelegitimní. FPÖ nejen legitimizuje domácí a zahraniční politiku Ruské federace, ale propagují i samotné ultrakonzervativní hodnoty Kremlu a jeho postoj coby morálně nadřazeného celku proti západu (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 10). Příkladem je legitimizace voleb a referend na východní Ukrajině. Právě k nezávislému pozorování nelegitimního referenda na Krymu byl pozván Johann Gudenus z FPÖ, doprovázený Johannesem Hübnerem (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 15). Jejich cestu na Krym organizoval belgický pravicový extremističtí Luc Michel a jeho organizace *Eurasian Observatory for Democracy and Elections*. Tuto událost můžeme označit jako první výraznou spolupráci rakouské FPÖ s Ruskou federací, a potvrzení proruského postoje strany. Je také příkladem toho, co Rusko motivuje k dlouhodobé spolupráci s evropskou krajní pravicí. S touto událostí se pojí i následná kritika a požadování zrušení západních sankcí uvalených na Rusko. Noviny *Tribuna*, oficiální periodikum Občanské komory Státní Dumy, vydaly článek pojednávající o dopadech protiruských sankcí na Rakousko, jež zakázaly dovoz zemědělských produktů z EU. Zde byl Strache jediným rakouským politikem kritizujícím tuto skutečnost, jehož článek citoval. Podle Stracheho vyjádření Evropská unie místo potrestání Ruska směřovala svou „nesmyslnou“ sankční politiku na rakouskou agrikulturu²⁸

Postoj Ligy v tématu Ukrajinské krize a anexe Krymu je podobný jako v případě FPÖ. Matteo Salvini svými vyjádřeními na sociálních sítích kritizoval Brusel za uvalení sankcí proti Rusku, a také argumentoval poškozením italské agrikultury (Salvini, 2014,

²⁸ Článek RT <https://www.rt.com/news/179348-russia-sanctions-europe-protests/>

Twitter). Stejně jako Strache se i Salvini několikrát objevil ve vysílání ruské televize RT na téma Ukrajiny. Liga se také účastnila nezávislého pozorování nelegitimních voleb na Krymu. Italskou delegaci tvořili Claudio D'Amico, Roberto Ciambetti, Jari Colla, Alessandro Piana, Luciano Sandona, Stefano Valdemgamberi a Manuel Vescovi. Byli doprovázeni Robertem Stelzlem, spolupracovníkem Ewalda Stadlera, lídra krajně pravicové strany *Reformkonservativen* v Rakousku. Sám Stelzel a Stadler se také zúčastnili pozorování referenda (Shekhovtsov, 2014).

Pro analýzu vývoje vztahů evropské krajní pravice s Ruskou federací je nutné zmínit současnou situaci rusko-ukrajinské války, která značně změnila dynamiku těchto vztahů. Válka na Ukrajině, započata ruskou invazí 24. února 2022, představuje zásadní milník v dlouhodobém proruském postoji evropské krajní pravice. Zásadní změnu lze pozorovat především v případě Ligy, která začíná hlasovat pro rezoluce o ruské agresi na Ukrajině. U FPÖ lze také pozorovat změnu postoje, kdy dříve hlasovali ve většině případů proti rezolucím na podobné téma a nyní se hlasování dlouhodobě zdržují. Evropská unie učinila několik opatření cílící na ruské banky, dopravu, průmysl či export důležitých surovin. Diskutováno je také embargo na dovoz energií, jež podporují zejména země východního křídla EU. Německo, Maďarsko či Rakousko s ním nesouhlasí. Nezvyklé je ovšem to, že Itálie, která dříve rychlé ukončení dávek ruského plynu odmítala, nyní žádá zavedení stropu na jeho cenu (Euractiv, 2022). Samotná Liga, dříve požadující ukončení režim ruských sankcí, nyní v rezolucích Evropského parlamentu hlasuje pro odsouzení ruské agrese na Ukrajině. Sám předseda Ligy Salvini se potom na svém oficiálním Twitteru několikrát vyjádřil o tom, že válka na Ukrajině by měla být ukončena tak rychle, jak to bude možné (Salvini, 2022, Twitter). Na oficiálním twitterovém účtu Ligy (Lega – Salvini Premier) bylo také vydáno prohlášení o tom, že Liga odsuzuje vojenskou agresi Ruska na Ukrajině, pro kterou neexistuje žádné ospravedlnění, a vyzývá ke sjednocení mezinárodních spojenců a společné reakci (Lega – Salvini Premier, 2022, Twitter).

Salvini také ze svého Twitteru smazal svou, již obecně známou, fotografii na Rudém náměstí v tričku s podobiznou Vladimira Putina²⁹.

V případě FPÖ můžeme sledovat změnu v postoji, který se značně liší od případu Ligy. FPÖ také veřejně vyjádřila kritiku k ruské intervenci na Ukrajině, a požádalo o vytvoření

²⁹ Článek novin L'Espresso zobrazující fotografii s popisovanou událostí https://espresso.repubblica.it/politica/2022/02/24/news/matteo_salvini_prova_a_dimenticare_il_suo_passato_di_fan_di_putin_glielo_ricordiamo_noi-339095906/

akčního plánu, který by obnovil rakouskou neutralitu. Ta by měla zahrnovat i zrušení sankcí proti Rusku (Financial Times, 2022).

Změnu postoje Ligy a FPÖ působících v parlamentní skupině Identita a demokracie vůči zahraničním vztahům s Ruskem lze sledovat i na dalších několika příkladech, kterým se bude věnovat následující kapitola.

Lze říci, že spolupráce Ligy a FPÖ se projevuje v podobné míře, a za účelem upevnování s Ruskou federací je užíváno stejných nástrojů, kterými jsou konference, osobní neoficiální setkání, návštěvy a údajná finanční podpora. Lze také určit motivaci Ruska k těmto způsobům podpory a spolupráce s krajně pravicovými stranami, kterou demonstruje především požadované zrušení sankcí Ligy i FPÖ, a legitimizace ruské anexe Ukrajiny. Liga a FPÖ se v této spolupráci liší především stylem propagování svých proruských postojů, a to na sociálních sítích, v médiích či veřejnými prohlášeními v domácí politice či v Evropském parlamentu. Liga své proruské postoje projevuje otevřeně a explicitně. Své sympatie k ruskému režimu a prezidentu Putinovi také frekventovaně sděluje prostřednictvím sociálních sítích. V případě Ligy můžeme také pozorovat častější návštěvy Ruska za účelem osobních setkání s představiteli Jednotného Ruska či významnými osobnostmi spojenými s ruskou ideologií. Obě ze stran také podepsaly dohodu o spolupráci se stranou Jednotného Ruska. Dohody jsou téměř totožné a lze říci, že mají spíše symbolickou funkci. Obě strany se také frekventovaně účastnily pozorování ruských voleb či referend v roli nezávislých mezinárodních pozorovatelů. V případě FPÖ můžeme sledovat spíše pragmatický přístup a více oficiálních než osobních návštěv z Ruska v rámci konferencí či společenských událostí, avšak proruský postoj je deklarován ve stejné míře.

4. Prosazování proruských zájmů v Evropském parlamentu

Volby do Evropského parlamentu v roce 2019, s nejvyšší volební účastí za poslední dvě dekády, byly důležitým bodem z několika důvodů. Výsledek znamenal značnou ztrátu středových frakcí Evropského parlamentu, a především posílení krajní pravice, která se uskupila v nové skupině Identita a demokracie (Davis & Rivera, 2019b, s.7). Následující kapitola se zabývá působením Ligy a Svobodné strany Rakouska v Evropském parlamentu. První část kapitoly se bude zabývat vznik parlamentní skupiny a jejím složením, a především jejím působením. Dále v kapitole budou popsány možné způsoby prosazování proruských zájmů prostřednictvím Evropského parlamentu. Za tímto účelem bude analyzováno hlasování Ligy a FPÖ za Identitu a demokracii v sedmi různých rezolucích Evropského parlamentu týkajících se zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou v časovém období let 2021-2022. V těchto hlasováních lze určit názorová proměna obou stran po invazi na Ukrajinu v únoru 2022. Závěr kapitoly

4.1. Krajní pravice v Evropském parlamentu

Evropský parlament je v současné chvíli složen ze 705 členů parlamentu, přímo zvolených občany Evropské unie. Stejně jako národní parlamenty je Evropský parlament tvořen několika stranami, které pokrývají celé politické spektrum. Za účelem sdružování těchto stran zde existují také tzv. politické skupiny, a parlamentní skupiny, rozšířenější ideologické koalice, jež zahrnují několik evropských stran, národních stran, i nezávislých členů evropského parlamentu. V současnosti existuje sedm politických skupin (Evropský parlament). Výhody členství v politické skupině jsou především finanční (Davis & Rivera, 2019a, s. 7). Ve fiskálním roce 2021 bylo 6 % ze zhruba 1,8 miliard euro, tedy cca 110 milionů euro, z fondů Evropského parlamentu směřováno do aktivit politických skupin, stran a přidružených uskupení (Evropský parlament).

Evropská krajní pravice je ve struktuře Evropského parlamentu pevně etablována. Pravicovou až krajně pravicovou parlamentní skupinou je *Identita a Demokracie*, jež vzešla z posledních voleb Evropského parlamentu a nahradila původní *Evropu Národů a Svobody*. Přesto, že pravicové a euroskeptické strany byly na poli Evropské unie přítomny od začátku její existence, první pokus krajní pravice prosadit se jako parlamentní skupina přišel v lednu 2007. Tehdy byla zformována skupina s názvem Identita, Tradice, Suverenita (dále ITS), jejíž členkou byla také Alessandra Mussolini, dcera Benita Mussoliniho. Strana existovala po dobu jednoho roku, a zanikla z důvodu vnitřních sporů (Davis & Rivera, s. 5, 2019a).

Identita a Demokracie, iniciována Matteem Salviniem, a vedena předsedou Marcem Zannim, je pomyslným nástupcem *Evropy Národů a Svobody*, jež byla dominantní v předchozí parlamentní legislativě. S počtem 73 křesel je Identita a Demokracie doposud největší krajně pravicovou skupinou v Evropském parlamentu, shromažďující přibližně 10 % všech členů parlamentu, a pátým největším uskupením (Nielsen, 2019; Tomczyk, 2019, s. 23). Přestože pozadí vytvoření této frakce není zcela jasné, existují však indikace, jež poukazují na pouhé přátelské převzetí frakce Matteem Salviniem a potažmo Ligou spíše než snaha o obnovení původní Evropy Národů a Svobody. Celkem 15 krajně pravicových národních stran napříč Evropou také přislíbilo podporu Identitě a Demokracii v evropských volbách, avšak ne všechny získaly dostatek hlasů potřebných k získání křesla v parlamentu (Davis & Rivera, 2019b, s. 7). Italská Liga získala 28 křesel, a rakouská FPÖ 3 křesla. Vysoký počet křesel získalo hned po Lize Francouzské Národní sdružení s počtem 22, a Alternativa pro Německo obsadila 11 křesel (Evropský parlament). Svobodná strana Rakouska ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2019 získala 17,2 % národních hlasů, a to i přes skandál spojený s bývalým vícekancléřem Heinzem-Christianem Strachem, jež měl za následek ukončení koaliční vlády FPÖ a Rakouské lidové strany pod vedením kancléře Sebastiana Kurze – jen několik dní před samotnými volbami do Evropského parlamentu (Davis & Rivera, 2019b, s. 12).

Identitě a Demokracii se podařilo shromáždit více europoslanců, než se doposud podařilo kterékoliv jiné krajně pravicové parlamentní skupině, a získala tak šanci ovlivňovat dění v Evropském parlamentu (Ripoll Servent, 2019). V konečném důsledku krajně pravicové politické skupiny neobsadí více než přibližně jednu čtvrtinu křesel v Evropském parlamentu, a lze také říci, že v politice Evropského parlamentu je klíčovým faktorem spíše volební chování než spojení v rámci politických skupin; objevuje se totiž tendence spojování středopravých frakcí s krajní pravíci. Příkladem takovéto situace jsou rozhodnutí, která brání hlavním obchodním nebo průmyslovým zájmům. To byl příklad, kdy ECR, ENF a EFDD téměř jednomyslně hlasovaly proti změně norem energetické účinnosti v Evropském parlamentu (Davis & Rivera, 2019b, s. 26).

Frakce se nevyznačuje pouze antiimigrační rétorikou a silným euroskepticismem, jejím typickým rysem je konzistentní snaha pro normalizaci a vylepšování vztahů s Ruskou federací (Tomczyk, 2019, s. 21). Sdílená zahraniční politika Evropské unie, formálně známá jako Společná zahraniční a bezpečnostní politika, se týká řízení bilaterálních vztahů unie s jinými státy, vytváření a organizace obranných politik a dalších aspektů diplomacie týkajících se celé Evropské unie (Evropská unie). Tuto oblast řídí Evropská služba pro

vnější činnost, instituce vytvořena Lisabonskou smlouvou, v jejímž čele stojí vysoký představitel jmenován Evropskou radou. Zatímco jednotliví členové Evropské unie mohou provádět zahraniční politiku a diplomacii, většinu záležitostí týkajících se obchodních a ekonomických sankcí řídí na úrovni unie vysoký představitel. Zdálo by se tedy, že samotný Evropský parlament nemá na vývoj sdílené zahraniční politiky žádný významný vliv. Existují ale dvě oblasti, ve kterých zaujímá zásadní roli právě v procesu zahraniční politiky. První z nich je ratifikace bilaterálních smluv podepsaných Evropskou unií a další stranou. Jako u všech legislativních aktů vyžaduje schválení smlouvy prostou většinu hlasů parlamentu. Tato skutečnost zprvu nepůsobí jako větší překážka, například ve srovnání s jednomyslností požadovanou v Evropské radě, a hlasováním kvalifikovanou většinou v Radě Evropské unie. Avšak potenciálně tato dispozice představuje nejnestabilnější prvek, protože parlament není primárním aktérem v procesu vyjednávání a schvalování smluv, a schválení smlouvy europoslancem může být silně závislé na politických faktorech versus diplomatických zájmech (Tomczyk, 2019, s. 22).

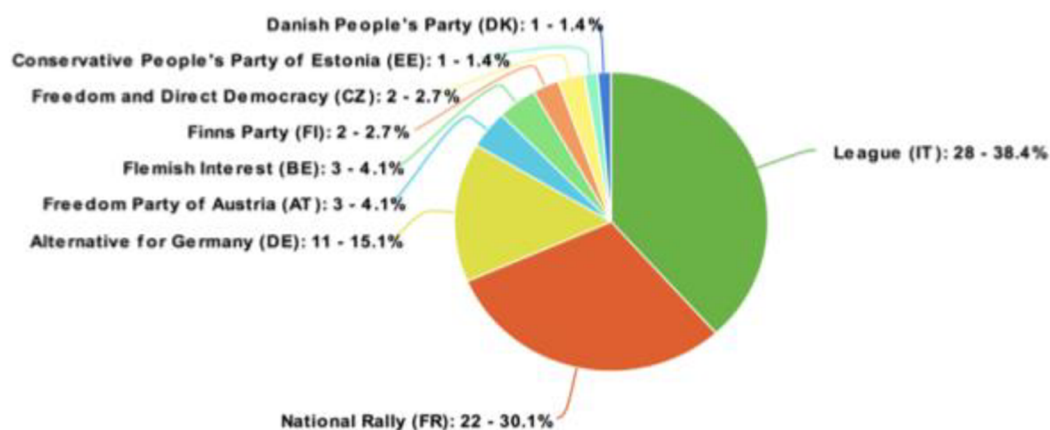
Samotné jádro Identity a Demokracie tvoří tři strany, které můžeme klasifikovat jako euroskeptické. Alternativa pro Německo (AfD), známá svou antiimigrační rétorikou, a francouzské Národní sdružení, dříve známá jako Národní fronta. Třetí stranou je potom právě Liga, které náleží 28 ze 78 křesel této skupiny. Liga a FPÖ, které zastupuje 3 křesla, jsou potom stranami, jež sdílí charakteristický rys. Obě dosahují vysokých volebních výsledků, a účastní se vládních koalic. Odlišují se tak od zbylých stran parlamentní skupiny, které zápolí s udržením reprezentace na národní úrovni. Po pádu koaličních vlád Ligy a FPÖ představuje jejich společná přítomnost v Evropském parlamentu jednu z nejvýznamnějších akumulací politického kapitálu krajní pravice v Evropě. (Tomczyk, 2019, s. 23). V době anexe Krymu v roce 2014 a následné války na Donbasu vztahy mezi Ruskem a Západem, jež v tomto případě představuje především Evropa, značně oslabily. Ruská vláda, která byla postavena před sankce a omezené diplomatické možnosti, se obrátila ke svému vztahu s evropskou krajní pravicí ve snaze destabilizovat a rozdělit zdánlivě jednotný postoj proti jejím krokům. Ruská spolupráce a financování evropské krajní pravice nebyly v tomto období novým fenoménem, avšak začala sloužit novému strategickému účelu ruské zahraniční politiky. Primární užitek, který tyto strany Rusku poskytují, je vytváření pocitu politické dezorientace a rozdělení v příslušných politických sférách. Podporou stran založených na euroskepticismu, antimigračních náladách a pohrdání tradičními médii a tím, co je běžně považováno za liberální konsensus, je Ruská federace schopna využít rozdělení v západním světě a prohlubovat ho (Futák-Campbell,

2020, s. 35). Tyto strany také představují možnost pro prosazování ruských zájmů na mnoha úrovních. Často objevujícím se tématem je snaha ukončení režimu sankcí uvaleného po anexi Krymu.

Největším benefitem pro Rusko je smysl legitimacy, který prosazováním svých zájmů prostřednictvím krajně pravicových stran získávají (Krekó, Schmid & Weidinger, 2017, s. 10). Skutečnost, že evropští zákonodárci otevřeně podporují témata jako například ukončení sankcí, a pravidelně do Ruska cestují a navštěvují také oblasti zamrzlých konfliktů, zatímco zastávají úřad europoslanců a vstupují do vládních koalic, dává stále izolovanější Moskvě slovo v evropské politice. Spojení s těmito subjekty může být označeno jako určitý druh paradiplomacie, protože jednotlivé strany a jejich lídři mohou mít vřelé vztahy s Ruskou federací, zatímco jejich země udržují politiku v opozici vůči Ruským zájmům. Nejvíce viditelným příkladem takovéto spolupráce mezi členy ID a ruskými politickými aktéry jsou dohody o spolupráci mezi stranami uzavřené s Jednotným Ruskem. V současné době mají FPÖ i Liga podepsané dohody s Jednotným Ruskem. Ani jedna z dohod není považována za právně závaznou, ani nepředstavuje vládní akt, avšak obě dohody představují závazek stran k usilování o konzistentní stupeň spolupráce s Jednotným Ruskem (Tomczyk, 2019, s. 24). Tato dohoda je tedy i nástrojem, jehož pomocí jsou ruské zájmy na poli Evropského parlamentu prosazovány.

Přítomnost ID v Evropském parlamentu má pro vztahy Evropské unie s Ukrajinou mnoho důsledků (Tomczyk, 2019, s. 26). Na jaře roku 2019 přijal Evropský parlament rezoluci s názvem „State of EU-Russia Relations“ vypracovanou roku 2018, založenou na rezoluci na stejné téma z roku 2015. Obě rezoluce odsoudily anexi Krymu a pokračující snahy Ruska o destabilizaci v Donbasu. Rezoluce upozorňovala také na politické vězně a ukrajinské občany zadržované na území Ruské federace (Evropský parlament, 2019). V obou případech byla rezoluce podrobena hlasování v zahraničním výboru Evropského parlamentu, než bylo přistoupeno k hlasování na širším plenárním zasedání. V roce 2019 získalo aktualizované usnesení pouze 27 hlasů, 4 hlasy proti a 15 se zdrželo hlasování. Tato dvě hlasování se konala v osmém Evropském parlamentu, v době, kdy krajně pravicový předchůdce ID, Evropa svobody a přímé demokracie, neměl formální reprezentaci ve výboru pro zahraniční věci. V současnosti však členům Identity a Demokracie náleží 8 míst v této radě (Identita a demokracie). Ve srovnání s předchozím parlamentním obdobím znamená obsazení téměř 10 % křesel ve výboru významný pokrok v potenciálním vlivu krajní pravice na zahraniční záležitosti parlamentu.

Při možné situaci rezolucí odsuzujících kroky Ruska tento opoziční blok v kombinaci s podporou stejně smýšlejících europoslanců z jiných skupin a skupinou, jež se zdrží hlasování, to může být dostatečný předpoklad, aby se taková rezoluce vyhnula schválení a dalšímu hlasování na plenárním zasedání. Identita a Demokracie může také usilovat o sérii strategických hlasování, která by legitimizovala myšlenku obnovení politické spolupráce s Ruskou federací, čímž by se snížila počáteční hrubost odsouzení ruských aktivit ze strany Evropské unie (Tomczyk, 2019, s. 27). Krajně pravicové uskupení a její členové mohou svými tvrzeními, nehlédě na jejich platnost, potenciálně oslovit další poslance Evropského parlamentu, kteří nejsou jeho členy, a získat tak více spojenců pro dosažení svého cíle. Tím je především politické sblížení s Ruskou federací, která byla, podle aktérů ID, nespravedlivě potrestána za své činy na Krymu. Bez ohledu na to, zda následně skutečně dojde ke sblížení, samotné snahy by potenciálně mohly stačit k vykolejení kritického hlasování na plenárním zasedání o smlouvě, která má velký význam pro vztahy Evropské unie s Ukrajinou.

Graf 1: Zdroj <https://election-results.eu/>

4.2. Proruští aktéři v Evropském parlamentu

Spolupráce krajní pravice zastoupené v Evropském parlamentu s Ruskou federací se neprojevuje pouze v ovlivňování zahraničněpolitických rozhodnutí. Vliv ruského režimu v krajně pravicové Identitě a Demokracii přesahuje pouhá schvalování rezolucí či ideologické podobnosti. Důležitým prvkem ruského vlivu a spolupráce jsou proruští aktéři působící ve strukturách Evropského parlamentu. ID v současnosti zaměstnává Tamaru Voločovou (ID group), která je médií nazývána jako „agentka vlivu“ Putinova režimu, a jejíž vazby na Kreml lze sledovat na několika příkladech (Politico, 2022). Tyto případy jsou příkladem toho, jak Rusko infiltuje Evropský parlament za užití evropské krajní pravice. Tamara Voločová, občanka Ruské federace, studovala ve Štrasburku na *European Communication School*, a absolvovala stáž v Evropské audiovizuální observatoři Rady Evropy v roce 2012, než v roce 2013 přešla na další stáž na generální ředitelství pro komunikaci v Evropském parlamentu. Následující rok byla stážistkou v parlamentním atašé u pravicové, euroskeptické skupiny *Europe of Freedom and Democracy*, které toho času spolupředsedal lídr strany UKIP, Nigel Farage, a člen italské krajně pravicové Ligy Francesco Speroni (Shekhovtsov, 2021).

V roce 2014, po květnových volbách do Evropského parlamentu získala pracovní smlouvu jako parlamentní atašé Aymerica Chauprade, tehdejšího člena francouzské krajně pravicové Národní Fronty, poradce Le Penové pro mezinárodní vztahy a také oblíbence ruských státem kontrolovaných médií. Chauprade byl také 16. března 2014 na pozvání ruské prezidentské administrativy jedním z pozorovatelů nelegitimního referenda na Krymu, po kterém následovala ruská anexe (The New York Times, 2014). S reorganizací Evropy národů a svobody na Identitu a Demokracii v létě 2019 se Voločová připojila k sekretariátu ID a začala pracovat pro proruského člena Evropského parlamentu Thierry Marianiho³⁰. Stala se také členkou výboru Evropského parlamentu pro zahraniční vztahy (Identita a demokracie). Stejně jako k podvýboru pro bezpečnost a ochranu. Ve zmíněných výborech v minulosti zasedal také Aymeric Chauprade, pro jehož kancelář působila jako stážistka Elizaveta Peskovová, dcera Putinova mluvčího Dmitryho Peskova. Peskovová však neměla oficiálně přístup k citlivým informacím (Matamoros, 2019). Voločová jako politický poradce ale obdržela plný přístup ke všemu spojenému s prací dvou výše zmíněných výborů a ostatních úřadů Evropského parlamentu (Shekhovtsov, 2021). V roce 2020 Voločová také získává francouzské občanství, zatímco si ponechává i to ruské.

³⁰ Odkaz na profil https://www.europarl.europa.eu/meps/en/197623/THIERRY_MARIANI/home

Francouzské občanství jí umožnilo kandidovat v roce 2020 v obecních volbách ve Štrasburku za Národní sdružení Marine Le Pen, ve kterých však nebyla úspěšná (Lynch, Vela, 2022). Podle Shekhovtsova (2021) na postu politického poradce pro *Evropu národů a svobody* posílila vazby mezi krajní pravicí a jejími politiky a ruskými aktéry. Ty byly základem pro nadcházející spolupráci mezi krajní pravicí v Evropském parlamentu s Ruskou federací.

Zásadním příkladem takového vlivu byla cesta evropských politiků na Krym v roce 2020. Ti cestovali speciálním letem z Moskvy, letadlem ruské letecké společnosti *Severstal Air Company*, do hlavního města Krymu, Simferopolu. Zhruba polovina cestujících, kteří speciálním letem z Moskvy přicestovali, byli evropští politici³¹. Největší částí delegace byla skupina francouzských členů evropského parlamentu, již tvořili např. Virginie Joron a Thierry Mariani, členové francouzské krajně pravicového Národního sdružení a také členové Identity a Demokracie. Byli doprovázeni tlumočníky, přičemž někteří z nich v minulosti pracovali pro ruskou státem kontrolovanou televizní síť RT a ruské ministerstvo zahraničí. Účelem této cesty na Krym bylo pozorování hlasování o změnách ústavy Ruské federace; změnách, které prezident Vladimir Putin zavedl v lednu 2020, aby si tak zajistil možnost udržet se u moci do roku 2036 (Mälksoo, 2021, s. 78). Ruská ústřední volební rada přistupovala k volbě jinak, než k ruským parlamentním nebo prezidentským volbám, a nesezvala oficiální pozorovatele z Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), což bývá standardním postupem v případě celostátních plebiscitů. Nicméně v ruském politickém prostředí již není užívání alternativních mechanismů mezinárodního schvalování voleb výjimkou. Moskva pozvala mnoho zahraničních politiků, novinářů a aktivistů, kteří byli připraveni prohlašovat volební proces v Rusku za demokratický, otevřený, svobodný a férový, bez ohledu na jeho skutečnou podstatu. Již zmíněná delegace byla dopravena k pozorování volebního procesu na Krymu, ale část evropských politiků se zúčastnila pozorování v Rusku. Zde je klíčová především účast představitelů Ligy, kterými byli Federico Arena a Paolo Grimoldi. Právě Grimoldi v roce 2014 inicioval vytvoření parlamentní skupiny „Přátelé Putina“ v italském parlamentu. Tuto delegaci tvořil také Andre Giannotti, výkonný ředitel a viceprezident *Institutu Eurasijských Studií*, který prosazuje ruskou zahraniční politiku a její zájmy v Itálii, a je také členem prokremelského klubu Gorchakov (European Platform for Democratic Elections, 2020, s. 20)

³¹ Mezi nimi byli i politici a aktivisté z jiných zemí, jako Afghánistán, Chile a Venezuela.

Zásadní účastníci této delegace byla také Volochová, která byla součástí parlamentního atašé Aymerica Chauprada. Volochová také koordinovala cestu Chauprada na konferenci *Large Family and Future of Humanity* v Moskvě, kde se zúčastnil plenárního zasedání společně s patriarchou Moskvy a celého Ruska, Vladimirem Gundyaevem, a hlavními operátory ruského vlivu v Evropě, Vladimirem Jakuninem a Konstantinem Malofejevem. Volochová také napsala tři články pro Chaupradeho webové stránky. Všechny z nich byly napsány z perspektivy Kremlu o válce, kterou vede NATO a Spojené státy s Ruskem na Ukrajině.

Druhým příkladem ruského vlivu v Evropském parlamentu je případ zajištění ruských víz pro členy skupiny ENF, jež byla předchůdcem současné Identity a Demokracie. V roce 2017 byla Volochová zahrnuta do procesu zajišťování ruských víz pro členy parlamentu z ENF, včetně politiků z FPÖ, Haralda Vilimského, a bývalého člena Hnutí 5 hvězd Marca Zanniho. Víza byla udělena také členům francouzské Národní fronty a britské UKIP. V záležitosti víz byla Volochová v kontaktu s Leonidem Slustským, členem výboru pro mezinárodní vztahy Ruského parlamentu. Slustský byl dlouhodobě účasten poradenství ruské zahraniční politiky a jejich zájmech v Evropě, a byl částečně aktivní v rekrutování evropských politiků pro záležitosti Kremlu, organizování nelegitimních voleb a jejich monitorování, a koordinaci snah zaměřených k legitimizaci ruské anexe Krymu. Proces víz pro členy vybrané Volochovou zajistil prostřednictvím své organizace *Russian Peace Foundation*.

Členové ENF využili svá víza pro mnoho účelů. Nejzásadnějším bylo mezinárodní pozorování prezidentských voleb v Rusku v březnu 2018, které organizovala samotná *Russian Peace Foundation*. V roli nezávislých pozorovatelů se voleb zúčastnili členové FPÖ a Ligy (Shekhovtsov, s. 8). V ruském Omsku Zeljko Malešević z FPÖ, a v Moskvě Claudio D'Amico, Gianmatteo Ferrari a Gianluca Savoini z Ligy (Shekhovtsov, 2018c, s. 8). D'Amico se v minulosti účastnil také nelegitimního referenda na Krymu, zatímco Savoini se jako pozorovatel zúčastnil ruských regionálních voleb v září 2017. Jako pozorovatelé se prezidentských voleb v roce 2018 účastnili i členové Evropského parlamentu z italské Forza Italia, či představitelé německé AfD (Shekhovtsov, 2018c, s. 15). Tito mezinárodní pozorovatelé byli využiti k legitimizaci a neutralizaci kritiky ruského volebního procesu (Shekhovtsov, 2018c, s. 18).

V současnosti Volochová stále působí v Identitě a Demokracii, a zůstává důležitou ruskou funkcionářkou Národní fronty v Evropském parlamentu, a to ve Štrasburku i Bruselu. Jako členka sekretariátu má také přístup k pracovním procesům výboru

Evropského parlamentu pro ústavní záležitosti, výboru pro rozpočtovou kontrolu, komise pro práva žen a rovnost pohlaví a delegaci Evropské Unie v Rusku (Shekhovtsov, 2021). Její přístup k administrativě výborů Evropského parlamentu, který napomáhá formovat evropskou zahraniční a obrannou politiku, spolu se skutečností, že její nadřízený Thierry Mariani je členem speciálního výboru o cizím vměšování, úřadu vytvořeném především k vyšetřování ruského vměšování do záležitostí EU, je odborníky identifikována jako hrozba pro Evropskou unii.

4.3. Současná pozice Ligy a FPÖ v Identitě a demokracii

V současnosti lze také v Lize pozorovat určité spory v zahraniční politice, které se projevují především v postoji Ligy v Evropském parlamentu. Samotná Liga v současnosti podporuje výrazně proevropskou vládu, kterou vede Mario Draghi. V Identitě a Demokracii, ve které Liga působí jako dominantní strana, byla však od svého počátku značně euroskeptická. Podle šéfa vládní delegace Ligy a ministra hospodářského rozvoje Giancarla Giorgettiho by se strana měla přesunout na politickém spektru blíže k Evropské lidové straně, která nezpochybňuje stávající proces evropské integrace (Euractiv, 2021). Tuto spekulaci potvrzuje i viditelný posun v jednotlivých hlasováních Ligy v rezolucích Evropského parlamentu.

Válka na Ukrajině obrátila pozornost k dlouhodobým vzbám mezi stranami evropské krajní pravice a Ruskem. Téma je diskutováno i na půdě Evropské unie, kde několik z těchto stran působí. Právě poslanci z Ligy, v Evropském parlamentu považováni za podporu Putinova režimu, byli v úterý, 1. března, v centru pozornosti, kdy bylo v parlamentu hlasováno o odsouzení invaze na Ukrajinu. Pouze 13 poslanců hlasovalo proti rezoluci, a 26 se hlasování zdrželo. Pro hlasovalo 637 evropských zákonodárců. Rezoluci podpořila středoprávní Evropská lidová strana, Socialisté a Demokraté, Obnova Evropy, Zelení, Evropští Konzervativci a Reformisté a většina Evropské sjednocené levice. Kvůli proruské povaze Identity a demokracie bylo očekáváno, jaký bude výsledek hlasování jejích členů, avšak proti hlasoval pouze Marcel de Graaf z Nizozemska. Předseda skupiny ID, Marco Zanni z italské Ligy, prohlásil, že ID byla připravena se formálně připojit k rezoluci, ale ostatní skupiny připojení zabránily. Podle parlamentních zdrojů tuto skutečnost potvrzují, a argumentují, že členové ID byli po mnoho let příliš blízko Kremlu, a připojení k rezoluci by jim umožnilo smazat část jejich minulosti. Podle zdroje ze skupiny

Socialistů a Demokratů je důležité udržovat ID ve statutu strany, se kterou nebude spolupracováno (Zalan, 2022).

Eurokomisařka Věra Jourová se na plenárním zasedání 6. dubna 2022 k této spolupráci vyjádřila slovy o tom, že nyní je správný čas reflektovat, zda nebyla Evropa naivní. Dále argumentuje, že Putin podporuje extremistické skupiny a povzbuzuje je propagandou, jež vede k polarizaci a rozdělení evropských společností. Proslov uzavírá tím, že ruské dezinformace byly podceněny, a bylo třeba proti vlivu bojovat již dříve (Sánchez Nicolás, 2022). Zákonnodárci EU obvinili krajně pravicové a populistické strany z napomáhání k Putinovým cílům podkopat demokracii Evropské unie, ať už kvůli finanční motivaci či vlastním politickým cílům. Podle Raphaëla Glucksmanna, francouzského socialistického europoslance, evropská extrémní pravice našla v Putinovi svého vůdce a morální a finanční podporu. K jeho tvrzení se připojilo mnoho dalších europoslanců, kteří krajně pravicové strany obvinili z šíření ruské propagandy a jejího schvalování. Kritizovány byli především strany jako Liga, FPÖ, Národní sdružení, Alternativa pro Německo a Fidesz (Sánchez Nicolás, 2022).

Europoslanci také odkázali na prosinec 2021, kdy 69 členů parlamentu hlasovalo proti rezoluci odsuzující situaci na ukrajinských hranicích a na Ruskem okupovaných území Ukrajiny. Hlasování se zdrželo 54 poslanců. Proti rezoluci, jež Rusko vyzývala k ukončení provokace na ukrajinských hranicích a deeskalaci, hlasovalo 26 krajně pravicových členů parlamentu z Identity a demokracie, a 23 členů Evropské sjednocené levice (Zalan, 2022). Mezi zmíněnými 26 členy ID, kteří hlasovali proti rezoluci, však nebyli žádní politici z Ligy a FPÖ³². Liga hlasovala pro rezoluci, a FPÖ se hlasování zdržela. Změnu jejich postoje tedy můžeme zaznamenat již před invazí na Ukrajinu v únoru 2022.

4.4. Hlasování Ligy a FPÖ v rezolucích Evropského parlamentu v období let 2021-2022

K analýze současného postoje Ligy a FPÖ k Rusku budou analyzována jejich hlasování v Identitě a Demokracii. Jako příklad hlasování bylo vybráno sedm rezolucí Evropského parlamentu týkajících se zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou v časovém období let 2021-2022. Následující čtyři tabulky zobrazují jednotlivé hlasy v rezolucích Evropského parlamentu. Tabulka 1 a 3 ukazuje, jak hlasovali europoslanci Itálie a Rakouska, kteří jsou

³² Viz tabulka č. 3, rezoluce č. 4

zařazení ve frakci Identita a demokracie (IDG), přičemž hlasy představující Identitu a Demokracii v případě Itálie zastupuje pouze Liga, a v případě Rakouska Svobodná strana. Tabulka 2 a 4 pak zobrazuje hlasy ne podle příslušnosti k frakci IDG, ale podle národnosti. Při pohledu na dvě tabulky s příslušnými stejnými rezolucemi je tak možné mezi sebou porovnat, jak hlasovali italští, resp. rakouští europoslanci, s hlasováním Ligy a Svobodné strany Rakouska ve frakci IDG.

V tabulce č. 1 jsou zobrazeny tři rezoluce Evropského parlamentu týkající se zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou z roku 2021, a zobrazují hlasování Itálie³³ a Rakouska³⁴ v rámci Identity a Demokracie. Rezoluce číslo 1 byla vybrána jako příklad hlasování Ligy i FPÖ před proměnou v jejich postoji. V rezoluci číslo 1 se všichni členové Ligy zdrželi hlasování, zatímco v rezoluci 2 všichni hlasovali pro. V rezoluci 3 a 4 je výsledek podobný, tedy u obou hlasování 23 hlasů pro, a 1 který nehlasoval. Rezoluce číslo 1 je zároveň příkladem toho, jaká stanoviska zastávala Liga v minulosti v případě zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou, a kdy hlasovala v souladu se svým proruským postojem

a vymezením proti ruským sankcím. Proměnu tohoto postoje můžeme zaznamenat u rezoluce číslo 2, z dubna 2021 na téma případu Alexeje Navalného, vojenského obsazování ukrajinských hranic a ruského útoku na Českou republiku. pokračující i ve zbytku vybraných rezolucí stejného roku až do roku 2022.

Tabulka č. 2 zobrazuje rezoluce 5, 6 a 7 z roku 2022, kdy hlasovala převážná většina členů Ligy vždy pro. V rezoluci číslo 5 hlasovalo 23 členů pro a 1 člen nebyl přítomen. Rezoluci číslo 6 a 7 podpořilo hlasem pro 21 členů, přičemž pouze 3 nebyli přítomni. V případě Ligy můžeme sledovat přeměnu postoje od neutrálního k více podporujícímu jednotné rezoluce. V případě Rakouska můžeme také sledovat změnu postoje, avšak s jinou dynamikou. V rezoluci číslo 1 byli všichni členové FPÖ proti, ale v následujících rezolucích 2, 3, a 4 z téhož roku se hlasování zdrželi. V rezolucích 5, 6 a 7 z roku 2022 se opakuje stejný výsledek, tedy zdržení se všech členů. U FPÖ tedy můžeme sledovat posun od radikálnějšího proruského postoje hlasujícímu proti rezolucím k neutrálnímu, ve kterém setrvávají až do současnosti.

³³ Italské členy skupiny představují pouze zástupci Ligy, kteří v současnosti zastávají 24 mandátů v ID

³⁴ Rakouské členy skupiny představují pouze zástupci FPÖ, kteří v současnosti zastávají 3 mandáty v ID

IDG		PRO	PROTI	Zdrželi se	Absentovali	Nehlasovali	Celkem
Rezoluce 1 ³⁵	Itálie	0	0	28	0	0	28
	Rakousko	0	3	0	0	0	3
Rezoluce 2 ³⁶	Itálie	27	0	0	0	0	27
	Rakousko	0	0	3	0	0	3
Rezoluce 3 ³⁷	Itálie	23	0	0	0	1	24
	Rakousko	0	0	3	0	0	3
Rezoluce 4 ³⁸	Itálie	23	0	0	0	1	24
	Rakousko	0	0	3	0	0	3

Tabulka 1 Hlasování Ligy a FPÖ v IDG v roce 2021

IDG		PRO	PROTI	Zdrželi se	Absentovali	Nehlasovali	Celkem
Rezoluce 5 ³⁹	Itálie	23	0	0	1	0	24
	Rakousko	0	0	3	0	0	3
Rezoluce 6 ⁴⁰	Itálie	21	0	0	3	0	24
	Rakousko	0	0	3	0	0	3
Rezoluce 7 ⁴¹	Itálie	21	0	0	3	0	24
	Rakousko	0	0	2	1	0	3

Tabulka 2 Hlasování Ligy a FPÖ v IDG v roce 2022

V tabulce 3 a 4 můžeme pozorovat hlasování europoslanců z Itálie, tedy členů z jiných parlamentních skupin či nezařazených členů, které můžeme porovnat s hlasy Ligy, a stejně tak hlasování Rakouska, jež můžeme srovnat s hlasy FPÖ a následně porovnat, jak se postoje daných stran liší od zbytku stran v jejich zemích. Ve všech rezolucích hlasoval stabilní počet poslanců za dané země, celkem 76 za Itálii, a 19 za Rakousko.

V případě Itálie můžeme v tabulce číslo 3 pozorovat, že pro bylo 34 poslanců, zdrželo se 28 a nehlasovali 3. V rezoluci číslo 2 bylo pro již 74 poslanců, 1 absentoval a 1 nehlasoval. V rezoluci číslo 3 potom můžeme sledovat podobný výsledek, tedy 71 hlasů pro, 1 zdržující se, 1 absentoval a 3 nehlasovali. V rezoluci číslo 4 hlasovali 72 pro rezoluci, 1 proti, 1 absentoval a 2 nehlasovali. Rakousko potom následuje s podobným vývojem, avšak nehlasuje pro rezoluce, ale hlasování se pravidelně zdržuje. V rezoluci číslo 1 hlasovalo pro rezoluci 16 rakouských poslanců a 3 proti. V rezoluci 2 můžeme vidět 10

³⁵ Asociační dohoda s Ukrajinou

³⁶ Případ Alexeje Navalného, vojenské obsazování na ukrajinské hranici a ruský útok na Českou republiku

³⁷ Rezoluce Evropského parlamentu z 25. listopadu 2021 o porušování lidských práv soukromými vojenskými a bezpečnostními společnostmi, zejména skupinou Wagner Group.

³⁸ Rezoluce Evropského parlamentu z 16. listopadu 2021 o situaci na ukrajinské hranici a o Ruskem okupovaných teritoriích na Ukrajině

³⁹ Rezoluce o ruské agresi na Ukrajině

⁴⁰ Potřeba naléhavého akčního plánu k zajištění potravinové bezpečnosti uvnitř i vně EU s ohledem na ruskou invazi na Ukrajinu

⁴¹ Závěry zasedání Evropské Rady ve dnech 24.–25. března 2022: včetně nejnovějšího vývoje války na Ukrajině a sankcí EU proti Rusku a jejich provádění

hlasů pro rezoluci a 9 zdržujících se. Rezoluce 3 zobrazuje 15 hlasů pro, 3 proti a 1 nehlasující, a rezoluce číslo 4 zobrazuje 16 hlasů pro a 3 proti.

V tabulce číslo 4 potom hlasuje stejný počet poslanců. V případě Itálie v rezoluci 5 můžeme vidět 72 hlasů pro, 1 proti, 2 absentující a 1 nehlasující. Rezoluce číslo 6 zobrazuje 54 hlasů pro, 11 proti, 1 zdržující se a 10 absentujících. V poslední rezoluci číslo 7 potom pro hlasovalo 64 italských poslanců, 1 proti a 11 absentovalo. V případě Rakouska jsou data podobná jako u předchozí tabulky. V rezoluci číslo 5 hlasovalo 16 poslanců pro a 3 se zdrželi. V rezoluci 6 hlasovalo 7 pro, 8 proti, 2 se zdrželi a 2 absentovali a v poslední rezoluci číslo 7 bylo pro 14 poslanců, 3 se zdrželi a 2 absentovali.

Ve srovnání hlasování všech poslanců z Itálie s hlasováním Ligy lze pozorovat, že v první rezoluci se hlasování Ligy z velké části lišilo od hlasování většiny, tedy zbytku poslanců z Itálie. Společně s Ligou se hlasování v této rezoluci zdrželo jen dalších 11 poslanců,

a 3 nehlasovali. Ve všech následujících rezolucích můžeme sledovat, že se Liga přidává k většině a hlasuje pro rezoluci. Dokonce i v případě, kdy někteří z poslanců hlasují proti nebo se zdržují, není mezi nimi žádný z představitelů Ligy.

Srovnání hlasování všech rakouských poslanců s hlasováním FPÖ můžeme sledovat podobný vývoj. V první rezoluci o asociační dohodě Evropské unie s Ukrajinou hlasují všichni 3 členové FPÖ proti, zatímco zbytek rakouských poslanců z jiných parlamentních skupin hlasuje pro rezoluci. Od rezoluce o případu Alexeje Navalného, vojenského obsazování ukrajinských hranic a ruského útoku na Českou republiku se FPÖ hlasování zdržuje, a ve stejné pozici setrvává ve zbytku rezolucí až do roku 2022. Proměna ve výsledcích je pouze v rezoluci 7, kdy jeden ze členů absentoval.

Státy		PRO	PROTI	Zdrželi se	Absentovali	Nehlasovali	Celkem
Rezoluce 1	Itálie	34	0	39	0	3	76
	Rakousko	16	3	0	0	0	19
Rezoluce 2	Itálie	74	0	0	1	1	76
	Rakousko	10	0	9	0	0	19
Rezoluce 3	Itálie	71	0	1	1	3	76
	Rakousko	15		3	0	1	19
Rezoluce 4	Itálie	72	1	0	1	2	76
	Rakousko	16	0	3	0	0	19

Tabulka 3 Hlasování europoslanců z Itálie a Rakouska v roce 2021

Státy	PRO	PROTI	Zdrželi se	Absentovali	Nehlasovali	Celkem	
Rezoluce 5	Itálie	72	1	0	2	1	76
	Rakousko	16	0	3	0	0	19
Rezoluce 6	Itálie	54	11	1	10	0	76
	Rakousko	7	8	2	2	0	19
Rezoluce 7	Itálie	64	1	0	11	0	76
	Rakousko	14	0	3	2	0	19

Tabulka 4 Hlasování europoslanců z Itálie a Rakouska v roce 2022

V hlasováních Ligy a FPÖ rezolucích Evropského parlamentu týkajících se zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou v časovém období let 2021-2022 můžeme analyzovat změnu postoje, který je možné poprvé zaznamenat při rezoluci o případu Alexeje Navalného, vojenského obsazování ukrajinských hranic a ruského útoku na Českou republiku. Tento postoj nadále pokračuje ve zbytku vybraných rezolucí stejného roku až po současnost. Lze tedy říci, že možnými faktory, který postoj těchto stran ovlivnil, bylo ruské vojenské obsazování, které předcházelo současné ruské agresi a Válce na Ukrajině, během které se strany již otevřeně od Ruska distancují. Liga přitom dění na Ukrajině otevřeně odsuzuje, a hlasuje pro rezoluce o ruské agresi, zatímco FPÖ si drží více neutrální postoj, který deklarovala i v médiích, a hlasování o rezolucích se zdržuje.

Závěr

Bakalářská práce se věnovala analýze spolupráce Ligy a Svobodné strany Rakouska s Ruskou federací. Pro analýzu individuálních rysů spolupráce bylo nutné vymezit ideologický rámec krajní pravice a režimu Ruské federace. Byly analyzovány společné ideologické prvky, jež jsou základem pro vzájemné vztahy a spolupráci v politické oblasti ale i v obchodních vztazích. Dále byly popsány vztahy aktérů Ligy a FPÖ s představiteli Ruské federace, a jejich dlouhodobé setkávání. Byla také analyzována role FPÖ a Ligy v kontextu současného dění na Ukrajině, která byla zásadní pro sledování změny postoje těchto stran. Práce se také zaměřila na možné způsoby ruské finanční podpory pro Ligu a FPÖ a bylo popsáno, jaká je motivace Ruska pro tento druh podpory. V závěru práce bylo analyzováno působení Ligy a FPÖ v Identitě a demokracii, parlamentní skupině Evropského parlamentu. Byly popsány možné způsoby prosazování proruských cílů prostřednictvím hlasování v rezolucích či členstvím ve výborech, a také prostřednictvím aktivit uvnitř parlamentní skupiny.

První kapitola teoreticky vymezila pojem krajní pravice a její základní rysy. K těm patřil nacionalismus a jeho různé typy, populismus a autoritářství. Dále byl také analyzován pojem sociálního konzervatismu jako jeden z hlavních spojovacích prvků ideologie evropské krajní pravice a Ruské federace. V první kapitole byl také teoreticky vymezen současný režim Ruské federace a jeho ideologie a analyzovány předpoklady pro spolupráci s evropskou krajní pravíci. Tato podkapitola také odpověděla na jednu z dílčích otázek o tom, jaká je motivace Ruska ke spolupráci s evropskými krajně pravicovými subjekty.

Druhá kapitola se zaměřuje na vybrané strany případové studie, na italskou Ligu a rakouskou Svobodnou stranu Rakouska, a popisuje jejich základní ideologické rysy a fungování. Autorka se také zaměřila na popis výrazných osobností těchto stran, které jsou zásadní v následné analýze vztahů a spolupráce s představiteli Ruské federace. Závěr kapitoly se zaměřil na komparaci ideologií jednotlivých stran s ideologií ruského režimu, které představují spojovací prvek důležitý pro základ vzájemné spolupráce.

Ve třetí kapitole je popsána a následně porovnána spolupráce Ligy a FPÖ s Ruskou federací a přibližuje jednotlivé aspekty, které napomohly k vybudování silných vazeb. V této kapitole jsou analyzována jednotlivá neoficiální setkání aktérů a osobní vztahy, a také platformy pro oficiální setkávání, kterými jsou konference a fóra. Důležitá je v analýze vztahů vybraných stran a Ruska také skutečnost, že Liga a FPÖ se pravidelně účastnily konferencí pořádaných Ruskem, a Rusko se účastnilo konferencí pořádaných

Ligou, FPÖ či jejich přidruženými organizacemi. Zásadními byly především konference pořádaná Ruskem s názvem International Economic Forum na Jaltě, kterých se několikrát účastnili přední představitelé Ligy i FPÖ. Druhou konferencí, které se účastnili členové obou stran, je World Congress of Families pořádaná Ruskem a sponzorována Konstantinem Malofejevem. Tohle fórum také poukazuje na sdílené konzervativní hodnoty evropské krajní pravice a Ruska, prosazující tradiční rodinu a stavějící se do opozice proti liberálním hodnotám západu. Potvrzením vztahů jsou také osobní setkání mezi předními představiteli evropských stran se zástupci Kremlu, mezi kterými se často objevují vlivné osobnosti jako Konstantin Malofejev, Alexandr Dugin či Sergej Naryškin. Představitelé Ligy i FPÖ během posledních několika let opakovaně cestovali do Moskvy, kde se setkávali s politiky strany Jednotné Rusko, či se účastnili plenárních zasedání ve Státní dumě. Poslední část třetí kapitoly se zabývala ruskou finanční podporou Ligy a FPÖ a jejími možnými způsoby. Zásadní zde byl případ údajné ruské finanční podpory Ligy, kdy měla strana obdržet 3 miliony eur prostřednictvím obchodu s ruskou energetickou společností Rosneft. Není doposud jasné, zda dohoda proběhla, ale jednání probíhající mezi představiteli Ligy a Moskvy jsou prokazatelná, a lze tedy potvrdit, že Liga byla podporována ruským režimem. Druhým klíčovým případem této analýzy byla aféra na Ibize spojená s tehdejším rakouským kancléřem z FPÖ Heinzem-Christianem Strachem, který dokládal jeho pokus o dojednání státní zakázky výměnou za nezákonné stranické dary s příbuznou ruského oligarchy. Tato podkapitola také zodpovídá otázku toho, jaká je motivace Ruska k poskytnutí financí těmto stranám. Lze říci, že je to určitá forma odměňování stran a zároveň pobídka k prosazování ruských zájmů v Evropě. Tento předpoklad dokazují aktivity a rétorika Ligy a FPÖ, které se dlouhodobě snažily o podkopávání liberální demokracie na národní úrovni i na úrovni Evropské unie. Spolupráce Ligy a FPÖ s Ruskem je porovnána a je možné určit, že její míra je u obou politických subjektů podobná, a liší se především ve způsobu projevoování proruských postojů.

Čtvrtá kapitola analyzuje působení Ligy a FPÖ v parlamentní skupině Evropského parlamentu, Identitě a demokracii. V kapitole je popsáno složení skupiny a její rétorika. Dále jsou určeny možné způsoby prosazování ruských zájmů prostřednictvím hlasování v rezolucích Evropského parlamentu a proruských aktérů ve strukturách parlamentní skupiny. V kapitole je také analyzován současný postoj stran k ruské invazi na Ukrajině a popsána změna dlouhodobého postoje Ligy a FPÖ vůči Rusku, kterou demonstrují jednotlivá hlasování

v sedmi rezolucích týkajících se zahraničních vztahů s Ruskem a Ukrajinou v časovém období let 2021-2022, a jejich postoje jsou porovnány.

Spolupráce Ligy a FPÖ analyzována v této práci je doložena budováním osobních vztahů, oficiálními setkání na fórech a konferencích, ale i jednotné názory a postoje Ligy a FPÖ k anexi Krymu a protiruským sankcím uvalenými Evropskou unií a dlouhodobé požadování jejich ukončení. Obě strany také uznávaly referendum na Krymu v roce 2014, které prohlašovaly za legitimní a spravedlivé. Můžeme také pozorovat aktivní přítomnost představitelů Ligy a FPÖ coby nezávislých pozorovatelů ruských voleb a referend. Účastnili se pozorování referenda na Krymu v roce 2014, prezidentských voleb v Rusku v roce 2018, a hlasování o změnách ústavy Ruské federace na Krymu a v Moskvě v roce 2020. Obě ze stran také sdílí pohled na Rusko jako na aktéra prosazujícího stejné tradiční hodnoty, jež by měl být nadřazen Evropské unií. Obě ze stran také s Ruskem sdílí pohled na západ v čele se Spojenými státy a Evropskou unií jako na představitele liberálních hodnot a podporujících práva LGBTQ komunity, kterou Liga, FPÖ i ruský režim odsuzují a veřejně deklarují svůj odpor vůči tomuto tématu.

Vzhledem ke všem zmíněným vazbám, které byly za poslední dekádu intenzivně posilovány, a proruským postojům stran, jež byly dlouhodobě konzistentní, je nutné přihlídnout k jejich současné změně. Liga i FPÖ se v kontextu ruské invaze na Ukrajině odklonila od své dosavadní podpory Ruska, což lze pozorovat v hlasováních o rezolucích Evropského parlamentu, ale i v prohlášeních představitelů stran na sociálních sítích, kde odsuzují ruskou agresi. V tuhle chvíli není jasné, zda se Rusko znovu pokusí o opětovné upevnění těchto dříve silných vazeb, avšak jak argumentuje Anton Shekhovtsov (2022), Rusko je nyní natolik toxické, že k opětovné spolupráci pravděpodobně nedojde.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Hlasování Ligy a FPÖ v IDG v roce 2021	63
Tabulka 2: Hlasování Ligy a FPÖ v IDG v roce 2022	63
Tabulka 3: Hlasování europoslanců z Itálie a Rakouska v roce 2021	64
Tabulka 4: Hlasování europoslanců z Itálie a Rakouska v roce 2022	65

Seznam literatury

Acemoglu, D., Verdier, T. Robinson, J.A. (2004). Kleptocracy and Divide-and-Rule: A Model of Personal Rule. *Journal of the European Economic Association*, 2(2-3), 162-192. doi.org/10.1162/154247604323067916

Adamson, G. (2016). *Populist Parties and the Failure of the Political Elites: The Rise of the Austrian Freedom Party (FPÖ)*. Frankfurt: Peter Lang.

Albertazzi, D. Giovannini, A., Seddone, A. (2018). 'No regionalism please, we are Leghisti!' The transformation of the Italian Lega Nord under the leadership of Matteo Salvini. *Regional & Federal Studies*, 28(5), 645–671. doi.org/10.1080/13597566.2018.1512977

Aljazeera. (2017, 21. ledna). Thousands protest over far-right conference in Koblenz. *Aljazeera*. Dostupné z <https://www.aljazeera.com/news/2017/1/21/thousands-protest-over-far-right-conference-in-koblenz>

Andrzejewski, P. (2021). The Freedom Party of Austria under Heinz-Christian Strache (2005-2019). *Rocznik Polsko-Niemiecki*, (29), 123–135. doi.org/10.35757/RPN.2021.29.07

Bell, B. (2019, 24. května). Austria scandal: Mystery of the honey-trap video. *BBC*. Dostupné z <https://www.bbc.com/news/world-europe-48378320>

Braghiroli, S. (2015) 'Voting on Russia in the European Parliament: The Role of National and Party Group Affiliations', *Journal of Contemporary European Studies*, 23(1), 58-81.

Bray, Ch. (2014). European Banks Expect Only 'Limited' Impact From Sanctions on Russia. *The New York Times*. Dostupné z <https://dealbook.nytimes.com/2014/08/21/european-banks-expect-limited-impact-from-sanctions-on-russia/?fbclid=IwAR3k6kHQ5wWRkGkbNZmChfGsUh3G7K1rAXdWZzmx7RaD7syAATEkhhj0v0w&mtref=l.facebook.com&gwh=05F4E9D1243D368FE2D82A319AC81123&gwt=pay&assetType=PAYWALL>

Bridge Initiative Team (2020, 5. června). *Factsheet: Freedom Party of Austria*. Dostupné z <https://bridge.georgetown.edu/research/factsheet-freedom-party-of-austria-freiheitliche-partei-osterreichs-fpo/>

Brownlee, J. (2007). *Authoritarianism in an Age of Democratization*. New York: Cambridge University Press.

Campani, G. (2016) Neo-fascism from the Twentieth Century to the Third Millennium: The Case of Italy', in G. Lazaridis, G. Campani, A. Benveniste (eds), *The Rise of the Far Right in Europe: Populist Shifts and 'Othering'*. London: Palgrave Macmillan, 25-54.

Clark, M., Barros, G. (2021). *Russia in Review: September 1 — September 21, 2021*. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/resrep36109>

Datta, Neil. (2022, 6. dubna). *We know Russia funds Europe's far Right. But what does it get in return?* Dostupné z <https://www.opendemocracy.net/en/5050/russia-ukraine-war-putin-europe-far-right-funding-conservatives/>

Dawisha, K. (2014). *Putin's Kleptocracy: Who Owns Russia?* New York: Simon & Schuster.

De Petris, A., Seddone, A. (2020). *Populismi i e la destra in Italia*. Dostupné z <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/rom/16357.pdf>

Della Porta, D. (2015). *Tangentopoli*, Treccani *Enciclopedia Italiana*. Dostupné z https://www.treccani.it/enciclopedia/tangentopoli_%28Enciclopedia-Italiana%29/

Di Nicola, P., Giurato, F. (2015, 25. února). La Padania, il Giornale della Lega ha chiuso ma é costata allo Stato 61 milioni. *Il Fatto Quotidiano*. Dostupné z <https://www.ilfattoquotidiano.it/2015/02/25/padania-giornale-lega-chiuso-costata-61-milioni/1453239/>

Drulák, P. (2008). *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.

Fiala, Petr; Strmiska, Maxmilian. 2009. *Teorie politických stran*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu.

Foy, H., Sanderson, R., & Politi, J. (2017). The Ties That Bind Italy and Russia. *Financial Times*. Dostupné z <https://www.ft.com/content/ffbe03c0-b976-11e7-8c12-5661783e5589>

Futàk-Campbell, B. (2020). Political Synergy: How the European Far-Right and Russia Have Joined Forces Against Brussels. *Atlantisch Perspectief*, 44(1), 30–35.

Gandhi, J., Przeworski, A. (2006). Cooperation, Cooptation, and Rebellion under Dictatorships. *Economics and Politics*, 18(1), 1-26.

Gómez, M., & Cachafeiro, R. (2002). *Ethnicity and Nationalism in Italian Politics: Inventing the Padania: Lega Nord and the Northern Question*. Londýn: Routledge.

Guriev, S., Treisman, D. (2019). Informational Autocrats. *Journal of Economic Perspectives*, 33(4), 100–27. doi.org/10.1257/jep.33.4.128

Hess, M. (2020). Russia and Central Asia: Putin's Most Stable Region? *Orbis*, 64(3), 421–433. doi.org/10.1016/j.orbis.2020.05.005

Hepburn, E. (2009). Introduction: re-Conceptualizing sub-State Mobilization. *Regional & Federal Studies*, 19(4-5), 477–499. doi.org/10.1080/13597560903310204

Hungary today. (2021, 7. července). Austria's FPÖ Leader Hails Hungary's Commitment to Enforcing its Interests. *Hungary today*. Dostupné z <https://hungarytoday.hu/austrias-fpo-leader-hails-hungarys-commitment-to-enforcing-its-interests/>

Chiaromonte, A., D'Alimonte, R. (2018). The new Italian electoral system and its effects on strategic coordination and disproportionality. *Italian Political Science*, 13(1), 8–18. Dostupné z <https://italianpoliticalscience.com/index.php/ips/article/view/34/24>

Hloušek, V., Kopeček, L. (2010). *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada.

Ignazi, P. (2003). *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, Inc.

Ignazi, P. (2005). The Extreme Right. *South European Society and Politics*, 10(2), 333–339.

Ignazi, P. (2010). *Extreme Right Party*. Oxford: Oxford University Press.

Kalniete, S. (2021, 22. dubna). *Working document. European Parliament*. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/INGE-DT-689654_EN.pdf

Kazun, A., Semykina, K. (2020). Presidential elections 2018: the struggle of Putin and Navalny for a media agenda. *Problems of Post-Communism*, 67(6), 455–466. doi.org/10.2139/ssrn.3179961

Keck, M. E., Sikkink, K. (1999). Transnational advocacy networks in international and regional politics. *International social science journal*, 51(159), 89–101. doi.org/10.1111/1468-2451.00179

Kitschelt, A. (1997). *The Radical Right in Western Europe. A Comparative Analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Kopeček, L. (2007): The Far Right in Europe. A summary of attempts to define the concept, analyze its identity, and compare the Western European and Central European far right. *Středoevropské politické studie*, 9(4), 280–293.

Laine, M., Roonemaa, H., Weiss, M. (2022, 24. března). Exclusive: Russia Backs Europe's Far Right. *New Lines Magazine*. Dostupné z <https://newlinesmag.com/reportage/exclusive-russia-backs-europes-far-right/>

Laruelle, M. (2017). *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship*. Minneapolis: Lexington Books

Lynch, S., Vela, J. H. (2022, 4. března). Brussels Playbook: Russia hits nuclear plant – Foreign ministers meet – Parliament gender Initiative. *Politico*. Dostupné z <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/russia-hits-nuclear-power-plant-foreign-ministers-meet-parliament-gender-initiative/>

Mareš, M. (2003) *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal.

- Matamoros, C. A (2019, 26. února). Daughter of Putin's spokesman works for French MEP in European Parliament, Euronews has learned. *Euronews*. Dostupné z <https://www.euronews.com/my-europe/2019/02/26/daughter-of-putin-s-spokesman-works-for-french-mep-in-european-parliament-euronews-has-lea>
- McDonnell, D. 2006. A Weekend in Padania: Regionalist Populism and the Lega Nord. *Politics*, 26(2), 126–132. doi.org/10.1111/j.1467-9256.2006.00259.x
- McFaul, M. (2018). Choosing Autocracy: Actors, Institutions, and Revolution in the Erosion of Russian Democracy. *Comparative Politics*, 50(3), 305-325. doi.org/10.5129/001041518822704971
- McGann, A. J., & Kitschelt, H. (2005). The radical right in the Alps: evolution of support for the Swiss SVP and Austrian FPÖ. *Party Politics*, 11(2), 147-171. doi.org/10.1177/1354068805049734
- Minkenbergh, M. (2015). *Transforming the Transformation? The East European radical right in the political process*. Routledge: New York.
- Mudde, C. (1999). The Single Issue Party Thesis: Extreme Right Parties and the Immigration Issue. *West European Politics*, 22(3), 182–197. doi.org/10.1080/01402389908425321
- Mudde, C. (2000). *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester: Manchester University Press.
- Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, C. (2013). Three decades of populist radical right parties in Western Europe: So what? *European Journal of Political Research*, 52(1), 1–19. doi.org/10.1111/j.1475-6765.2012.02065.x
- Mudde, C. (2014). The Far Right and the European Elections. *Current History*, 113(761), 98–103. doi.org/10.1525/curh.2014.113.761.98
- Newth, G. (2018). The movimento Autonomista Bergamasco and the Lega Nord: continuities and discontinuities. *Modern Italy*, 23(3), 235–252. doi.org/10.1017/mit.2018.4
- Nielsen, N. (2019, 13. června). New ID far-right EU parliament group falls short. *EUobserver*. Dostupné z <https://euobserver.com/eu-political/145151>
- Nuñez-Mietz, F. G. (2019). Resisting human rights through securitization: Russia and Hungary against LGBT rights. *Journal of Human Rights*, 18(5), 543-563. doi.org/10.1080/14754835.2019.1647100
- Nye, J. S. (2005). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. New York: PublicAffairs.

- Odehnal, B. (2014, 3. června). *Gipfeltreffen mit Putins funfter Kolonne. Tages Anzeiger*. Dostupné z <https://www.tagesanzeiger.ch/ausland/europa/gipfeltreffen-mit-putins-fuenfter-kolonnen/story/30542701>
- Oltermann, P. (2019, 20. května). Austria's 'Ibiza scandal': what happened and why does it matter? *The Guardian*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2019/may/20/austria-ibiza-scandal-sting-operation-what-happened-why-does-it-matter>
- Obermaier, F., Obermayer, B. (2019). *Die Ibiza Affäre*. Kolín nad Rýnem: KiWi-Taschenbuch.
- Ozzano, L. (2016). Two forms of Catholicism in twenty-first-century Italian public debate: an analysis of positions on same-sex marriage and Muslim dress codes. *Journal of Modern Italian Studies*, 21(3), 464–484. doi.org/10.1080/1354571X.2016.1169888
- Pasciuti, M. (2019, 13. července). Savoini. Per Cremlino é il 'responsabile dei rapporti noc la Russia'. *Il Fatto Quotidiano*. Dostupné z <https://www.ilfattoquotidiano.it/2019/07/13/fondi-alla-lega-salvini-9-volte-a-mosca-in-4-anni-tutte-con-savoini-per-cremlino-e-il-rappresentante-ufficiale-in-russia/5321200/>
- Pelinka, A. (2005). Right Wing Populism Plus "X": The Austrian Freedom Party (FPÖ). In D. Caramani & Y. Mény (Eds.), *Challenges to Consensual Politics: Democracy, Identity and Populist Protest in the Alpine Region* (s.131–145). Brusel: P.I.E. - Peter Lang S.A.
- Political Capital. (2014). The Russian Connection: The Spread of Pro-Russian Policies on the European Far Right". Dostupné z <http://pdc.ceu.hu/archive/00007035/>
- Politico. (2022, 7. dubna). Austria – National parliament voting intention. *Politico*. Dostupné z <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/austria/>
- Prtina, S. (2005). „Východní“ vs. „západní“ koncept nacionalismu: Příklad Bosny a Hercegoviny. *Politologický Časopis*, 7(1), 27–39.
- Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International Organization*, 42(3), 427–460. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/2706785>
- Radio France Internationale. (2019, 13. června). *Radio France Internationale*. Dostupné z <https://www.rfi.fr/en/europe/20190613-le-pen-national-rally-league-eurosceptic-group-european-parliament-far-right-identit>
- Reuters. (2014, 6. června). Russia's Putin to visit Austria on June 24. *Reuters*. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/us-austria-russia-idUSKBN0EH0RD20140606>
- Reuters. (2018, 8. října). Italy's Salvini Says Moscovici, Juncker Are Real Enemies of Europe. *Reuters*. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/us-france-italy-salvini-idUSKCN1MI0QE>

Rivera, E., & Davis, M. P. (2019a). *Different Shades of Black. The Anatomy of the Far Right in the European Parliament*. Dostupné z <https://www.illiberalism.org/wp-content/uploads/2020/07/IERES-occasional-paper-Different-shades-of-black.pdf> <https://www.wpmucdn.com/blogs.gwu.edu/dist/8/1076/files/2020/11/IERES-papers-no.-2-May-2019.pdf>

Rivera, E., & Davis, M. P. (2019b). *Dissecting Identity & Democracy, the EU's new far-right super group*. Dostupné z <https://www.illiberalism.org/wp-content/uploads/2021/02/IERES-papers-no.-3-July-2019.pdf>

RT. (2014, 11. srpna). Sanctions bite-back: Bickering, EU infighting over Russia retaliation. *RT*. Dostupné z <https://www.rt.com/news/179348-russia-sanctions-europe-protests/>

Rydgren, J. (2017). Radical right-wing parties in Europe: What's populism got to do with it?. *Journal of Language and Politics*, 16(4), 485-496. doi.org/10.1075/jlp.17024.ryd

Sánchez Nicolás, E. (2022, 6. dubna). War puts Russian ties with EU radical parties on the spot. *EUobserver*. Dostupné z <https://euobserver.com/eu-political/154685>

Scacchioli, M. (2014, 5. prosince). Lettera della Lega Nord ai parlamentari: "Iscriviti anche tu agli Amici di Putin". *La Repubblica*. Dostupné z https://www.repubblica.it/politica/2014/12/05/news/lega_nord_promuove_in_parlamento_1_associazione_amici_di_putin_-102198610/

Shekhovtsov, A. (n.d.). *Russian Connections to the Far Right in Europe*. Dostupné z https://www.neos.eu/_Resources/Persistent/d2f58c9e0cd688efcd9d926c27a60edda5fa7286/Anton%20Shekhovtsov%20-%20Russian%20Connections%20to%20the%20Far%20Right%20in%20Europe.pdf

Shekhovtsov, A. (2014, 20. června). *Freedom Party of Austria: pro-Russian far right lobbyists and merchants of deception* [blog post]. Dostupné z <https://anton-shekhovtsov.blogspot.com/2014/06/freedom-party-of-austria-far-right.html>

Shekhovtsov, A. (2015, 10. března). The Far-Right "International Russian Conservative Forum". *The Interpreter*. Dostupné z <https://www.interpretermag.com/the-far-right-international-russian-conservative-forum-to-take-place-in-russia/>

Shekhovtsov, A. (2015). *Bringing the Rebels. European Far-Right Soldiers of Russian Propaganda*. Dostupné z <https://lif.blob.core.windows.net/lif/docs/default-source/publications/bringing-the-rebels-by-anton-shekhovtsov-september-2015-pdf.pdf>

Shekhovtsov, A. (2018a). *Russia and the European Far Right* (Disertační práce). Londýn.

Shekhovtsov, A. (2018b). *Russia and the Western Far Right: Tango Noir*. New York: Routledge.

Shekhovtsov, A. (2018c) *Politically Biased Foreign Electoral Observation at the Russian 2018 Presidential Election*. Dostupné z webové stránky European Platform for Democratic Elections.

Shekhovtsov, A. (2019). *Russian Interference, and Where to Find it*. Berlin: European Platform for Democratic Elections.

Shekhovtsov, A. (2020). *Conceptualizing Malign Influence of Putin's Russia in Europe*. Washington, DC: Free Russia.

Shekhovtsov, A. (2021, 5. květen). Moscow using far right to infiltrate EU parliament. *EUobserver*. Dostupné z <https://euobserver.com/investigations/151679>

Schedler, A. (Ed.). (2006). *Electoral authoritarianism: The dynamics of unfree competition*. Boulder: Lynne Rienner Publishers

Simon & Schuster. (2014). *Putin's Kleptocracy*. Simon & Schuster. Dostupné z <https://www.simonandschuster.com/books/Putins-Kleptocracy/Karen-Dawisha/9781442377509>

Strmiska, M. (2003). Liga severu: Její postavení a role v italské stranicko-politické soustavě (1993-2002). *Středoevropské politické studie*, 5(1), 15–24. ISSN 1212-7817.

Tecce, C. (2022, 24. února). Matteo Salvini prova a dimenticare il suo passato di fan di Putin. Glielo ricordiamo noi. *L'Espresso*. Dostupné z https://espresso.repubblica.it/politica/2022/02/24/news/matteo_salvini_prova_a_dimenticare_il_suo_passato_di_fan_di_putin_glielo_ricordiamo_noi-339095906/

Van Herpen, M. (2013, 15. března). Putinism's Authoritarian Allure. *Project Syndicate*. Dostupné z <https://www.project-syndicate.org/commentary/putinism-as-a-model-for-western-europe-s-extreme-right-by-marcel-h--van-herpen?barrier=accesspaylog>

Vergine, S., Tizian, G. (2019, 21. února). La trattativa segreta per finanziare con soldi russi la Lega di Matteo Salvini. *L'Espresso*. Dostupné z <https://espresso.repubblica.it/inchieste/2019/02/20/news/esclusivo-lega-milioni-russia-1.331835?fbclid=IwAR27akxjzrq4tl-Kh6ROhmMITO6zDqbSN6orP1zMIdf76Pi6pfK7UWE1FNg>

VoteWatch Europe. (2016). *VoteWatch Europe announced as the most influential (online) EU affairs think tank over the past 6 months!* Dostupné z <https://www.votewatch.eu/blog/votewatch-europe-announced-as-the-most-influential-online-eu-affairs-think-tank-over-the-past-6-months/>

Weaver, C. (2014, 24. června). Malofeev: the Russian billionaire linking Moscow to the rebels. *Financial Times*. Dostupné z <https://www.ft.com/content/84481538-1103-11e4-94f3-00144feabdc0>

Weidinger, D. B., Schmid, F., & Krekó, P. (2017). *Russian connections of the Austrian far-right*. Dostupné z https://politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/PC_NED_country_study_AT_20170428.pdf?fbclid=IwAR35F5gu1aeGfL7V5ixMpCn9pDI14NuM6h9HBtKU9XSaUkgIcCBlyN6kRLs

Weiss, A. S. (2020). *Russia and the Far-Right in Power*. In *With Friends Like These: The Kremlin's Far-Right and Populist Connections in Italy and Austria*. Dostupné z <https://carnegieendowment.org/2020/02/27/with-friends-like-these-kremlin-s-far-right-and-populist-connections-in-italy-and-austria-pub-81100>

Zalan, E. (2022, 1. března). Far-right MEPs told they can't whitewash Putin sympathies. *EUobserver*. Dostupné z <https://euobserver.com/rule-of-law/154465>

Zampano, G. (2018, 6. září). Italy's League in financial trouble after court ruling. *Politico*. Dostupné z <https://www.politico.eu/article/italy-league-party-financial-trouble-after-court-ruling-umberto-bossi/>

Primární zdroje

Citace pouze v textu: podle A. Shekhovtsova (osobní korespondence, 6. 4. 2022)

European Parliament. *2019 European election results*. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en>

European Parliament. *Budget: how the European Parliament makes the most of its annual funding*. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/parliaments-budget>

European Parliament. (2019, 12. března). *European Parliament resolution of 12 March 2019 on the state of EU-Russia Political relations*. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0157_EN.html

European Parliament. *The Political groups of the European Parliament*. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

Evropská unie. (n.d.). *Zahraniční a bezpečnostní politika*. Dostupné z https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_cs

Identity and Democracy. Dostupné z <https://www.idgroup.eu>

Lega – Salvini Premier. (2022, 24. říjen). [Twitter].

Lega Nord. (2018). „*Elezioni 2018, programma di governo*.“ (online; pdf). Dostupné z: <https://www.leganord.org/component/phocadownload/category/5-elezioni?download=1514:programma-lega-salvini-premier-2018> (2022, 24. duben).

Österreichisches Parlament. *4655/AB XXII. GP. 10*. Dostupné z https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXII/AB/AB_04655/imfname_070540.pdf

Österreichisches Parlament. *Wer ist Wer*. Dostupné z https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_35520/index.shtml#tab-Ueberblick

Rossotrudnichestvo. *About Rossotrudnichestvo*. Dostupné z <http://www.rs.gov.ru/en/about>

Salvini, M. (2014, 17. října). [Facebook].

Salvini, M. (2014, 30. srpna). [Twitter].

Salvini, M. (2022, 14. března). [Twitter].

Salvini, M. (2022, 14. března). [Twitter].

Shekhovtsov, A. (2021, 2. května). [Facebook].

Abstrakt

Předmětem bakalářské práce je otázka spolupráce evropské krajní pravice s Ruskou federací. Konkrétně je téma zkoumáno jako případová studie italské Ligy a rakouské Svobodné strany Rakouska. Problematika spolupráce evropské krajní pravice s Ruskou federací je poměrně mladým tématem, které na úrovni České republiky doposud není hlouběji probádané. Práce je výstupem kvalitativního výzkumu na dané téma jejíž hlavní metodou je případová studie. Cílem práce je analýza a spolupráce vybraných stran s Ruskou federací a zaměřuje se na její jednotlivé oblasti, kterými jsou setkávání, osobní vztahy a financování mezi Ligou a Ruskou federací a Svobodnou stranou Rakouska a Ruskou federací. Jednotlivé aspekty spolupráce obou stran jsou následně porovnávány. V textu jsou také komparovány ideologické rysy vybraných stran a ruského režimu, které představují jeden z pilířů pozdější spolupráce. Časové vymezení práce představuje období od roku 2014, kdy bylo možné zaznamenat první výraznou spolupráci mezi zvolenými stranami a Ruskou federací, až po současnost. Stručně je analyzováno také období před rokem 2014 k vymezení událostí které byly zásadní pro kontext následné spolupráce. V textu jsou dále analyzovány klíčové postoje stran k ruské anexi Krymu a sankcím proti Rusku uvalených Evropskou unií, a také k současné válce na Ukrajině. Důležitá je také role stran v legitimizaci kroků Ruska na Ukrajině. Práce se také zabývá rolí Ligy a Svobodné strany Rakouska v krajně pravicové skupině Evropského parlamentu Identita a demokracie a možnému prosazování ruských cílů. Autorka v práci také nastíní změnu postoje těchto stran v kontextu války na Ukrajině. Analýza ideologického ukotvení aktérů a jejich vzájemných vztahů a nástrojů spolupráce umožnila hodnocení spolupráce mezi vybranými krajně pravicovými subjekty a Ruskou federací. Práce také demonstruje možnou motivaci Ruské federace i stran evropské krajní pravice k navazování spolupráce a její politické a ideologické důvody.

Klíčová slova: Evropská krajní pravice, Ruská federace, Liga, Svobodná strana Rakouska, FPÖ, spolupráce, Identita a demokracie, případová studie

Abstract

This bachelor thesis explores the cooperation between the European far-right and the Russian Federation. The phenomenon itself is still quite new, and there is no broader relevant study that would examine this topic in the Czech republic. The main method used for this study is the case study method. The thesis examines the relationship between the Italian League and the Austrian Freedom Party of Austria, and specific areas such as personal relations, gatherings, and possible means of financing. The text also compares these individual aspects between the two parties along with the comparison of their ideological features with the ideology of the Russian regime as it represents one of the pillars of later cooperation. The time frame of the thesis represents a period from 2014, when the first significant cooperation between the two parties and the Russian Federation is noted, until the present. The text also includes key attitudes of the parties to the Russian annexation of Crimea followed by the sanctions against Russia imposed by the European Union, and the current war in Ukraine. The thesis examines the role of the League and the Freedom Party of Austria in legitimizing illegal acts of the Russian federation as international observers. The thesis also deals with the parties' engagement in the far-right group of the European Parliament, Identity and Democracy, and the possible promotion of Russian goals on this level. The author analyses the change in the attitudes of these parties in the context of the war in Ukraine. The analysis of the ideological anchoring of the actors and their mutual relations and instruments of cooperation enabled the evaluation of cooperation between selected far-right subjects and the Russian Federation and demonstrates that each side of those relationships is driven by various political and ideological motivations.

Key words: European far-right, Russian Federation, League, Freedom Party of Austria, FPÖ, cooperation, Identity and Democracy, case study